
Opština Doboj

Omladinska politika
Opštine Doboj 2009.-2013.

Doboj, maj 2008.

Sadržaj

Uvod	3
Istraživanje položaja i potreba mladih u opštini Doboj	6
Predmet istraživanja	6
Mladi	6
Stavovi	7
Ciljevi istraživanja	8
Istraživačka pitanja	8
Uzorak	8
Tok istraživanja	9
Zaključak	10
Omladinska politika opštine Doboj 2009.-2013.	11
Zapošljavanje	11
Stambena politika	18
Socijalna politika	23
Zdravstvena politika	31
Kultura i obrazovanje	39
Sport, slobodno vrijeme i omladinski rad	49
Mobilnost, participacija i informisanje	56
Zaštita životne sredine	64
Akcionni planovi za prvu godinu implementacije Omladinske politike	70
Zapošljavanje	71
Stambena politika	73
Socijalna politika	75
Zdravstvena politika	79
Kultura i obrazovanje	83
Sport, slobodno vrijeme i omladinski rad	85
Mobilnost, participacija i informisanje	87
Zaštita životne sredine	90
Mehanizmi za realizaciju Omladinske politike	92
Organizacione strukture za realizaciju Omladinske politike	92
Finansiranje omladinskog rada i aktivnosti	93
Objekti za mlade	94
Monitoring i evaluacija	95

Uvod

Omladinska politika opštine Doboj predstavlja dokumenat kojim lokalna uprava pristupa strateškom poboljšanju položaja mladih, prepoznavanju njihovih potreba te rješavanju prioriternih problema mladih ljudi u opštini Doboj za period 2008-2012. godina, zasnovanom na principima poštivanja ljudskih prava i sloboda i socijalne pravde i jednakosti, u osam ključnih oblasti za mlade: zapošljavanje, stambena politika, socijalna politika; zdravstvena politika; kultura i obrazovanje; sport, slobodno vrijeme i omladinski rad; mobilnost, participacija i informisanje i zaštita životne sredine. Na taj način se željelo pokazati da je prepoznavanje potreba mladih i rješavanje problema sa kojima se u današnje vrijeme susreće mlada populacija na širem prostoru opštine Doboj, konačno zauzelo mjesto koje zaslužuje u ovoj društveno-političkoj zajednici, što pored zakonske u još većoj mjeri predstavlja moralnu obavezu svih relevantnih aktera u opštini, pri tome se držeći principa da mladi ljudi predstavljaju resurs za budućnost opštine Doboj, a ne izvor problema.

Značajno je pomenuti da su na izradi ovog dokumenta u najvećoj mjeri radili upravo mladi iz opštine Doboj. Ovakvim pristupom, mladima su stvorene mogućnosti većeg uticaja kako na planiranje razvoja svoje lokalne zajednice, tako i aktivnijeg učešća u procesima donošenja odluka koje se tiču njih samih.

Učešće mladih ljudi u svim sferama javnog života i razvoj omladinskih politika na državnom i lokalnom nivou podstiču i promovisu Savjet Evrope, Evropski omladinski forum, Evropska komisija, Organizacija za evropsku bezbjednost i saradnju (OEBS), Međunarodni savjet nacionalnih omladinskih politika i slične međunarodne organizacije, pa tako imamo niz dokumenata koji se bave ovim pitanjima kao što su Evropska povelja o učešću mladih na lokalnom i regionalnom nivou, Bijela knjiga za mlade, Rezolucija o Evropskoj omladinskoj politici i slično.

Polazeći od Ustava Republike Srpske (Amandman XXXII, stav 1., tačka 12. Ustava RS-a), gdje se kaže da Republika obezbjeđuje i uređuje brigu o djeci i omladini, ovom segmentu društva daje se važnost i definiše obaveza čuvanja ovog značajnog resursa našeg društva.

Zakon o omladinskom organizovanju Republike Srpske takođe na svoj način uređuje ovu oblast i definiše pojam omladinske politike i obavezuju svaku opštinu u Republici Srpskoj da pristupi izradi strategije za mlade u svojoj opštini. To nažalost u praksi nije čest slučaj uzimajući u obzir činjenicu da je mali broj opština u Republici Srpskoj ovoj temi posvetilo dovoljnu pažnju.

Prema pomenutom Zakonu i članu 2 „*omladinska politika predstavlja strategiju koju društvena zajednica preuzima u cilju poboljšanja statusa mladih u Republici Srpskoj, kao i rješavanje problema omladine. To je dokumenat sa utvrđenim ciljevima, strategijom i posebnim programima iz pojedinih oblasti*“. U članu 11 istog zakona se

kaže: „Briga o omladini je od opšteg interesa za Republiku. Opšti interes iz prethodnog stava ovog člana, ostvaruje se uređivanjem i stvaranjem uslova za omladinsko organizovanje i brigu o omladini. Opšti interes ostvaruje se donošenjem i realizacijom utvrđenog dokumenta omladinske politike na republičkom, gradskom i opštinskom nivou.“ Prema članu 15. Zakona o omladinskom organizovanju RS-a „srednjoročni i kratkoročni plan omladinske politike, donosi za područje grada ili opštine, Skupština grada ili opštine na prijedlog nadležne komisije za mlade, uz učešće omladinskog savjeta opštine ili grada“.

Vlada Republike Srpske usvojila je 2005. godine Omladinsku politiku RS-a za period od 2006-2010. godine u kojoj su zacrtana osnovna načela i principi po kojima će se pristupati sistematskom rješavanju problema i pitanja mladih u Republici Srpskoj i prema kojoj će se usklađivati kratkoročne i dugoročne omladinske politike opština i gradova.

S obzirom da opština Doboj nije imala razvijenu Omladinsku politiku, odnosno strategiju za mlade, u okviru projekta razvoja opština pod nazivom „Municipal Development Project“ (MDP) finansiranog od strane Švicarske agencije za razvoj i kooperaciju (SDC), početkom 2007. godine pokrenuta je inicijativa za razvijanje ovog strateškog dokumenta. Sklapanjem partnerskog ugovora između Opštine Doboj, „Projekta razvoja opština“ (MDP) i organizacije „Centar za omladinski rad i neformalno obrazovanje“ (CORNO) u junu 2007. godine započeta je realizacija projekta izrade Omladinske politike opštine Doboj.

Potpisivanju ugovora prethodilo je formiranje struktura poput Savjetodavnog odbora mladih pri kabinetu načelnika Opštine Doboj i imenovanje Savjetnika (službenika) za pitanja mladih u Opštini Doboj čija je uloga bila da uspostavi komunikaciju i radi na uspostavljanju saradnje između mladih i lokalne uprave. Takođe je značajno pomenuti da je Skupština opštine Doboj na sjednici održanoj u maju 2007. godine jednoglasno usvojila Informaciju o pristupanju izradi Omladinske politike (Strategije za mlade) opštine Doboj, što ukazuje na jedinstven stav svih političkih aktera u opštini o pristupanju sistematičnom i planskom rješavanju problema i pitanja koji se tiču mladih ljudi u opštini Doboj.

Tokom čitavog procesa izrade Omladinske politike od velike važnosti je bilo postojanje međusobnog povjerenja i dobre međusektorske saradnja, kao i to da je u proces izrade ovog strateškog dokumenta bio uključen veliki broj relevantnih aktera iz pojedinih oblasti kojima se bavi Omladinska politika opštine Doboj, ali i mladih ljudi sa cijelog prostora opštine. Do sada je u izradi ovog dokumenta na razne načine bilo uključeno oko 710 osoba, od čega je najveći broj mladih (cca 550).

Proces izrade Omladinske politike opštine Doboj tekao je na sledeći način:

- U okviru „Projekta razvoja opština-MDP“ pokrenut je proces i uspostavljen Savjetodavni odbor mladih (SOM) i imenovan Službenik za mlade (Savjetnik za pitanja mladih) u lokalnoj upravi, početkom 2007.g.;
- Na sjednici SO Doboj u maju 2007.g. usvojena je Informacija o pristupanju izradi strategije za mlade (Omladinske politike) u opštini Doboj;
- Potpisan je Ugovor o saradnji između Opštine Doboj, Centra za omladinski rad i neformalno obrazovanje

(CORNO) i MDP-a (Projekat razvoja opština) na izradi ovog dokumenta, kojim se sve strane obavezuju da učestvuju u razvoju i zajedničkom finansiranju izrade Omladinske politike opštine Doboj. Odgovornost za implementaciju planiranih aktivnosti, finansijski menadžment projekta, te rukovođenje i monitoring implementacije projekta je bila na U.G. CORNO. MDP je obezbjedio konsultantsku podršku u izradi dokumenta. Opština Doboj je preko Službenika za mlade koordinirala radom na izradi nacrtu dokumenta;

- Identifikovani su potencijalni partneri i akteri u procesu izrade dokumenta i analizirani relevantni dokumenti (zakoni, strategije i akcioni planovi za mlade) i iskustva drugih opština u procesima razvoja strateških dokumenata za mlade;
- Formirano je Koordinaciono tijelo za izradu Omladinske politike opštine Doboj (8 osoba) i angažovano je još 8 osoba voditelja (fasilitatora) koji su zajedno sa članovima/cama Koordinacionog tijela vodili radne grupe formirane po oblastima;
- Održana 2 dvodnevna treninga za Koordinaciono tijelo i voditelje radnih grupa na teme: „Upoznavanje sa svim relevantnim dokumentima“ i „Razvoj Strategije za mlade na opštinskom nivou-preporuke za vođenje radnih grupa“;
- Urađeno je istraživanje potreba i položaja mladih u opštini Doboj-sprovedeno u junu, julu i avgustu 2007. g. u 16 mjesnih zajednica u Doboju, pri čemu se vodilo računa o regionalnoj zastupljenosti mladih sa područja opštine Doboj (svih 6 mikro-regiona opštine Doboj) i o zastupljenosti u uzorku socijalno isključenih kategorija mladih (mladi sa posebnim potrebama, povratnici, Romi, mladi iz ruralnih mjesnih zajednica, i sl.). Uzorak za potrebe ovog istraživanja su činile 504 mlade osobe, starosne dobi od 16-30 god;
- Održana je javna prezentacija rezultata istraživanja 10.oktobra 2007.g. u amfiteatru Pavlović Univerziteta. Oko 70 učesnika je došlo na javnu prezentaciju, među kojima su bili predstavnici lokalnih vlasti, NVO sektora, organizacija mladih, kao i predstavnici domaćih i stranih institucija. Neposredno nakon prezentacije rezultata, svi prisutni su pozvani da se priključe nekoj od 8 radnih grupa shodno njihovom interesovanju, znanju i iskustvu;
- Formirane su radne grupe koje su tokom 7 sastanaka izvršile analizu postojećih dokumenata koji tretiraju pitanja mladih, zatim na osnovu SWOT analize položaja mladih u opštini Doboj predložile ciljeve i mjere za period od pet godina, kao i akcioni plan za prioritne mjere u prvoj godini implementacije Omladinske politike. Ukupno 87 osoba iz različitih sektora, uključujući veliki broj mladih ljudi sa područja opštine Doboj, su tokom 3 mjeseca rada pripremile nacrt petogodišnje opštinske omladinske politike i akcionog plana za prvu godinu za 8 oblasti : zapošljavanje; stambena politika; socijalna politika; zdravstvena politika; kultura i obrazovanje; sport, slobodno vrijeme i omladinski rad; mobilnost, participacija i informisanje i zaštita životne sredine;
- Organizovan je proces konsultacija na prvi nacrt Strategije sa relevantnim akterima koji nisu imali priliku učestvovati u nekoj od faza izrade ovog dokumenta. Prve radne verzije materijala po oblastima Omladinske politike dostavljene su na 40 adresa relevantnih institucija i osoba od kojih je traženo da u formi popunjenog upitnika iskažu svoje komentare, sugestije i preporuke vezano kako za strateške i operativne ciljeve, tako i za mjere i strukture potrebne za implementaciju buduće Omladinske politike opštine Doboj.
- Na osnovu rezultata konsultacija na prvi nacrt, napravljen je konačni nacrt dokumenta koji je upućen u daljnju proceduru na nivou SO Doboj. **Nakon javne rasprave usvojen je finalni dokumenat Omladinske politike opštine Doboj 2009.-2013., nakon čega je uslijedila javna promocija, štampanje i distribucija dokumenta svim relevantnim institucijama.**

Istraživanje položaja i potreba mladih u opštini Doboj

Predmet istraživanja

Predmet istraživanja su bili mišljenja i ponašanja mladih u opštini Doboj u oblastima zapošljavanja; stambene politike; zdravstvene politike; socijalne politike, mobilnosti, učešća u društvu i informisanju mladih; sportu, slobodnom vremenu i omladinskom radu; kulturi i obrazovanju i zaštiti životne sredine; te upoređivanje dobijenih rezultata istraživanja sa dostupnim podacima o mladima u pomenutim oblastima na svjetskom, državnom i entitetskom nivou.

Mladi

Pojam mladih ljudi u različitim zemljama ima različito određenje i značenje u zavisnosti od činioca kao što su: vrijednosno-kulturna opredjeljenja, socio-ekonomski uslovi života, obrazovne karakteristike, politička oprijedjeljenja i sl.

Ono što univerzalno važi za mlade je da su tranzicijska kategorija (društvena skupina) na prelazu između djetinjstva i zrelog doba, kada se moraju savladati kompleksnosti uzajamnog odnosa ličnih i socio-ekonomskih promjena u cilju da se savlada prelaz od zavisnosti ka nezavisnosti, preuzimanje efikasne kontrole nad svojim životom kao i preuzimanje društvene uloge i određenog društvenog angažmana.¹

Po definiciji Ujedinjenih Nacija mlada osoba je svaka osoba između 10 i 24 godine² i to po sljedećim kategorijama:

- Adolescenti od 10-19 (rana faza 10-14, kasna faza 15-19)
- Omladina 15-24
- Mladi ljudi 10-24³

iz čega proizilazi da jednu šestinu svjetskog stanovništva čine mladi⁴.

Savjet Evrope smatra osobu mladom do njene 30. godine, u Indoneziji do 40. godine, a u BiH se mladima smatraju osobe uzrasta između 14. i 29.godina, iako još zvanično nije donešena politika za mlade niti je usaglašeno koja je to granica godina koja će biti zajednička za cjelu Bosnu i Hercegovinu. Međutim, po Zakonu o omladinskom organizovanju Republike Srpske pod omladinom i mladima se podrazumjevaju lica između 16 i 30 godina⁵. U svrhu ovog istraživanja korist ćemo se pojmom mladih ljudi koji je definisan Zakonom o omladinskom organizovanju Republike Srpske.

1 Pašalić, Enes (2006). *Istraživanje: Mladi Brčko Distrikta Bosne i Hercegovina, Brčko*

2 www.un.org

3 *ibid, prim. prev.*

4 OIA (2003). *SIROP br. 5-Specijalni izvještaj o razvoju omladinske politike, tema „Efikasno sudjelovanje mladih na međunarodnim skupovima“.*

5 Vlada Republike Srpske Banja Luka. (2004). *Zakon o omladinskom organizovanju, na: <http://www.mladi.gov.ba/ba/doc/ZAKON%20O%20OML.%20ORGANIZOVANJU.pdf>*

Socijalni ambijent u BiH u kojem mladi žive je nepovoljan, jer po navodu UNDP (2003) 19% stanovništva živi ispod linije siromaštva, a 40% ima tek za osnovne potrebe. U istom istraživanju se navodi da je nezaposlenost mladih uzrasta 19-24 godina 2,6 puta veća nego kod kategorije uzrasta 25-49.godina. Posljedice ovakve socijalne klime su porast fenomena socijalne patologije svih vrsta: u porastu su toksikomanije, delinkvencija svih vidova, nasilje, samoubistva... Tako po brojnim istraživanjima kontakt sa toksikomanijama ima minimum 10% omladinske populacije (ili u prosjeku 3 učenika po jednom školskom odjeljenju). BiH je u periodu od 1954. do 1981. godine imala prosječnu stopu samoubistva 7,3 (Milosavljević, 1997). Rezultati u istraživanju Dušanića (2005) upozoravaju na izražen fenomen tzv. "naučene bespomoćnosti" kod mladih u BiH, koju karakterišu razni kognitivni i emocionalni deficiti, koji se literarno označavaju terminima pesimizam, pasivnost, nezainteresovanost...⁶

Ono što izdvaja državu BiH u odnosu na druge postkomunističke zemlje je činjenica da je tranzicioni proces dodatno otežan ratnim zbivanjima. Bosansko-hercegovačko društvo se fragmentiralo na etno-nacionalnoj, političkoj i/ili religijskoj osnovi što je otežalo brži društveni i ekonomski razvoj, te razvoj demokratskih intencija i mehanizama. U ovom procesu mladi su se našli na margini društvenih zbivanja, stoga ne začuđuje podatak da se mladi ljudi bore sa konceptom aktivnog angažmana i učešća u političkom životu.

Veliki broj mladih ljudi ne shvata kako politički život funkcioniše niti su upoznati sa svojim pravima.⁷ Svi navedeni faktori su doveli do toga da veliki broj mladih želi da napusti zemlju 2000. godine 62%, a 2003. godine 77% mladih BiH je izrazilo želju da napusti zemlju! Što se tiče Republike Srpske, 58,8% mladih želi napustiti zemlju. Procjenjuje se da je 2000.godine u BiH bilo 950.330 mladih starosne dobi od 15-30 godina (24% od ukupnog broja stanovnika u BiH).⁸ Procjenjuje se da je u periodu između 1996. i 2001. godine 92.000⁹ mladih napustilo BiH.

Kao i čitavo društvo, mladi se ne mogu posmatrati kao homogena grupa već kao niz različitih podgrupa, društvenih, ekonomskih, socijalnih, etničkih itd.

U ovom istraživanju mlade ćemo tretirati kao heterogenu kategoriju, te ćemo u uzorku obuhvatiti različite nacionalne i vjerske skupine, mlade koji se razlikuju po svom socijalnom (socijalno isključene/uključene i osjetljive grupe), ekonomskom i obrazovnom statusu, te one koji su iz ruralnih i urbanih sredina.

Stavovi

Koncept *stavova* je centralni za objašnjenje naših misli, osjećanja i akcija u odnosu na druge ljude, situacije i ideje. Stavovi uvijek imaju svoj referentni objekat jer je stav uvijek odnos prema nečemu. Ne postoji stav uopšte, nego uvijek prema nekoj pojavi. Bitna karakteristika stavova je valencija ili polarizovanost stavova. Stavom označavamo pozitivan ili negativan odnos prema objektu stava. tj. zalaganje za održavanje, razvoj i unapređenje nečega ili ograničavanje, sprečavanje razvoja ili eventualno razaranje objekta stava. Ljudi mogu imati u različitom stepenu

6 Helsinški parlament građana Banja Luka. (2006). *Mladi i politika u BiH*

7 Kačapor, Zehra (2003). *Da li da ostanem ili da odem? Perspektive mladih u BiH tranziciji*, Sarajevo

8 UNDP-HDR. (2000). *Mladi 2000, Prism Research, Sarajevo*

9 UNDP (2002). *Izvještaj o humanom razvoju 2002*, str. 42.

pozitivan ili negativan stav, pri čemu su ekstremi uvijek rijetki. Otuda je osobina stava i intenzitet ili ekstremnost (tačnije, stepen ekstremnosti). U svakom stavu su integrisane tri komponente: kognitivna (sastavljena od znanja, mišljenja, uvjerenja, ocjena, stereotipa o objektu stava), emocionalna (pozitivan ili negativan odnos prema referentnom objektu) i konativna (stanje spremnosti za određeno ponašanje, težnja pojedinca/ke da preduzme određene akcije u odnosu na objekt stava ili pojave koje su u nekoj vezi sa tim objektom)¹⁰. U našem istraživanju nas zanimaju kognitivna/mišljenje i konativna/ponašajna komponenta stavova mladih prema osam već pomenutih oblasti.

Ciljevi istraživanja

Istraživanje je bilo namjenjeno prikupljanju relevantnih podataka u opštini Doboj za izradu lokalne strategije za mlade opštine Doboj i sprovedeno je sa sledećim ciljevima:

1. Deskriptivni cilj: utvrditi, opisati i interpretirati mišljenja i ponašanja mladih u opštini Doboj u vezi sa oblastima zapošljavanja, stambene politike, zdravstvene politike, socijalne politike, mobilnosti, učešća u društvu i informisanju, sportu, slobodnom vremenu i omladinskom radu, kulturi i obrazovanju i zaštiti životne sredine.
2. Utvrditi, opisati i interpretirati povezanost/korelacije mišljenja i ponašanja povodom gore navedenih oblasti sa socijalno-demografskim karakteristikama mladih

Istraživačka pitanja

1. Kakva su mišljenja i ponašanja mladih u oblastima zapošljavanja, stambene politike, zdravstvene politike, socijalne politike, mobilnosti, učešća u društvu i informisanju, sportu, slobodnom vremenu i omladinskom radu, kulturi i obrazovanju i zaštiti životne sredine
2. Da li postoji razlika u mišljenjima i ponašanjima mladih koji dolaze iz gradske sredine i onih koji dolaze iz ruralnih sredina opštine Doboj
3. Da li postoji razlika u mišljenjima i ponašanjima mladih sa završenom samo srednjom školom i onih koji su završili određeni stepen visokog obrazovanja
4. Da li postoji razlika u mišljenjima i ponašanjima mladih koji pripadaju po bilo kom osnovu socijalno isključenim i osjetljivim kategorijama mladih i onih koji ne pripadaju

Uzorak

Prema podacima Republičkog zavoda za statistiku, ukupan broj stanovnika opštine Doboj iznosi 80.464. Ukupan broj registrovanih raseljenih i izbjeglih lica (prema podacima Ministarstva za raseljena i izbjegla lica RS) u opštini Doboj u maju 2007 je iznosio 5366 raseljenih i 183 izbjegla lica. Ukupan broj povratnika u opštini Doboj zaključno sa krajem marta 2007 iznosi 25 183 (Bošnjaka 24 275 a Hrvata 668, dok je ostalih 240). Prema nezvaničnoj procjeni NVO najmanje 11% stanovnika je sa umanjenim tjelesnim sposobnostima (osobe sa invaliditetom, stare i bolesne osobe, osobe sa privremenim invaliditetom-saobraćajne nesreće, udari i drugo).

Uzorak za potrebe ovog istraživanja su činile 504 mlade osobe sa područja opštine Doboj, starosne dobi od 16-30 god. Od toga 219 (43,5%) ispitanika je bilo starosne dobi od 16-20 godina, 192 (38,1%) ispitanika su

¹⁰ Fejgelj, Stanislav, Kuzmanović, Bora., Đukanović, Borislav (2004) Priručnik za socijalna istraživanja, Podgorica SoCEN

bila starosne dobi od 21-25 godina, a 93 (18,5%) ispitanika su bila starosne dobi od 26- 30 godina. Prema rezidencijalnom statusu uzorak je činilo 247 (49%) ispitanika iz grada i 257 (51%) ispitanika iz ruralnog dijela opštine Doboj. Od ukupnog broja ispitanih mladih ljudi 222 (44,1%) je bilo ženskog pola, 281 (55,8%) je bilo muškog pola, dok se jedna osoba (2%) nije izjasnila po pitanju pola.

U uzorku smo takođe pokušali obuhvatiti mlade koji su pripadnici/ce socijalno isključenih i osjetljivih kategorija (tj. da li su diskriminirani u javnim institucijama npr. u pravnom, obrazovnom ili zdravstvenom sistemu na osnovu njihove nacionalne pripadnosti, socijalnog statusa, obrazovnog statusa, invaliditeta, migracionog statusa ili mjesta prebivališta.

Svega 11 (2,2%) ispitanika se izjasnilo da pripada nacionalnim manjinama na području opštine u kojoj žive, a jedna mlada osoba se nije izjasnila po ovom pitanju. Povratničkoj populaciji pripada 169 (33,5%) ispitanika, 60 (11,9%) ispitanika pripada kategoriji raseljenih lica, a 19 (3,8%) ispitanika su izbjegla lica.

U pogledu ostalih navedenih socijalno isključenih i osjetljivih kategorija, 45 (8,9%) ispitanika se izjasnilo da su im porodična primanja ispod 300 KM, 7 (1,4%) ispitanika su bile osobe sa invaliditetom, a 222 (44 %) ispitanika nije smatralo da pripada nijednoj od navedenih socijalno isključenih i osjetljivih kategorija.

U pogledu obrazovnog statusa uzorak je činilo 127 (25,52%) ispitanika sa završenom osnovnom školom, 318 (63,1%) ispitanika sa završenom srednjom školom, 22 (4,4%) ispitanika sa završenom višom školom, 14 (2,8%) ispitanika sa završenim fakultetom, jedan ispitanik (2%) sa završenom specijalizacijom i jedan ispitanik (2%) sa magistraturom, dok se 7 (1,4%) ispitanika nije izjasnilo po ovom pitanju. Osnovnu školu nisu završila 3 (1,4%) ispitanika starosne dobi od 16 – 20 godina, 6 (3,1%) ispitanika starosne dobi od 21 – 25 godina i 5 (5,4%) ispitanika starosne dobi od 26-30 godina. Osnovnu školu je završilo 113 (53,3%) ispitanika starosne dobi od 16 – 20 godina, 6 (3,1%) ispitanika starosne dobi od 21 – 25 godina i 8 (8,6%) ispitanika starosne dobi od 26 – 30 godina. Srednju školu je završilo 99 (44,8%) ispitanika starosne dobi od 16 – 20 godina, 162 (84,4%) ispitanika starosne dobi od 21 – 25 godina i 61 (65,6%) ispitanika starosne dobi od 26 – 30 godina starosti. Višu školu završio je 1 (5%) ispitanik starosne dobi od 16 – 20 godina starosti, 14 (7,3%) ispitanika starosne dobi od 21- 25 godina i 7 (7,5%) ispitanika starosne dobi od 26 – 30 godina. Fakultet su završila 4 (2,1%) ispitanika starosne dobi od 21 – 25 godina i 10 (10,8%) ispitanika starosne dobi od 26 – 30 godina. Jedan (1,1%) ispitanik je završio specijalizaciju, a jedan (1,1%) ispitanik je magistrirao.

Prema trenutnom statusu 119 (23,6) ispitanika su učenici/ce, 95 (18,8 %) ispitanika studira, 10 (2%) ispitanika uz studiranje ima honorarni posao, 5 (1%) ispitanika studira i ima stalno zaposlenje, 42 (8,3%) ispitanika je honorarno zaposleno, 93 (18,5%) ispitanika je stalno zaposleno, 3 (6%) ispitanika je onesposobljeno za rad, 116 (23%) ispitanika su nezaposleni, dok se 21 (4,2%) ispitanika izjasnilo da ne spada niti u jednu od navedenih kategorija.

Tok istraživanja

Istraživanje je provedeno u drugoj polovini juna i početkom jula 2007. U provođenju istraživanja na terenu, učestvovalo je 8 zaposlenih u CORNO, uz podršku volontera, članova/ica Savjetodavnog odbora mladih-Doboj,

saradnika/ica iz Udruženja paraplegičara, Udruženja distrofičara Doboj, NVO «Šesto čulo», predsjednika ili kontakt osoba iz mjesnih zajednica, Saveza studenata Saobraćajnog fakulteta u Doboju.

Istraživanjem su obuhvaćene mjesne zajednice sa područja opštine Doboj: Centar, Čaršija, Čajre, Miljkovac, Orašje, Usora, Plane, Ševarlije, Pridjel, Boljanić, Paklenica, Osječani, Stanari, Ostružnja, Cerovica, Majevac.

Tokom istraživanja na terenu, teškoće sa kojima smo se najčešće suočavali su bile kako uključiti dovoljan broj mladih iz socijalno isključenih kategorija kao što su: nacionalne manjine-Jevreji i Romi i osobe sa posebnim potrebama.

Zaključak

Istraživanje je bilo namjenjeno prikupljanju podataka o mišljenju i ponašanju mladih u oblastima zapošljavanja; stambene politike; zdravstvene politike; socijalne politike; mobilnosti, učešća u društvu i informisanju; sportu, slobodnom vremenu i omladinskom radu; kulturi i obrazovanju i zaštiti životne sredine na području opštine Doboj. Nismo navodili konkretne prijedloge za izradu omladinske politike jer su rezultate ovog istraživanja koristile radne grupe koje su bile formirane za svaku od pomenutih osam oblasti. Zadatak radnih grupa je bio da na osnovu analize i rezultata istraživanja, kao i drugih izvora informacija relevantnih za mlade u Doboju definišu strateške ciljeve za 5 godina, akcioni plan za prvu godinu te prijedlog okvirnog budžeta za svaku od oblasti. Zbog toga smatramo da je uloga ovog istraživanja bila polazna osnova za dalji rad na izradi omladinske politike u Doboju.

Omladinska politika opštine Doboj 2009.-2013.

Zapošljavanje

a. Uvid u postojeće dokumente i pravnu regulativu

	DOKUMENAT	PRAKTIČNA PRIMJENA	NADLEŽNE INSTITUCIJE/OSOBE
1	Zakon o radu- opšti kolektivni ugovor, gransi kolektivni ugovor, pojedinačni kolektivni ugovor	Postoji usaglašenost sa Zakonom u Evropi. Zakonom je regulisana zaštita prava radnika, ali se može reći da kaznene odredbe nisu dovoljno visoke, pa se samim tim određene odredbe Zakona ne sprovode.	Ministarstvo rada
2	Zakon o zapošljavanju	Prisutna je diskriminacija prilikom zapošljavanja, obzirom da poslodavci pored Zakonom definisanih normi, često postavljaju dodatne kriterije, tako da svi mladi nemaju jednake mogućnosti.	Zavod za zapošljavanje
3	Zakon o omladinskom organizovanju RS	Zakonom se definiše omladinska politika, te nadležnosti na nivou Republike, grada i opštine. Također se definišu i tijela za razvoj i praćenje implementacije omladinske politike. Na oblast zapošljavanja odnosi se član 19. tačka 2.1.	Ministarstvo za porodicu, omladinu i sport
4	Omladinska politika RS-a	Za omladinsku politiku opštine Doboj, oblast zapošljavanje, važne su i pojedine aktivnosti i strateški ciljevi iz omladinske politike RS-a pod brojevima 69, 70, 72, 73 i 74 jer se dijelom podudaraju sa specifičnim ciljevima i aktivnostima u opštini Doboj.	Ministarstvo za porodicu, omladinu i sport
6.	Strateški plan ekonomskog razvoja opštine Doboj	Prilikom kreiranja strateških ciljeva omladinske politike opštine Doboj, oblast zapošljavanje, radna grupa je koristila i dokument „Strateški plan ekonomskog razvoja opštine Doboj“. Tako se pojedini strateški ciljevi definisani za oblast zapošljavanja mogu povezati sa određenim projektima predviđenim planom ekonomskog razvoja. Konkretnije ti se projekti u dokumentu „Strateški plan ekonomskog razvoja opštine Doboj“ pominju u generalnom planu implementacije strategije pod rednim brojevima 6, 7, 13, 19, 23, 24, 25 i 26.	Opština Doboj

b. Analiza položaja i potreba mladih u opštini Doboj

Nosioci društva i savremene države, svojim radom i koordinacijom treba da doprinesu lakšem zapošljavanju mladih i ponude platforme za rješavanje društvenih problema, a samim tim i da omoguće mladim ljudima da odmah po završenom školovanju pronađu zaposlenje. Ti nosioci su državni organi, državne institucije, tržište rada, ekonomski sektor, bankarski sektor, omladinske organizacije, državne i privatne institucije formalnog obrazovanja-osnovno, srednje, više i visoko obrazovanje¹¹. U identifikovanim društvenim nosiocima važna je povezanost svih sektora što bi trebalo da olakša mladima prilike za zapošljavanje, što znači da je potreban multidisciplinarni pristup i istovremeno angažovanje svih nadležnih institucija npr. ministarstva na nivou RS, administrativne službe Grada, univerziteta, osnovnih, srednjih škola, nevladinih organizacija, te svih razvojnih agencija i fondova koji djeluju na nivou grada. Ključ za stvaranje radnih mjesta i poboljšanje konkurentnosti i ekonomskog rasta je u ohrabrenju preduzetništva¹². Takođe je važno da se pruži mladim ljudima dovoljno mogućnosti sezonskog, povremenog i privremenog zapošljavanja kroz npr. „Servis povremenog i privremenog zapošljavanja učenika i mladih“, kao i da se izbjegne rad „na crno“.

Oko 1/3 svih nezaposlenih na Zapadnom Balkanu otpada na osobe ispod 30 godina, dakle mlade. 45% mladih u BiH su nezaposleni, a stopa nezaposlenosti mladih je 2,5 puta veća od stope nezaposlenosti ukupne populacije.¹³ U RS-u stopa nezaposlenosti danas iznosi oko 44,7%. Međutim u RS-u postoji i dosta «rada na crno», tako da su ovi podaci nepouzdan. Jedan od razloga za ovako visok stepen nezaposlenosti mladih je postojanje preduslova (radno iskustvo) koja su neophodna za zasnivanje radnog odnosa. Prema podacima UNBiH, samo je 8% mladih uspješno pokušalo pokrenuti vlastiti biznis, dok 28% nije pokušalo zbog komplikovanih procedura, njih 10% je pokušalo i odustalo, a 54% nije zainteresovano za vlastiti biznis. Iz istog izvora potvrđuje se da 58% mladih nema nikakav prihod, a samo 4% ima prihod preko 600KM.¹⁴

Većina zaposlenih mladih ljudi radi u privatnom sektoru (62%), dok je postotak zaposlenih mladih ljudi u državnoj upravi (13,1%) tri puta niži u odnosu na starosnu grupu od 26 do 65 godina. Nezaposlena se populacija uglavnom sastoji od osoba sa osnovnim ili srednjim obrazovanjem, dok oni sa višim stepenom obrazovanja predstavljaju manje od 3% od ukupnog broja nezaposlenih u BiH. Mladi čine 33% od ukupnog broja nezaposlenih, u BiH prema definiciji mladih od 14-29 godina. Ukupno govoreći, 45% mladih, odnosno svaka je druga mlada osoba u dobi između 15 i 24 (prema definicijama ILO) nezaposlena. Postotak je u dobnoj skupini od 15 do 19 godina veći i iznosi 64,6%, a niži kod mladih između 20 i 24 godine 39,3%. Od svih nezaposlenih mladih, 90% ima nizak stepen obrazovanja (završena srednja škola, kvalifikovani i nekvalifikovani radnici).¹⁵ Mladi ljudi u dobi između 18 i 24 godine koji ne pohađaju ustanove višeg i visokog obrazovanja predstavljaju 65% ove populacije. Veoma je malo studenata koji rade za vrijeme studiranja. Većina studenata je nezaposlena i nemaju vlastitih prihoda te u smislu materijalne podrške ovise o svojim roditeljima.

¹¹ Pokrajinski sekretariat za sport i omladinu u partnerstvu sa Omladinskim savjetom Vojvodine. (2005). *Akcionni plan politike za mlade u Vojvodini, Novi Sad*

¹² Grad Banja Luka. (2006). *Omladinska politika grada Banja Luke*

¹³ www.mladi.info

¹⁴ Vlada Republika Srpske. (2005). *Omladinska politika Republike Srpske za period 2006-2010, Banja Luka*

¹⁵ OIA (2006). *Priručnik: Mogućnosti i značaj zapošljavanja mladih i razvoja omladinskog poduzetništva/preduzetništva u BiH*

Nemogućnost pronalazjenja zaposlenja nakon završetka školovanja – osnovne i srednje škole ili fakulteta, predstavlja faktor koji možda u najvećoj mjeri utiče na stanje siromaštva i na nedostatak mogućnosti socijalne uključenosti među mladima. U ekonomiji u kojoj je ponuda radne snage daleko veća od potražnje, poslodavci nisu voljni zapošljavati mlade ljude bez radnog iskustva koji imaju malo stručnih znanja i vještina.

Prema podacima Zavoda za zapošljavanje Doboj, aktivna ponuda radne snage sa evidencije nezaposlenih za maj 2007 za uzrast od 15-30 godina iznosi 2.873, od ukupnih 9.657 prijavljenih, što znači da od ukupnog broja evidentiranih nezaposlenih 29.7% su mlade osobe. (preuzeto iz Istraživanja položaja i potreba mladih u opštini Doboj, CORNO, 2007)

Prema rezultatima istraživanja položaja i potreba mladih opštine Doboj, koje je sproveo CORNO u junu i julu 2007. godiner možemo da vidimo da 82.9% mladih smatra da danas nije lako naći posao u struci u opštini Doboj, 66.4% mladih smatra da oglašavane pozicije zahtjevaju godine radnog iskustva, što dodatno utiče na visok stepen nezaposlenosti mladih u opštini Doboj. Po podacima Zavoda za zapošljavanje u Doboju, od maja 2007, od ukupnog broja evidentiranih nezaposlenih 29.7% su mladi. U našem uzorku 23% je nezaposleno, dok je samo 18.5% mladih stalno zaposleno. Ostali ispitanici su se izjasnili kao učenici, studenti, onesposobljeni za rad te vrlo mali postotak njih koji rade honorarno, tako da se većina ostalih mogu smatrati nezaposlenim. Svi ovi podaci nam govore da i Doboj prati trend visoke stope nezaposlenosti među mladima kao i RS, i BiH.

Mladi u Doboju smatraju da je za pronalaznje posla potrebna «štela» (83.7%), pa samim tim 62.5% mladih ima namjeru da traži «štelu» u svrhu zapošljavanja, što znači da su korupcija i netransparentnost u oglašavanju poslovnih pozicija po mišljenju mladih prisutni i u Doboju.

Više od polovine mladih smatra da nije lako naći posao putem medija, a njih 58.7% nema uopšte informaciju da li oglašavane pozicije u Doboju odgovaraju tržištima rada. Na osnovu toga zaključujemo da bi informacije o mogućnosti zapošljavanja trebale da budu dostupnije mladima u Doboju.

Prema mišljenju 34.4% mladih, u Doboju ne postoje uslovi za pokretanje sopstvenog biznisa, a 33.5% mladih nema uopšte informacija o ovome pitanju, pa tako ne iznenađuje činjenica da 60.2% mladih nije pokazalo spremnost za pokretanje sopstvenog biznisa. Ako ovaj podatak uporedimo sa podacima za mlade na nivou BiH, (54% mladih nije zainteresovano za vlastiti biznis a 28% mladih nije to ni pokušalo zbog komplikovanih pravnih procedura), vidimo da i u ovoj oblasti mladi u Doboju prate opšti trend visokog stepena nezainteresovanosti za pokretanje vlastitog biznisa.

Više od jedne trećine ispitanika (39,8%) aktivno traži opcije za honorarni posao ili volontiranje, dok 40% njih to čini samo ponekad. U našem istraživanju samo 10.3% ispitanika je potvrdilo da su honorarno zaposleni (od toga 2% u isto vrijeme studira). Iz ovoga slijedi da bi bilo potrebno da se u opštini Doboj pruži mladim ljudima dovoljno mogućnosti sezonskog, povremenog i privremenog zapošljavanja kroz npr. «Servis povremenog i privremenog zapošljavanja učenika i mladih». Podatak u našem istraživanju koji navodi da samo 2% studenata za vrijeme studija honorarno radi potvrđuje podatak da je na nivou BiH veoma malo studenata koji rade za vrijeme studiranja, što znači da je većina studenata nezaposlena i nemaju vlastitih prihoda te u smislu materijalne podrške zavise o svojim roditeljima.

Svi ovi podaci nam ukazuju na potrebu usklađenije povezanosti svih relevantnih sektora u Doboju koji trebaju da olakšaju mladima prilike za zapošljavanje, što znači da je potreban multidisciplinarni pristup i istovremeno angažovanje svih nadležnih institucija npr. ministarstva na nivou RS, administrativne službe Grada, univerziteta, osnovnih, srednjih škola, nevladinih organizacija, te svih razvojnih agencija i fondova koji djeluju na nivou grada. Ključ za stvaranje radnih mjesta i poboljšanje konkurentnosti i ekonomskog rasta je u ohrabrenju preduzetništva. U suprotnom, visok stepen nezaposlenosti među mladima predstavlja faktor koji možda u najvećoj mjeri utiče na stanje siromaštva i na nedostatak mogućnosti socijalne uključenosti među mladima.

Na osnovu rezultata našeg istraživanja uočili smo sledeće razlike u oblasti zapošljavanja kod ispitanika:

1. mladi koji su pripadnici/ce nacionalnih manjina i sa nezavršenom osnovnom školom u manjem procentu smatraju da je za dobijanje posla u opštini Doboj potrebna «štela» u odnosu na ostale kategorije socijalno isključenih mladih i onih koji ne pripadaju socijalno isključenoj kategoriji
2. mladi sa nezavršenom osnovnom školom u većem procentu u odnosu na ostale smatraju da se lako mogu naći poslovne ponude u opštini Doboj putem novina, televizije ili drugih medija, dok u najmanjem procentu sa ovom tvrdnjom slažu osobe koje imaju porodična primanja ispod 300KM
3. mladi sa nezavršenom osnovnom školom imaju najmanje informacija da li oglašavane poslovne ponude u Doboju danas odgovaraju potrebama tržišta rada.

Prethodna tri rezultata bi se mogla objasniti s činjenicom da mlade osobe koje nisu završile srednju školu su ujedno i pripadnici nacionalnih manjina, s obzirom da je pretežno riječ o Romima, i da te mlade osobe zbog nezavršene osnovne škole puno manje traže posao u odnosu na svoje vršnjake. Samim tim i manje su informisani o pitanjima vezanim za traženje posla pa imaju drugačiju sliku o istim pitanjima u odnosu na ostale ispitanike/ce.

U najvećem procentu smatraju da u opštini Doboj ne postoje uslovi za pokretanje sopstvenog biznisa mladi pripadnici/ce nacionalnih manjina. Moguće objašnjenje za ovu razliku možemo naći u činjenici da nakon ratnih dešavanja u BiH nacionalne manjine provode manje vremena družeći se sa svojim vršnjacima pripadnicima većinskih grupa pa samim tim imaju manje informacija i šansi da pokrenu sopstveni biznis.

Za pronalaženje posla tražice «štelu» u najvećem procentu mlade osobe koje pripadaju izbjegličkoj kategoriji, dok mladi pripadnici/ce nacionalnih manjina u najmanjem procentu bi tražili «štelu»

Moguća interpretacija za ovu razliku je u tome što su prava izbjegla lica bila najčešće ugrožena, pa zbog takvog iskustva ne čudi podatak da bi mlada izbjegla lica u najvećem procentu tražila «štelu» u svrhu zapošljavanja.

Najmanji je procenat mladih osoba sa invaliditetom koji znaju kako da napišu CV u odnosu na ostale kategorije socijalno isključenih mladih osoba i onih koji to nisu.

Osobe sa invaliditetom na žalost imaju manje mogućnosti za zapošljavanje u odnosu na ostale kategorije mladih, pa samim tim imaju rijeđe priliku da pišu CV. Zanimljivo je da su mlada izbjegla lica najspremnija za pokretanje sopstvenog biznisa u odnosu na ostale kategorije mladih koji su socijalno isključeni i uključeni

SWOT analiza radne grupe za zapošljavanje mladih

SNAGE	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> • prirodni preduslovi za razvoj opštine • uvezana infrastruktura (grad-selo) • proces registracije poljoprivrednih proizvođača • program stimulacija poljoprivrednih proizvođača • postojanje programa volontiranja i pripravnčkog rada (kao aktivne mjere Zavoda za zapošljavanje) • postojanje Zakon o radu i zapošljavanju • postojanje agencije za mala i srednja preduzeća • proces registrovanja firmi kroz agenciju za mala i srednja preduzeća • realizacija seminara za početnike u biznisu u organizaciji agencije za mala i srednja preduzeća • postojanje različitih viših i visokih obrazovnih institucija koje nude mogućnost daljeg obrazovanja • sistem informisanja o mogućnostima zapošljavanja koji postoji na Zavodu za zapošljavanje • postojanje različitih kurseva stranih jezika koji postoje na Zavodu za zapošljavanje • relativno veliko lokalno tržište, posmatrano sa aspekta broja lokalnih malih i srednjih preduzeća • visok potencijal za razvoj turizma • ljudski resursi (poduzetna,kvalifikovana i konkretna radna snaga) • postojanje planova i programa u školama za razvijanje poduzetničkog duha i vještina za osposobljavanje mladih za pronalaženje posla 	<ul style="list-style-type: none"> • nedovoljna povezanost relevantnih institucija (loš protok informacija) • loša informisanost javnosti i loš protok informacija o aktivnostima relevantnih institucija o postojećim programima i aktivnostima • visok procenat neobrazovanih osoba na Zavodu za zapošljavanje • neusklađeni obrazovni profili sa potrebama tržišta rada • prisustvo predrasuda i nerazumijevanja u odnosu poslodavac- zaposlenik i obratno • postojanje diskriminacije i mobinga (žene, mladi, osobe sa invaliditetom, marginalizovane grupe itd) • funkcija inspekcija rada • visoki finansijski troškovi školovanja • nemogućnost do-edukacije koja bi olakšala zapošljavanje zbog nepostojanja adekvatnih programa • nedostatak kvalitetnih i potpunih analiza potreba tržišta rada • pasivnost/ apatija mladih prilikom traženja posla • nepristupačnost različitih kurseva do-edukacije radi visokih troškova • nizak nivo interes za pohađanje škola koje ne nose epitet „poželjnih“ npr. različiti zanati • visoke kamatne stope za pokretanje vlastitog biznisa • postojanje preduslova u vidu obaveznog radnog iskustva neophodnog za zasnivanje radnog odnosa • zastarjela tehnika i tehnologija postojećih proizvodnih kapaciteta • pasivnost poslodavaca i nezainteresovanost za promjene • nepriznatost prakse i volonterskog rada kao oblik radnog iskustva • nedostatak podsticaja za privlačenje stranih investicija
MOGUĆNOSTI-ŠANSE	PRIJETNJE
<ul style="list-style-type: none"> • Postojanje LER-a (strategije • Postojanje i kontinuirano održavanje Sajmova za zapošljavanje • Atraktivnost za strana ulaganja i otvaranje novih radnih mjesta • Resursi (poljoprivreda,stočarstvo) • Niže kamatne stope usmjerene ka razvoju malih i srednjih preduzeća • Status centra regije • Čvor željeznice • Rijeke- hidroelektrane • Rudnik/ termoelektrana Stanari • Omladinska politika RS-a, volonterski rad – zapošljavanje • Redovna komunikacija (obrazovne institucije- privrednici- Zavod za zapošljavanje) • Ekonomska saradnja sa drugim regijama u državi i inostranstvu • Postojanje mlade, prilagodljive i „jeftine“ radne snage • Primjena novih tehnologija u proizvodnji • Usmjeravanje budućih proizvodnih kapaciteta ka izvozu 	<ul style="list-style-type: none"> • politička situacija / sporost donošenja bitnih odluka i Zakona • nedovoljan broj novih radnih mjesta u budućnosti • finansijske nemogućnosti za realizaciju specifičnih ciljeva • odlazak mladih van zemlje • pasivnost poslodavaca i nezainteresovanost za promjene • popunjavanje postojećih radnih mjesta, a ne otvaranje novih (nezainteresovanost mladih za pokretanje vlastitog biznisa) • nedovoljan priliv stranih investicija • neprilagođavanje kamatnih stopa • nedovoljno brz pristup EU integracijama • loši rezultati provedene privatizacija

c. Ciljevi i mjere u oblasti zapošljavanja mladih

Strateški cilj	Operativni ciljevi	Mjere
1. IZGRAĐENO PODSTICAJNO OKRUŽENJE ZA (SAMO) ZAPOŠLJAVANJE MLADIH U OPŠTINI DOBOJ ZASNOVANO NA SARADNJI IZMEĐU JAVNOG, PRIVATNOG I CIVILNOG SEKTORA	1.1. PODRŠKA AKCIJAMA KOJE ZA CILJ IMAJU ZAPOŠLJAVANJE MLADIH	<ol style="list-style-type: none"> 1. Uspostavljanje komunikacije i saradnje između relevantnih aktera u oblasti zapošljavanja mladih (Agencijom za razvoj MSP, Biro za zapošljavanje, preduzetnički inkubatori, Služba za privredne djelatnosti, Službenik za mlade, Višenamjenski omladinski centar, NVO i sl.) 2. Osnivanje Fonda za podršku samozapošljavanju osoba sa posebnim potrebama 3. Osnivanje Omladinskog preduzetničkog inkubatora 4. Organizacija Sajmova zapošljavanja za mlade 5. Organizacija i jačanje omladinskih zadruga i studentskih servisa za povremene poslove
	1.2. IZRAĐENI PROGRAMI I PLANOVI ZA PODSTICANJE ZAPOŠLJAVANJA MLADIH	<ol style="list-style-type: none"> 6. Analiza tržišta (relevantne institucije, izvori informacija, korisnici) 7. Podrška zapošljavanju kroz olakšice za mlade koji pokreću vlastiti biznis 8. Program realizacije sredstava iz Fonda za zapošljavanje invalida na nivou RS-a 9. Podrška zapošljavanju mladih na selu 10. Programi prekvalifikacije i profesionalna orijentacije osoba sa posebnim potrebama 11. Podsticajno zapošljavanje socijalno uključених mladih u javnim ustanovama 12. Prilagodavanje radnih mjesta za osobe sa posebnim potrebama 13. Podrška programima volontiranja u privatnom i javnom sektoru

Strateški cilj	Operativni ciljevi	Mjere
2. USPOSTAVLJENA AKTIVNA PODRŠKA MLADIMA I ORGANIZACIJAMA/ INSTITUCIJAMA U ZAPOŠLJAVANJU MLADIH	2.1. PROMOCIJA POSTOJEĆIH ZAKONSKIH I ORGANIZACIONIH RJEŠENJA KOJA OTVARAJU MOGUĆNOSTI ZAPOŠLJAVANJA MLADIH	<ol style="list-style-type: none"> 14. Kampanja: "transparentnost objavljivanja konkursa za zapošljavanje" 15. Promovisanje relevantnih Zakona za oblast zapošljavanja i rada 16. Promovisanje postojećih Fondova i programa podrške za (samo)zapošljavanje mladih na nivou opštine 17. Promocija postojećih poreskih olakšica za preduzeća koja zapošljavaju mlade sa posebnim potrebama 18. Promocija primjera dobre prakse iz oblasti zapošljavanja mladih
	2.1. PROMOCIJA POSTOJEĆIH ZAKONSKIH I ORGANIZACIONIH RJEŠENJA KOJA OTVARAJU MOGUĆNOSTI ZAPOŠLJAVANJA MLADIH	<ol style="list-style-type: none"> 19. Stručno usavršavanje mladih, programi prekvalifikacije i dokvalifikacija 20. Podrška programima neformalnog obrazovanja i obuci mladih ljudi s ciljem sticanja odgovarajućih vještina neophodnih za zapošljavanje 21. Obuka mladih osoba sa posebnim potrebama za samozapošljavanje 22. Izgradnja kapaciteta NVO-a koji se bave pitanjima i problemima zapošljavanja mladih kroz pružanje finansijskih i nefinansijskih oblika podrške 23. Izgradnja kapaciteta opštinske uprave odnosno njenog dijela zaduženog za pitanje mladih – uspostavljanje adekvatnih organizacionih struktura

Stambena politika

a. Uvid u postojeće dokumente i pravnu regulativu

Dokumenat	Izvor
<ul style="list-style-type: none"> Zakon o omladinskom organizovanju RS Omladinska politika RS Omlad. politika grada BL , nacrt Evropska povelja o učešću mladih na lokalnom i regionalnom nivou Bijela knjiga Ekonomska politika Republike Srpske za 2008. godinu Strateški plan ekonomskog razvoja Opštine Doboj Zakon o stambenim odnosima 	<ul style="list-style-type: none"> Vlada RS web site www.vladars.com www.mladi.info www.porno.ba EU web stranica Službeni glasnik RS Službeni glasnik opštine Doboj, www.opstina-doboj.com Institucije (Opština Doboj, Ministarstvo za porodicu omladinu i sport)

b. Analiza položaja i potreba mladih u opštini Doboj

Potreba za sigurnim skloništem i domom je jedna od osnovnih ljudskih potreba. Događaji koji su obuhvatili državu u poslednjih 20 godina (poput rata, tranzicije, siromaštva, nezaposlenosti) u velikoj meri su uticali na nestabilno stambeno pitanje velikog broja ljudi. Na žalost, najveći broj mladih ljudi ulazi baš u tu kategoriju stambeno nezbrinutih, zbog čega su primorani da se snalaze na različite načine. Visoka stopa mladih ostaje u domovima svojih roditelja do posle 30 godine, gdje se dovodi u pitanje njihovo osamostaljenje, suživot sa partnerima/kama i osnivanje porodice. Mladi u najvećem broju (59,7%) još uvijek žive sa roditeljima ili rodbinom. Rješavanje stambenog problema je jedno od najvažnijih razloga migracije mladih iz Republike Srpske¹⁶.

Faktori koji su doprinijeli ovakvom položaju mladih u oblasti stanovanja su, između ostalog, i cijene stanova koje su previsoke, kao i kvantitet i kvalitet stanova koji je pod znakom pitanja pogotovo poslije rata u BiH. Još jedna prepreka i problem kada govorimo o stambenoj politici i mladima je i nepostojanje stambenih subvencija za grupu mladih pri kupovini prvog stana koji postavlja mlade ljude u identičan položaj sa starijim i ekonomski stabilnijim domaćinstvima¹⁷.

¹⁶ Vlada Republika Srpske. (2005). *Omladinska politika Republike Srpske za period 2006-2010*, Banja Luka

¹⁷ Grad Banja Luka. (2006). *Omladinska politika grada Banja Luke*

Više od polovine mladih (57.8%) smatra da opština Doboj ne brine o stambenim pitanjima socijalno ugroženih grupa (oni koji su siromašni, beskućnici, samohrani roditelji). Skoro polovina od ukupnog broja ispitanika 49.7% su mišljenja da opština Doboj ne nudi olakšice mladim ljudima kod kupovine stanova. Na osnovu toga možemo da vidimo da je mišljenje mladih u Doboju: Opština (lokalna uprava) bi trebala da brine o stambenim pitanjima socijalno ugroženih kategorija mladih kao i da nudi olakšice mladima pri kupovini stanova.

Sudeći po rezultatima našeg istraživanja informacije o mogućnostima pri kupovini stanova za mlade (23.1% ispitanika nema dovoljno informacija o stambenim pitanjima socijalno ugroženih kategorija stanovništva i 39.2% nema dovoljno informacija o olakšicama mladima o stambenim kreditima za mlade) su važne da budu dovoljno transparentne i dostupne mladima jer 53.2% ispitanika se izjasnilo da će tražiti informacije u vezi stambenih kredita za mlade kad budu planirali da kupe stan.

Na osnovu rezultata našeg istraživanja vidimo da u Doboju 79,7 % mladih još uvijek živi sa roditeljima. Iako tendencija ka osamostaljivanju raste sa starosnom dobi mladih (kod dobne kategorije mladih od 16 do 20 njih 90% živi sa roditeljima, od 21 do 25 godina taj procenat je 78%, dok od 26 do 30 godina 57% mladih živi sa roditeljima), vidimo da ovi podaci prate trend osamostaljivanja mladih u RS koji u najvećem broju (59,7%) još uvijek žive sa roditeljima ili rodbinom. Rješavanje svih već pomenutih stambenih problema kao i cijena stanova koje su previsoke, nepostojanje stambenih subvencija za grupu mladih pri kupovini prvog stana i sl. je usko povezano sa migracije mladih iz Republike Srpske, pa samim tim i iz Doboja.

Mlade osobe sa nezavršenom osnovnom školom u najmanjem procentu smatraju da se opština Doboj brine o stambenim pitanjima socijalno ugroženih kategorija stanovništva, dok osobe sa invaliditatom u najvećem procentu smatraju da se opštine ne brine o stambenim pitanjima socijalno ugroženih kategorija grupa ljudi. Mlada izbjegla lica u najvećem procentu smatraju da opština Doboj ne nudi olakšice mladima kod kupovine stanova. Najveći je procenat mladih izbjeglih lica i osoba sa invaliditetom i/ili posebnim potrebama koji još uvijek žive sa roditeljima, dok je najveći procenat mladih nacionalnih manjina koje žive u svom stanu.

SWOT analiza radne grupe za stambenu politiku

SNAGE	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> Geografski položaj opštine Doboj Regionalni centar željeznica Gradjevinska zemljišta Postojanje zemljišta pogodnog za izgradnju stambenih prostora Postojanje stambenih prostora pogodnih za izgradnju/nadogradnju Postojeći bankarski kapaciteti Postojeći kapaciteti građevinskih firmi Velik broj stanova pogodnih za iznajmljivanje Prisutnost stranih donatora Termoelektrana, Rudnik Budžetska sredstva opštine Doboj Ekonomski strateski razvoj opštine Doboj Rezultati sprovedenog istraživanja u opštini Doboj iz oblasti Stamebe politike Zakon o Omladinskom organizovanju RS-a Omladinska politika RS-a Inicijative od strane NVO sektora 	<ul style="list-style-type: none"> Niska stopa zaposlenosti mladih Kreditni sa visokim kamatnim stopama Nepovoljni uslovi kreditiranja Nepostojanje kreditnih programa isključivo za mlade sa manjim kamatnim stopama Nepostojanje programa za socijalno ugrožene kategorije mladih po pitanju stambenog zbrinjavanja Problem informisanosti Informisanost nije dovoljno transparentna Nedovoljna angazovanost nadleženih institucija po pitanju stambenog zbrinjavanja mladih Neadekvatno funkcionisanje nadležnih institucija Nepostojanje kadrova u okviru relevantnih institucija koji se bave isključivo rešavanjem stambenih problema i pitanja mladih. Nepostojanje partnerstava i programa za pitanja stambenog zbrinjavanja mladih Arhitektonske prepreke za mlade sa posenim potrebama, invaliditetom Ne postoje olakšice za mlade prilikom samostalnog resavanja stambenih pitanja
MOGUĆNOSTI	PRIJETNJE
<ul style="list-style-type: none"> Implementacija Omladinske strategije isključivo Stambene strategije za mlade Strateški Ekonomski razvoj opštine Doboj Rješavanje problema nezaposlenosti mladih Zakonske mogućnosti olakšica za mlade Mogućnosti partnerstva Ljudski resursi Partnerstvo opštine sa bankom ili građevinskom firmom pri regulisanju nižih kamatnih stopa za mlade Postojanje stambenih prostora ili zemljišta za izgradnju stanova ili kuća Strana ulaganja ili donacije Mogućnost subvencije u plaćanju zakupnine 	<ul style="list-style-type: none"> Migracija mladih u druge zemlje Stara praksa – Nedovoljna transparentnost u radu institucija i informisanja javnosti Povlačenje stranih investitora Nerješavanje pitanja stambenog zbrinjavanja mladih na svim nivoima Mladi kao socijalno ugrožena kategorija Ekonomska nerazvijenost Tendencija opadanja zaposlenosti

c. Ciljevi i mjere u oblasti stambene politike za mlade

Strateški cilj	Operativni ciljevi	Mjere
1. OBEZBJEĐENI USLOVI ZA SAMOSTALNO RJEŠAVANJE STAMBENIH PITANJA MLADIH	1.1. USPOSTAVLJENI MEHANIZMI KONTINUIRANE PODRŠKE MLADIMA I MLADIM BRAČNIM PAROVIMA PRILIKOM SAMOSTALNOG RJEŠAVANJA STAMBENOG PITANJA	<ol style="list-style-type: none"> Zagovaranje za uspostavljanje samoodrživog Stambenog Fonda za mlade Uspostavljanje Stambenog fonda za mlade i mlade bračne parove Program izgradnje subvencioniranih stanova za mlade po najnižoj ekonomski održivoj cijeni
	1.2. OMOGUĆENE POVLASTICE ZA MLADE I MLADE BRAČNE PAROVE PRILIKOM PRIBAVLJANJA POTREBNE DOKUMENTACIJE I DOZVOLA ZA IZGRADNJU INDIVIDUALNIH STAMBENIH OBJEKATA	<ol style="list-style-type: none"> Izrada i usvajanje Odluke na Skupštini opštine Doboj o smanjenju ili oslobađanju opštinske takse i naknada za izgradnju individualnih stambenih objekata za mlade i mlade bračne parove
2. POBOLJŠANI USLOVI ZA STAMBENO ZBRINJAVANJE SPECIFIČNIH GRUPA MLADIH	2.1. ADAPTIRANI POSTOJEĆI I IZGRAĐENI NOVI STAMBENI OBJEKTI ZA SOCIJALNO ISKLJUČENE/UGROŽENE GRUPE MLADIH	<ol style="list-style-type: none"> Programi izgradnje/adaptacije objekata za trajno stambeno zbrinjavanje mladih beskućnika, siromašnih i samohranih roditelja Programi izgradnje/adaptacije objekata za zaštićeno stanovanje i rehabilitaciju mladih sa posebnim potrebama („zaštićene“ kuće-stanovi, „kuće na pola puta“)
	2.2. INFRASTRUKTURA PRILAGOĐENA POTREBAMA MLADIH SA INVALIDITETOM	<ol style="list-style-type: none"> Izrada i usvajanje Odluke Skupštine opštine Doboj o regulisanju arhitektonskih barijera kroz projektnu dokumentaciju prilikom izgradnje novih objekata Uklanjanje ostalih arhitektonskih barijera za osobe sa invaliditetom na prostoru grada
	2.3. UNAPREĐENO STAMBENO ZBRINJAVANJE STUDENATA	<ol style="list-style-type: none"> Projekat izgradnje studentskog doma Projekat prilagođavanja postojećih objekata u svrhu stambenog zbrinjavanja studenata (npr. kasarna u gradu, objekat kod željezničke stanice-Lipac i sl.)

Strateški cilj	Operativni ciljevi	Mjere
<p>3. PARTNERSKI PRISTUP SVIH AKTERA U RJEŠAVANJU STAMBENIH PITANJA MLADIH</p>	<p>3.1. OSIGURANA KONTINUIRANA I POTPUNA TRANSPARENTNOST INFORMACIJA KA MLADIMA</p> <p>3.2. USPOSTAVLJENA MEĐUSEKTORSKA SARADNJA NA RJEŠAVANJU STAMBENIH PITANJA MLADIH</p>	<p>11. Uspostavljanje službe/referenta za informisanje o stambenim pitanjima za mlade (unutar već postojećih struktura)</p> <p>12. Uspostavljena Stambena baza podataka za mlade u opštini Doboj</p> <p>13. Medijsko promovisanje stambenih programa, akcija i sl. (putem web-a opštine, billboarda, info tačke, info centra...)</p> <p>14. Poboljšanje dvosmjerne komunikacije između javnog, poslovnog i civilnog sektora za stambena pitanja mladih</p> <p>15. Izrada Kriterijuma za dodjelu sredstava iz Stambenog fonda za mlade i mlade bračne parove</p> <p>16. Osnivanje tijela za stambena pitanja mladih na nivou opštine</p>

Socijalna politika

a. Uvid u postojeće dokumente i pravnu regulativu

Dokumenat	Izvor
<ul style="list-style-type: none"> • Zakon o omladinskom organizovanju RS • Prijedlog Omladinska politika RS • Povelja UN o pravima djeteta • Evropska konvencija o ljudskim pravima • Evropska povelja o učešću mladih • Bijela knjiga • UN Standardna pravila za izjednačavanje mogućnosti osoba sa invaliditetom • Razvoj polike u oblasti invalidnosti BiH • Okvirni Zakon o nacionalnim manjinama RS • Evropska Konvencija o zaštiti prava nacionalnih manjina • Univerzalna Deklaracija o ljudskim pravima • WHO Zdravlje za sve • Nacrt polike zdravlja u RS • Strateški plan ekonomskog razvoja Opštine Doboj • Zakon o zdravstvenoj zaštiti i zdravstvenom osiguranju • Uredba vlade za borbu protiv narkomanije i točenje alkohola • Zakon o prometu droga i trgovine bijelim robljem • Zakon o porodici • Zakon o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba sa invaliditetom • Zakon o ravnopravnosti polova • Zakon o socijalnoj zaštiti 	<ul style="list-style-type: none"> • Vlada RS web site • UN web site • EU site • WHO • Službeni glasnik RS • NVO (ERC i CORNO) • Institucije (opština Doboj i JZU Doboj) • Udruženje nacionalnih manjina RS web site

Zakon o omladinskom organizovanju RS pozitivno uređuje oblast omladinskog organizovanja na svim nivoima vlasti u RS i gotovo da nema slabe tačke. Postoji više članova zakona koji mogu biti od koristi, a koji se odnose na postojanje organizovanih oblika udruživanja, koji već postoje u našoj lokalnoj zajednici i to: SOM (Savjetodavni odbor mladih), Komisija za mlade SO Doboj, nevladine organizacije. Takođe, članovi koji se odnose na načine finansiranja programa od strane Ministarstva za porodicu, omladinu i sport, pa sve do obaveze finansiranja programa za mlade na lokalnom nivou. Naročita pažnja se obratila na član 19, tačka 2.2 koji se direktno odnosi na oblast socijalne i zdravstvene zaštite.

Nadalje, članovi koji se odnose na objekte/infrastrukturu koji se trebaju dati mladim za njihovo organizovanje. Član 67 je značajan za programe edukacije. Jedinu slabu tačku, ali ne u samom Zakonu grupa je identifikovala kao nesprovođenje samog Zakona.

Zakon o omladinskoj politici RS: Kao prvu slabu tačku grupa je prepoznala nepostojanje posebno izdvojene oblasti za socijalnu politiku. Međutim, identifikovala je niz tačaka iz oblasti socijalne politike koji su svrstani u druge oblasti i to: Oblast obrazovanje red.br.23; Oblast kultura red.br. 30,31,33, 34; Zaštita životne sredine red.br.42,43; Zaštita zdravlja red.br. 56,65; 67,68; Zapošljavanje mladih i preduzetništvo red.br.70,72,74; Slobodno vrijeme red.br.77; Učešće mladih u društvu red.br.107,113,114,115,116,117,118. Iako su identifikovani faktori u različitim oblastima koji zadiru u oblast socijalne politike, takođe je primjećeno da nisu izlistani svi odgovorni potrebni za realizaciju. Ne spominje se centar za socijalni rad, kao ni krajnji korisnik. Nisu identifikovane vurnabilne (osjetljive) kategorije mladih i nacionalne manjine kao krajnji korisnik programa (u samim programima u navedenim tačkama po oblastima nisu izvršene selekcije po kategorijama vurnabilnih grupa mladih).

Nacrt Politike zdravlja mladih RS 2008-2012, u okviru 2 specifična cilja uključuje pitanja mladih sa invaliditetom, ranjivih grupa mladih, a kroz druge ciljeve takođe podržava socijalno uključivanje.

Strateški plan ekonomskog razvoja Opštine Doboj dijelom uključuje socijalna pitanja u okviru kojih bi mladi mogli naći svoj interes i to u okviru Strateškog cilja 5, projekat pod nazivom: „*Podrška uspostavljanju edukativno resursnog centra za ekonomski razvoj socijalnih kooperativa*“. U okviru Strateškog cilja 3, projekat pod nazivom: „*Hitno uklanjanje kritičnih arhitektonskih barijera za osobe a invaliditetom*“ (preuzeto iz nacrta Strateškog plana ekonomskog razvoja Doboja 2007-2012, Doboj, 2006.).

Za provođenje socijalne politike i strategije značajni su dokumenti EU poznati pod nazivom **Bijela knjiga** i **Evropska povelja o učešću mladih na opštinskom i regionalnom nivou** sa svojim politikama jednakosti polova, borbe protiv nasilja i kriminala, antidiskriminacije i pristupa zasnovanog na vladavini prava i zakona.

b. Analiza položaja i potreba mladih u opštini Doboj

Pod socijalnom politikom prema mladima ovdje podrazumjevamo sistem usmjerenih društvenih intervencija (podrške i službe) u funkciji prevazilaženja socijalnih rizika, ublažavanja socijalnih nejednakosti, ujednačavanje životnih šansi te poticanja društvene solidarnosti i integracije. To je nužno za bolju socijalnu integraciju svih mladih, a posebno grupa koje trebaju dodatnu pažnju i podršku.

Na područjima direktno pogođenim ratom došlo je do dezintegracije zajednice, pa mladi ljudi žive u okruženju podjeljenosti i tenzija. Pitanja povratka raseljenih i izbjeglica, obnove i povrata imovine, njihova zapošljavanja, reintegracije u društvo te izgradnja suživota su svakodnevni izazovi za mlade¹⁸. Pod socijalnom politikom se podrazumjevaju i mehanizmi podrške za socijalno ugrožene kategorije mladih na nivou jednog grada ili opštine. Kad spominjemo socijalno ugrožene kategorije mladih mislimo na socijalno isključene i osjetljive grupe mladih.

Pod pojmom socijalne isključenosti podrazumjevamo „proces kojim se određene grupe sistematski stavljaju u podređeni i nepovoljan položaj jer ih se diskriminiše na osnovu njihove nacionalne pripadnosti, rase, vjerske pripadnosti, seksualne orijentacije, socijalnog statusa, obrazovnog statusa, porijekla, pola, dobi, invaliditeta, zaraženosti HIV virusom, migracionog statusa ili mjesta prebivališta. Diskriminacija se javlja u javnim institucijama npr. u pravnom, obrazovnom ili zdravstvenom sistemu, ali i u okvirima društvenih institucija npr. domaćinstvima.“¹⁹

Vurnabilne (osjetljive) grupe mladih podrazumjevaju i one kategorije u koje spadaju mladi bez roditeljskog staranja, mladi sa antisocijalnim ponašanjem (provokativnim ponašanjem), mladi sa posebnim potrebama, mladi izloženi nasilju (emotivnom, fizičkom, verbalnom i seksualnom) ili trgovini ljudima i slično.

Prema istraživanjima koje je sproveo Omladinski komunikativni centar u Banja Luci, oko 60% mladih smatra da nastavni program ne zadovoljava potrebe mladih sa posebnim potrebama, dok 57% smatra da društvo ne tretira na adekvatan način mlade sa posebnim potrebama.²⁰ U Doboju su Udruženje paraplegičara u partnerstvu sa Udruženjem distrofičara, Centrom za socijalni rad i uz finansijsku podršku Ministarstva civilnih poslova pokrenuli inicijativu osnivanja servisa za podršku osobama sa invaliditetom i njihovim porodicama, jer u Doboju ne postoji servis usluga za invalidna lica, kao ni dnevni centar za djecu sa posebnim potrebama. Prema provedenim istraživanjima, anketirajući 142 lica sa različitim invaliditetom njih 23% rado bi koristilo usluge personalnog asistenta radi samostalnog nezavisnog življenja.²¹

Rezultati istraživanja mišljenja i položaja mladih u oblasti socijalne politike u Doboju pokazuju da 90.7% ispitanika smatra da je potrebno da policija, centar za socijalni rad, sud, tužilaštvo, organizacije/institucije koje pružaju pravnu pomoć mladima trebaju da rade više zajedno kako bi se osigurali mehanizmi podrške za socijalno ugrožene kategorije mladih na nivou jednog grada ili opštine.

Zanimljivo je da nam rezultati našeg istraživanja govore da je većina mladih u Doboju dosta informisana o svojim i pravima drugih, te da su proaktivni kad su njima ili drugima ista prava ugrožena, jer 87.5% mladih znaju koja su njihova prava, 86.6% njih se bore za svoja prava kada su im ista ugrožena, 61.2% ispitanika potpisuje peticije za postizanje prava drugih ljudi, i 74.4% mladih reaguje na diskriminaciju nad drugima u svojoj okolini.

¹⁸ Županijski program djelovanja za mlade za Vukovarsko-srijemsku županiju, Vukovar, 2005.

¹⁹ Preuzeto iz *Socijalna uključenost u BiH, Izveštaj o humanom razvoju 2007 UNDP; DFID, Reducing Poverty by Tackling Social Exclusion-Smanjenje siromaštva rješavanjem pitanja socijalne isključenosti, septembar, 2005., str 3*

²⁰ *Vlada Republika Srpske. (2005). Omladinska politika Republike Srpske za period 2006-2010, Banja Luka*

²¹ *Udruženje paraplegičara, oboljelih od dječije paralize i ostalih tjelesnih invalida regije Doboj. (2007). Personalna asistencija, put ka samostalnom životu invalidnih osoba, Doboj*

Što ne znači da ne treba dodatno raditi na informisanju mladih o ljudskim pravima kao i ohrabriranju mladih da reaguju na diskriminaciju nad drugima, jer ovdje postoji mogućnost da su u pitanju bili društveno poželjni odgovori. Osim toga neki od ovih odgovora su kontradiktorni sa prethodnim odgovorima istih ispitanika, pošto skoro polovina (48.5%) smatra da prava socijalno ugroženih kategorija mladih nisu zaštićena ili da nemaju o tome dovoljno informacija (37.4%). Da su tako proaktivni kao što kažu kad je u pitanju diskriminacija drugih, onda bi bili više informisani o diskriminaciji socijalno ugroženih kategorija mladih i njihova prava bi bila u većoj mjeri zaštićena.

S druge strane, potrebno je raditi na opštoj informisanosti i podizanju svijesti mladih o položaju njihovih vršnjaka koji su socijalno ugroženi, jer 32,3% mladih se izjasnilo da nisu informisani o tome da li je u opštini Doboj danas socijalna pomoć pristupačna onim mladim ljudima kojima je najpotrebnija, a više od polovine (53,5%) mladih ljudi je odgovorilo da nisu informisani o tome da li u opštini Doboj postoje programi podrške socijalno ugroženim kategorijama mladih. Skoro polovina ispitanika (45,4%) smatra da u opštini Doboj socijalna pomoć nije pristupačna onim mladim ljudima kojima je najpotrebnija.

Na kraju bi preporučili da opština Doboj treba da podrži službe koje postoje ili pomogne osnivanje novih službi ili sistema podrške socijalno ugroženim kategorijama mladih u funkciji prevazilaženja socijalnih rizika, ublažavanja socijalnih nejednakosti, ujednačavanje životnih šansi, te poticanja društvene solidarnosti i integracije. To je nužno za bolju socijalnu integraciju svih mladih, a posebno grupa koje trebaju dodatnu pažnju i podršku.

Mlade osobe sa nezavršenom osnovnom školom u najvećem procentu se ne slažu sa tvrdnjom da su prava marginalizovanih grupa (poput Roma, lica sa invaliditetom) danas u opštini Doboj zaštićena.

Mlade osobe sa posebnim potrebama u odnosu na ostale socijalno isključene kategorije mladih u najvećem procentu smatraju da socijalna pomoć u opštini Doboj nije pristupačna onim mladima kojima je najpotrebnija.

Mladi ljudi pripadnici/ce nacionalnih manjina su najmanje informisani o tome da li je u opštini Doboj postoje programi podrške socijalno ugroženim kategorijama mladih.

Izbjegla mlada lica su stopostotno odgovorila da poznaju koja su njihova prava u odnosu na ostale kategorije socijalno isključenih mladih i onih koji to nisu.

Najveću spremnost za potpisivanje peticija za parava drugih ljudi su pokazale mlade osobe sa invaliditetom u odnosu na mlade povratnike koji su pokazali najmanju spremnost za potpisivanje takvih peticija.

SWOT analiza radne grupe za socijalnu politiku

SNAGE	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> • Postojeći kapaciteti institucija • Obrazovan kadar • Specijalizovane službe u centru za socijalni rad • Postojanje objekata/infrastrukture • Rezultati sprovedenih istraživanja • Zahtjevi i potrebe mladih i želja za dokazivanjem u porastu • Energija i organizovanost mladih (nvo, udruženja građana, udruženja nacionalnih manjina, podmladci političkih partija, sportski klubovi) • Realizacija velikog broja preventivnih projekata • Zakon o omladinskom organizovanju RS • Zakon o omladinskoj politici RS • Zakon o visokom obrazovanju BiH • Donatorska sredstva • Mediji 	<ul style="list-style-type: none"> • Hronična apatija mladih • Neaktivnost određenih grupa mladih i neorganizovanost (žrtve nasilja u porodici, ovisnici od narkotika, alkohola, grupe oboljelih od specifičnih bolesti – dijalizni bolesnici, civilne žrtve rata,...) • Nedostatak liderstva • Nedostatak finansijskih sredstava (lijekovi, ortopedska pomagala, stipendije za vurnabilne kategorije) • Ne povezanost institucija • U porastu prisustvo nasilja u društvu • Nepostojanje specif.grupa za samopodršku • Nedostatak informacija o pravima i potrebama specifičnih grupacija (osoba sa posebnim potrebama, osoba sa invaliditetom, vurnabilnih grupa) • Nedovoljna angažovanost institucija • Nepovoljne birokratske procedure kod ostvarivanja osnovnih prava grupa sa posebnim potrebama (ostvarivanje prava kategorizacije i procjene radne sposobnosti) • Ne postojanje programa za profesionalnu orijentaciju • U Ustavu BiH izostavljeni mladi sa posebnim potrebama • Ne postojanje evidencije zastupljenosti interesa udruženja nacionalnih manjina • Predrasude, stigme i stereotipi u društvu • Postojanje arhitektonskih barijera (nepristupačne javne institucije i saobraćajnice) • Nedovoljan broj edukovanog osoblja u institucijama i NVOima • Edukovano osoblje preoptrećeno i prisutno sagorijevanje • Ne zainteresovanost nosioca vlasti i visoko pozicioniranih funkcija (direktori institucija) za pitanja mladih • Globalizacija(gubljenje tradicionalnih vrijednosti) • Porast negativnih uticaja
MOGUĆNOSTI/PRIJEDNE	PRIJETNJE
<ul style="list-style-type: none"> • Razvijena svijest predstavnika državnih organa o potrebama mladih • Opredijeljenost za rad i volja • Afirmacija mladih kroz političke partije • Postojeća iskustva iz regije • Iskustva pojedinaca na lokalnom nivou • Opredijeljenost države prema Evropskim integracijama • Milenijumski ciljevi - Smanjenje siromaštva • Podrška međunarodnih organizacija za omladinske aktivnosti • Ministarstvo za porodicu, omladinu i sport RS • Postojeća pozitivna zakonska regulativa • Postojanje aktivnih Saveza i udruženja na nivou RS (KOOI RS); udruženja nacionalnih manjina 	<ul style="list-style-type: none"> • Neodgovornost nadležnih organa u sprovođenju i izvršavanju pozitivnih zakonskih regulativa • Ne postojanje mehanizama/ alata za praćenje sprovođenja pozitivnih zakona • Složenost birokratskih procedura u institucijama • Nedovoljna informisanost o pravima građana • Porast nasilja, narkomanije • Nestabilna politička situacija • Nestabilna socijalno ekonomska situacija (nezaposlenost, porast cijena, ...)

c. Ciljevi i mjere u oblasti socijalne politike za mlade

Strateški cilj	Operativni ciljevi	Mjere
1. SMANJENA STIGMATIZACIJA I DISKRIMINACIJA SOCIJALNO ISKLJUČENIH MLADIH (prioritetne socijalno isključene grupe mladih: mladi sa posebnim potrebama, mladi Romi, mlada raseljena i izbjegla lica, mladi bez roditeljskog staranja...zavisno od rezultata dobijenih istraživanjem koje su prioritetne soc. isključene grupe mladih u projektu br.1)	1.1.1. PODIGNUTA SVIJEST JAVNOSTI O OBLICIMA, POTREBAMA I PRAVIMA MLADIH IZ SOCIJALNO ISKLJUČENIH KATEGORIJA DRUŠTVA 1.2. REALIZOVANI PROGRAMI EDUKACIJE LOKALNIH AKTERA O DISKRIMINACIJI, OBLICIMA SOCIJALNE ISKLJUČENOSTI MLADIH I NAČINIMA NJIHOVOG PREVAZILAŽENJA	1. Istraživanje pojavnih oblika i trenutnog stanja soc. isključivosti mladih u opštini Doboj kao i potreba lokalnih aktera koji rade sa soc. isključenim mladim 2. Senzibilizacija (pokretanje) javnosti o pitanjima i pravima mladih iz soc. isključenih grupa 3. Smanjenje i suzbijanje predrasuda i prihvatanje različitosti 4. Upoznavanje roditelja socijalno isključenih kategorija mladih o njihovim pravima i mogućnostima soc.uključivanja 5. Edukacija lokalnih aktera iz javnog sektora o problemima socijalne isključenosti mladih (npr. lokalna uprava, policija, Centar za socijalni rad, škole...) 6. Edukacija lokalnih aktera iz civilnog sektora o problemima socijalne isključenosti mladih <i>Napomena: edukacija socijalno isključenih grupa mladih je navedena pod op.cilj br. 3.3.</i>
2. OBEZBJEĐENA KONTINUIRANA PODRŠKA SOCIJALNO ISKLJUČENIM KATEGORIJAMA MLADIH	2.1. PROFESIONALNO OJAČANA (KROZ STRUCNO USAVRŠAVANJE I ZAPOŠLJAVANJE NOVIH PROFESIONALACA) I MATERIJALNO OPREMLJENA POSTOJEĆA	7. Savjetovalište za borbu protiv nasilja (nasilje u porodici, vršnjačko nasilje...) 8. Savjetovalište za brak i porodicu 9. Savjetovalište za borbu protiv bolesti ovisnosti 10. Savjetovalište za poremećaje ponašanja (mladi delikventi) 11. Savjetovalište za pitanja skitnje, beskućništva, prosjačenja 12. Savjetovalište za borbu protiv trgovine ljudima

Strateški cilj	Operativni ciljevi	Mjere
2. OBEZBJEĐENA KONTINUIRANA PODRŠKA SOCIJALNO ISKLJUČENIM KATEGORIJAMA MLADIH	2.2. USPOSTAVLJENI EFEKTIVNI NOVI ORGANIZACIONI OBLICI ZA PODRŠKU SOCIJALNOM UKLJUČIVANJU MLADIH I EDUKACIJA PROFESIONALACA 2.3. USPOSTAVLJENA MEĐUSEKTORSKA SARADNJA ZASNOVANA NA PARTNERSTVU	13. Servis za personalnu asistenciju (mladima sa invaliditetom) 14. SOS centar za psiho-socijalnu podršku mladima u kriznim situacijama 15. Podrška uspostavljanju i jačanju novih NVO-a i volonterskih servisa u oblasti socijalne integracije mladih 16. Inkluzivni omladinski klubovi
3. JEDNAKA PRAVA I MOGUĆNOSTI ZA SOCIJALNO ISKLJUČENE KATEGORIJE MLADIH	3.1. ZBRINJAVANJE I KONTINUIRANA PODRŠKA MLADIMA BEZ RODITELJSKOG STARANJA 3.2. PODRŠKA MLADIM OSOBAMA SA POSEBNIM POTREBAMA	17. Osnivanje Opštinskog omladinskog savjeta za socijalna pitanja (OOSSP) 18. Jačanje medijske promocije i umrežavanje organizacija koje se bave pitanjima socijalno isključenih grupa mladih 19. Međusektorska saradnja na izradi politike i procedura za zaštitu djece i omladine koju će sprovoditi sve institucije/organizacije koje rade sa mladima 20. Međusektorska saradnja na prevenciji delikventnog ponašanja mladih 21. «KUĆA PRIJATELJSTVA» (smještaj, odjeća, udžbenici, itd.) 22. Promocija hraniteljstva i animiranje novi hraniteljskih porodica 23. »Stariji brat, starija sestra« (vršnjačka podrška mladima bez roditeljskog staranja) 24. Osnivanje socijalnih kooperativa 25. Nabavka adekvatnih pomagala za mlade sa invaliditetom (vizuelnih, audio, kolica, ortopedskih pomagala, prevodilac gestovnog govora, Brajevo pismo i dr.)

Strateški cilj	Operativni ciljevi	Mjere
3. JEDNAKA PRAVA I MOGUĆNOSTI ZA SOCIJALNO ISKLJUČENE KATEGORIJE MLADIH	3.3. EDUKACIJA SOCIJALNO ISKLJUČENIH MLADIH O NJIHOVIM PRAVIMA	26. Specifične edukacije soc. isključenih grupa/kategorija mladih o njihovim pravima - može biti više projekata obzirom na specifične potrebe svake grupe 27. Formiranje Savjeta za pitanja mladih iz reda nacionalnih manjina 28. Program izgradnje svijesti i znanja o vrijednostima multietničkog života 29. Program integracije Roma u društveni sistem (obrazovanje, dokvalifikacija i zapošljavanje, saradnja sa romskim udruženjima, i sl.)
	3.4. SOCIJALNA INTEGRACIJA MLADIH IZ REDA NACIONALNIH MANJINA	
4. ISTAKNUTA ULOGA I ZNAČAJ PORODICE U PSIHO-SOCIJALNOM RAZVOJU LIČNOSTI MLADIH LJUDI	4.1. POVEĆANA SVJESNOST O ZNAČAJU ZDRAVE PORODICE	30. Edukacija mladih za izbor partnera 31. Promocija zdrave porodice 32. Promocija nenasilne komunikacije u porodici
	4.2. PODRŠKA MLADIMA IZ PORODICA U KRIZI	34. U mrežavanje institucija za podršku mladima čije su porodice u krizi 35. Usmjeravanje mladih iz porodica u krizi na relevantne institucije

Zdravstvena politika

a. Uvid u postojeće dokumente i pravnu regulativu

Dokumenat	Izvor
<ul style="list-style-type: none"> Omladinska politika Republike Srpske od 2006 do 2010.g.; Banja Luka 2006. Zakon o omladinsko organizovanju Republike Srpske Nacrt politika zdravlje mladih Republike Srpske ; Banja Luka 2008.g. Politika zaštite mentalnog zdravlja Republike Srpske; Banja Luka 2005.g Strategija razvoja primarne zdravstvene zaštite Republike Srpske; Banja Luka 2006. g. Zakon o zdravstvenoj zaštiti Republike Srpske Omladinska politika grada Banja Luka (2007.-2011.); Banja Luka 2006. g Zdravlje mladih Federacije Bosne i Hercegovine (radna verzija) Strategija za razvoj i zdravlje mladih u Republici Srbiji; 2006. g. Nacionalni plan akcije za mlade Republika Crna Gora; 2006.g Strateški plan ekonomskog razvoja Opštine Doboj 2008-2012. g; Doboj 2006. g. Evropska strategija „Zdravlje i razvoj djece i adolescenata“ 2002. g. Ciljevi 21-Zdravlje za sve u 21 vijeku, Svjetska zdravstvena organizacija (WHO) ;1998.g Strategija seksualnog i reproduktivnog zdravlja SZO. UN Standardna pravila za izjednačavanje mogućnosti osoba sa invaliditetom Evropska povelja o učešću mladih na regionalnom i lokalnom nivou;prevod OSCE; Sarajevo 2007.g Razvoj omladinske politike na evropskom nivou, Bijela Knjiga Evropska deklaracija o mentalnom zdravlju; Helsinki 2005. g. 	<ul style="list-style-type: none"> CORNO i resorno Ministarstvo za porodicu, omladinu i sport Republike Srpske Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske , JZU Dom zdravljaDoboj Službeni glasnici Republike Srpske zdravstvene organizacije, Fond zdravstvenog osiguranja Web site;Službeni glasnik Ministarstvo zdravstva Federacije Bosne i Hercegovine Ministarstvo zdravlja Republike Srbije; web stranica CORNO Opština Doboj, Odjeljenje za privredu i društvene djelatnosti WHO web site ,zdravstvene organizacije NVO koje okupljaju osobe sa invaliditetom NVO CORNO, Savjetnik za mlade Opštine Doboj NVO (ERC, CORNO) i savjetnik za mlade Opštine Doboj Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite; zdravstvene organizacije

Radna grupa je imala na raspolaganju dokumente vezane za pitanje zakonskog organizovanja mladih u Republici Srpskoj, veći broj lokalnih, nacionalnih, evropskih dokumenata vezanih za zdravlje mladih. Grupa je detaljnije diskutovala o dijelu dokumenata i dala kraće komentare koji su navedeni u daljem tekstu.

Uvidom u Omladinsku politiku Republike Srpske od 2006 do 2010 god. Utvrđeno je slijedeće:

U članu 3.5 *Zdravlje mladih* izostavljena je edukacija zdravstvenih radnika za nove pristupe i oblike rada sa mladima što je grupa identifikovala kao slabu tačku; takođe je potrebno izmjeniti zakonsku regulativu kod otvaranja savjetovaništa, prilagođavanje postojećih ustanova za potrebe mladih, naročito kod povjerljivog pristupa kod dijagnostike i liječenja pojedinih oboljenja.

U članu 4 *Zaštita zdravlja* (tačke 56,57,58,59,60,62,63) radna grupa je identifikovala kao nepovoljnost to što nije predviđeno uključivanje jedinica nižih nivoa i spuštanje usluge do krajnjeg korisnika.

Član 4 *Zaštita zdravlja* – unaprijeđenje seksualnog i reproduktivnog zdravlja, tačke 64,65,66,67 ne uključuju Fond zdravstvenog osiguranja i zdravstvene ustanove, centre za socijalni rad i organizacije mladih. Međutim za navedene članove grupa je konstantovala i da postoji dobro uporište za dalji rad i pored gore navedenih nedostataka.

Grupa je identifikovala dobra uporišta u Zakonu o omladinskom organizovanju Republike Srpske, član 19 tačka 2.2 koja direktno obrađuje zdravstvenu zaštitu.

Nepovoljno je ocijenjena Strategija ekonomskog razvoja Opštine Doboj 2008-2012 god. gdje se uopšte ne obrađuje potencijal zdravstvenog sektora koji raspolaže značajnim institucionalnim i kadrovskim resursima na području opštine i ima višegodišnju tradiciju organizovanja i razvoja.

b. Analiza položaja i potreba mladih u opštini Doboj

Zdravstvena politika je instrument očuvanja i poboljšanja zdravlja mladih kroz mobilizaciju čitavog društva, odnosno svih sektora, a ne samo zdravstvenog na različitim nivoima društvenog organizovanja. Zdravlje mladih izloženo je različitim uticajima, nepovoljnim socijalnim i ekonomskim uslovima života porodice i društva, u našim sredinama dodatno nepovoljnim prethodnim ratnim i poslijeratnim okolnostima. Uz sve prethodno pomenuto, period odrastanja ima svoje specifičnosti pri čemu mladi često bivaju izloženi rizičnim stilovima ponašanja koje može imati dalekosežne posljedice po zdravlje.

Zbog toga, uprkos činjenici da mladi predstavljaju populacionu grupu kod koje se bilježi najmanja stopa obolijevanja i smrtnosti, istraživanja Svjetske zdravstvene organizacije, veći broj istraživanja različitih zemalja kao i istraživanja i na našim područjima ukazuju na sve veće rizike po zdravlje mladih. Rezultati istraživanja ukazuju da su vodeći rizici po zdravlje mladih: porast zloupotrebe duvana, alkohola, opojnih droga; porast mentalnih poremećaja i oboljenja, kao što su poremećaji ponašanja, depresija, i samoubistva. Uz to je evidentan i porast nasilja među mladim, zanemarivanja učestalijeg saobraćajnog traumatizma, kao i porast seksualno prenosivih infekcija.

Svemu navedenom mogu se dodati još i nepravilna ishrana i nedovoljna fizička aktivnost što predstavlja dodatne rizike za kasnije hronične nezarazne bolesti.

U okviru ukupne slike zdravstvene kulture i kod mladih nije razvijena svijest o značaju i potrebi ranog očuvanja zdravlja, iz čega opet proizilazi da se mladi obraćaju za zdravstvenu pomoć kod već evidentnih poremećaja i oboljenja. Osim toga istraživanja pokazuju nedostatke i slabosti sistema zdravstvene zaštite gdje mladi posebno ističu nepristupačnost, pitanje povjerljivosti, nedostatak savjetovaništa i servisa za mlade, te specifičnosti potreba mladih sa posebnim potrebama, naročito nekim vidom invaliditeta.

Zbog vrijednosti i značaja zaštite i unapređenja zdravlja mladih Republike Srpske, a na osnovu Ustava Republike Srpske i drugih zakonskih dokumenata o zdravstvenoj zaštiti i organizovanju mladih prišlo se preporukama za poseban pristup u organizovanju zaštite zdravlja mladih kao jedne u cjelini osjetljive populacione grupe. Uz to su date dodatne preporuke za zaštitu i organizovanje zdravlja mladih sa invaliditetom i marginalizovanih grupa mladih kao posebno osjetljivih grupa.

Stoga se prišlo izrade dokumenata osim na nivou Republike Srpske izradi dokumenata omladinskih politika i strategija i na nivou opština i gradova kako bi se za mlade stvorili što povoljniji uslovi u mjestu stanovanja. Ulaganje u zdravstvo je najisplativija, ali i najvažnija investicija koju čovječanstvo može da uloži. Istraživanja pokazuju da mladi u BiH imaju negativno mišljenje povodom preventivne njege, te posjećuju ljekara samo kada se razbole²². S druge strane, istraživanje WHO i UNDP-a navodi postojanje mnogih slabosti u sistemu zdravstvene zaštite u smislu da je birokratsko, hijerarhijsko i nepristupačno²³.

Zdravstveno stanje mladih zavisi i o stilu života i načinu ponašanja. Iz tog razloga treba ciljati ka smanjivanju rizika od bolesti koji se javljaju kao direktna posljedica rizičnog ponašanja mladih, kao što su prekomjerno konzumiranje alkohola, nepravilna prehrana, upotreba psihoaktivnih supstanci, neadekvatne tjelesne aktivnosti, rizično seksualno ponašanje, nasilje i sl. Stoga bi regionalne i lokalne vlasti trebale predstaviti, razviti i promovirati, zajedno sa predstavnicima organizacija mladih i zdravstvenih službi, informacije na lokalnom nivou o strategiji savjetovanja za mlade ljude koji su izloženi zdravstvenim rizicima²⁴.

Zdravstvena politika predstavlja strategiju očuvanja i poboljšanja zdravlja mladih i kao instrument služi za mobilizaciju zdravstvenog sektora i ostalih struktura koje su povezani sa životom mladih ljudi.

Zdravstvena politika kao dio dokumenta Strategije za mlade naše opštine ima za cilj multisektorski pristup u zaštiti i unapređenju zdravlja adolescenata i mladih. Osim toga treba da doprinese daljem razvoju zdravstvenog sektora u skladu sa potrebama mladih.

Osnova zdravstvene zaštite mladih pruža sa u okviru primarne zdravstvene zaštite koju organizuje JZU Dom zdravlja Doboj, zdravstvena ustanova čiji je osnivač opština Doboj, kao i druge ustanove ovog nivoa u skladu sa reformom Dom zdravlja je organizovao rad putem ambulanti porodične medicine čija je distribucija dosta ravnomjerna na području cijele opštine.

²² UNFPA i Prisma. (2002). *Reproduktivno i seksualno zdravlje, znanje i ponašanje mladih ljudi u BiH*

²³ UNICEF (2001). *Zdravstvena zaštita u BiH u kontekstu rasejanih lica i izbeglica*

²⁴ *Savjet Evrope i OSCE. (2004). Evropska povelja o učešću mladih u životu na opštinskom i regionalnom nivou, Sarajevo*

Osim toga ustanova pruža dio konsultativno specijalističkih usluga koje su značajne za mlade iz oblasti dječije zaštite, zaštite seksualnog i reproduktivnog zdravlja. Uz to otvaranjem i razvojem Centra za mentalno zdravlje već sada postoje značajne mogućnosti za zaštitu i unapređenje mentalnog zdravlja kod djece i mladih. Unazad nekoliko godina ustanova ima tendenciju stalnog usavršavanja kadrova što uključuje i zdravlje mladih i formiranje multidisciplinarnih timova.

Dio zaštite zdravlja mladih na području opštine realizuje se na sekundarnom nivou zdravstvene zaštite u okviru rada Opšte bolnice „Sveti Apostol Luka“ Doboj, a dio i u okviru Regionanog zavoda za zaštitu zdravlja Doboj. U okviru priprema za izradu Strategije za mlade opštine Doboj urađeno je istraživanje položaja i potreba mladih u opštini Doboj pod nazivom „Mladi opštine Dobo“j 2007.g CORNO.

Po mišljenju mladih, iskazanom tokom pomenutog istraživanja, potrebno je više informacija koje će im biti dostupne o programima prevencije rizičnog ponašanja mladih (41.4% mladih nema informaciju o tome), o programima Centra za mentalno zdravlje (53.2% nema informaciju o njegovom postojanju), o projektima u njihovim zajednicama koji se tiču reproduktivnog zdravlja (46,7% nema dovoljno informacija o tome), kao i savjetovališta za mlade o mentalnom i fizičkom zdravlju, jer 28,1% nema dovoljno informacija o tome. Zato bi lokalne vlasti trebale predstaviti, razviti i promovisati, zajedno sa predstavnicima organizacija mladih i zdravstvenih službi, informacije na lokalnom nivou o strategiji savjetovanja za mlade ljude koji su izloženi zdravstvenim rizicima.

Takođe bi trebalo podržati rad osoba/timova za krizne intervencije na teritoriji opštine Doboj koji bi pružali podršku i pomoć mladima nakon traumatskih događaja ili ako ne postoje u opštini Doboj podržati otvaranje sličnih službi, jer 73.4% mladih su mišljenja da je potrebno imati iste.

Alkohol, cigarete ili druga opojna sredstva 23,4% mladih ljudi u Doboju konzumira redovno, odnosno 31,2% konzumira ponekad. Ti procenti su nešto manji u odnosu na trend u BiH gdje više od polovine mladih ljudi (55%) je izjavilo da redovno konzumira cigarete dok 60% često pije alkohol, jer bez obzira na to, ipak su procenti veći, jer zdravstveno stanje mladih zavisi i o stilu života i načinu ponašanja. Iz tog razloga treba ciljati ka smanjivanju rizika od bolesti koji se javljaju kao direktna posljedica rizičnog ponašanja mladih, kao što su prekomjerno konzumiranje alkohola, nepravilna prehrana, upotreba psihoaktivnih supstanci, neadekvatne tjelesne aktivnosti, rizično seksualno ponašanje, nasilje i sl. 73,4% mladih ljudi u Doboju kod ljekara idu samo kad su bolesni, dok 15.5% mladih to radi ponekad, 39% ne posjećuje savjetovališta za mlade o mentalnom i fizičkom zdravlju ili školskog psihologa/pedagoga čak i kad im je to potrebno što nas navodi na zaključak da je potrebno raditi na promociji preventivnih mjera za zaštitu zdravlja mladih i posljedicama rizičnog ponašanja mladih pa samim tim i na ohrabivanju mladih da misle o sopstvenom zdravlju na vrijeme. Mladi iz grada su u većem broju upoznati sa postojanjem Centra za mentalno zdravlje u odnosu na mlade sa seoskog područja. Najmanje informacija da u opštini Doboj postoje programi prevencije rizičnog ponašanja mladih imaju mlade osobe sa nezavršenom osnovnom školom.

Mlade osobe koje su izbjegla lica su u najvećem procentu odgovorile da posjećuju ljekara samo kad su bolesne u odnosu na ostale kategorije socijalno isključenih i onih koji to nisu.

Mlade osobe sa invaliditetom i/ili posebnim potrebama se u najvećem procentu raspituju o projektima u svojoj zajednici koji se tiču reproduktivnog zdravlja.

Mlada izbjegla lica su u najvećem procentu odgovorili da ne posjećuju savjetovališta za mlade o mentalnom i fizičkom zdravlju ili školskog psihologa/pedagoga kad im je potrebno, dok su mladi pripadnici/ce nacionalnih manjina smatraju da imaju najmanje informacija o istom.

Istraživanja koja su obavljena u Republici Srpskoj u okviru projekta „Zdravlje mladih na Balkanu“ koji se finansira od strane Kanadske agencije za međunarodni razvoj (CIDA), kao i druga istraživanja iz ove oblasti, pokazuju da kada je u pitanju pušenje 39% mladih su pušači, zatim da 21% mladih češće konzumira alkohol, a oko 40% ponekad pije, takođe da oko 16% mladih ima iskustva sa uzimanjem droge.

Dalja istraživanja pokazuju da je starosni raspon za prvo seksualno iskustvo između 16 i 20 godina, uz nizak stepen kontraceptivne zaštite.

Najčešći uzroci smrtnosti kod mladih su povrede i trovanja a u porastu su i samoubistva i ubistva. Oko 50% mladih je izgubilo nekog iz porodice ili nekog bliskog.

87% mladih smatra da je potrebno otvoriti savjetovališta za mlade u mjestima gdje žive.

Slične rezultate pokazuju i ranija istraživanja na nivou Bosne i Hercegovine rađena od strane UNFPA i Prizme, UNICEF-a i CIDE i druga, kao i istraživanja u zemljama u neposrednom okruženju.

SWOT analiza radne grupa za zdravstvenu politiku

SNAGE	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> Postojanje zdravstvene mreže, primarne i sekundarne zdravstvene zaštite Dobra i efikasna mreža porodične medicine Postojanje Centra za mentalno zdravlje Dio edukovanog kadra u svrhu zdravstvenog prosvjećivanja Dio edukovanog kadra u svrhu novih oblasti Dio edukovanog kadra u cilju prevencije, narkomanije, HIV-a, pušenja, alkoholizma,... Formiranje centra za metadonsku terapiju u okviru Centra za mentalno zdravlje. Postojanje edukovanog kadra za rad sa djecom sa posebnim potrebama Uključenost zdravstvenih institucija u različite međunarodne projekte Saradnja sa međunarodnim i lokalnim NVO Postojanje savjetovališta za mlade u okviru Centra za mentalno zdravlje. Formiran stručni tim za seksualno i reproduktivno zdravlje Razvijeni lokalni mediji 	<ul style="list-style-type: none"> Preopterećenost kadra zbog ograničenih normativa Pretjerani zahtjevi od strane administracije Nedostatak edukacije o novom pristupu i načinu rada sa mladima Zastarjela tehnička oprema, i dio neuslovnih prostora za rad Nedostatak finansijskih sredstava za kontinuirano medijsko obavještanje Arhitektonske barijere u većem dijelu zdravstvenih ustanova Neupućenost šire lokalne zajednice o značaju preventivnog djelovanja na faktore rizika po zdravlje Predrasude o mentalnom zdravlju-Centru za mentalno zdravlje od strane zajednice pa čak i od strane pojedinih zdravstvenih radnika Nepostojanje odgovarajućeg načina prikazivanja novih oblika rada
MOGUĆNOSTI/PRILIKE	PRIJETNJE
<ul style="list-style-type: none"> Zainteresovanost međunarodne zajednice za podršku projektima –Zdravlje mladih Nacrt zdravstvene politike mladih Republike Srpske 2008-2012 Aktiviranje projekta – Doboj zdravi grad (registracija izvršena kod SZO 2001 godine) Program zdravih škola započet ranije u pojedinim školama. Mogućnost obuhvata prevencijom masovnih nezaznih bolesti za dio mladih iznad 18 godina starosne dobi. Podrška opštine za izradu dokumenta omladinske politike Partnerstva između zdravstvenih institucija i NVO i postojanje organizacija koje u svojim programima promovišu zdravlje 	<ul style="list-style-type: none"> Nesprovođenje odredbi postojećih zakona koji se odnose na zdravlje , što ima uticaja i na zdravlje mladih. Nedovoljno poznavanje političke volje na lokalnom nivou po pitanju sprovođenja ove strategije u budućnosti Nepovjerenje i neinformisanost mladih ljudi Pasivnost mladih i pitanje motivacije za aktivno pružimanje brige o zdravlju. Poteškoće pri prvim koracima i pri oprganizovanju omladinskih tijela u opštini Neophodne promjene u organizaciji rada zdravstvenih ustanova. Pojedina odobrenja treba dobiti sa republičkog nivoa U okviru Strategije za lokalni ekonomski razvoj Opštine Doboj do 2012 god., nijedan cilj nije orjentisan ka zdravstvu Nepovoljan sistem zdravstvenog osiguranja za mlade - niko se posebno ne bavi ovom problematikom.

c. Ciljevi i mjere u oblasti zdravstvene politike za mlade

Strateški cilj	Operativni ciljevi	Mjere
1. POSTIGNUT RAVNOPRAVAN PRISTUP SVIH MLADIH U KORIŠĆENJU ZDRAVSTVENE ZAŠTITE BEZ OBZIRA NA POL, ROD, SEKSUALNU ORIJENTACIJU, VJERSKU, NACIONALNU, RASNU I DRUGU PRIPADNOST	1.1. POBOLJŠAN PRISTUP ZDRAVSTVENOJ ZAŠTITI MLADIH SA INVALIDITETOM I DRUGIM POSEBNIM POTREBAMA	<ol style="list-style-type: none"> Uklanjanje arhitektonskih barijera u ustanovama koje se bave zaštitom zdravlja mladih Izgradnja prilazne rampe za osobe sa invaliditetom na objektu B Doma zdravlja Analiza zdravstvenih potreba i izrada lokalnog programa zdravstvene zaštite za mlade osobe invaliditetom i drugim posebnim potrebama
	1.2. POBOLJŠAN KVALITET ZDRAVSTVENE ZAŠTITE ZA SOCIJALNO ISKLJUČENE GRUPE MLADIH (Romi i druge manjinske zajednice, mladi oboljeli od HIV-a, siromašni, bez osiguranja, bez roditeljskog staranja, i sl.)	<ol style="list-style-type: none"> Izrada lokalnog programa zdravstvene zaštite za mlade koji izlaze iz postojećih zakonskih okvira (mladi preko 26 godina, veza sa zakonom o zdravstvenoj zaštiti i Centrom za socijalni rad) strazivanje potreba za poboljšanje kvaliteta zdravstvene zaštite za dio socijalno isključenih grupa mladih
2. OSIGURANA KONTINUIRANA I ODGOVARAJUĆA BRIGA SVIH RELEVANTNIH AKTERA O ZDRAVLJU ADOLESCENATA I MLADIH	2.1. OSTVARENO PROVOĐENJE NACIONALNIH I LOKALNIH PROGRAMA I KAMPANJA PROMOCIJE ZDRAVIH STILOVA ŽIVOTA ADOLESCENATA I MLADIH	<ol style="list-style-type: none"> Provođenje nacionalnih programa i kampanja promocije zdravlja mladih Kreiranje i provođenje lokalnih programa i kampanja promocije zdravlja mladih
	2.2. OSTVARENO PROVOĐENJE NACIONALNIH I OBAVEZNIH PROGRAMA RANOG OTKRIVANJA RIZIČNIH FAKTORA I PREVENCIJE OBOLJENJA KOD ADOLESCENATA I MLADIH	<ol style="list-style-type: none"> Kreiranje strategije za prevenciju bolesti zavisnosti mladih u Doboju-projektat CIDA-e i Doma zdravlja Doboj Provođenje obaveznih preventivnih pregleda adolescenata i mladih u školama uključujući i stomatološke preglede Provođenje Nacionalnog programa prevencije i kontrole masovnih nezaznih bolesti za mlade u dobi od 18 - 30god Provođenje redovnih ljekarskih pregleda adolescenata i mladih u sportskim klubovima Provođenje nacionalnih i lokalnih programa za prevenciju i smanjenje nasilja i saobraćajnog traumatizma Provođenje nacionalnih i lokalnih programa za prevenciju i unapređenje: --mentalnog zdravlja mladih --reproduktivnog zdravlja mladih Projektat „Zdrave škole“

Strateški cilj	Operativni ciljevi	Mjere
2. OSIGURANA KONTINUITRANA I ODGOVARAJUĆA BRIGA SVIH RELEVANTNIH AKTERA O ZDRAVLJU ADOLESCENATA I MLADIH	2.3. USPOSTAVLJENO AKTIVNO UČEŠĆE MLADIH U IZRADI I REALIZACIJI ZDRAVSTVENE POLITIKE I MEĐUSEKTORSKA SARADNJA	12. Formiranje Opštinskog zdravstvenog odbora (OZO) uz aktivno učešće mladih 16. Formiranje timova za krizne intervencije 17. Formiranje timova za vršnjačko obrazovanje za različite oblasti zaštite i unapređenja zdravlja mladih 18. Uspostavljanje saradnje sa nekim od zdravih gradova i/ili pristup mreži zdravih gradova 19. Aktiviranje projekta „Doboj-zdrav grad“
	3.1. OBEZBJEĐENI ODGOVARAJUĆI PROSTOR I OPREMA ZA ZAŠTITU ZDRAVLJA MLADIH NA PRIMARNOM I SEKUNDARNOM NIVOU	20. Analiza potreba za prostornom adaptacijom i opremom za zaštitu zdravlja mladih na prostoru opštine Doboj 21. Adaptacija dijela prostora i nabavka opreme u Centru za mentalno zdravlje (tim za djecu i omladinu i centar za metadonsku terapiju), pedijatrijskoj i ginekološkoj službi u domu zdravlja
3. OSIGURANO SISTEMATSKO POBOLJŠANJE KVALITETA ZAŠTITE ZDRAVLJA ADOLESCENATA I MLADIH	3.3. OBEZBJEĐENI ODGOVARAJUĆI LJUDSKI RESURSI ZA RAD NA ZAŠTITI ZDRAVLJA ADOLESCENATA I MLADIH	22. Analiza potreba za stručnim usavršavanjem ljudskih resursa koji rade na zaštiti zdravlja adolescenata i malih 23. Izrada i realizacija programa stručnog usavršavanja ljudskih resursa koji rade na zaštiti zdravlja adolescenata i mladih 24. Provođenje programa/projekta obrazovanja zdravstvenih radnika o rodnoj ravnopravnosti
	3.4. UVEDEN SISTEM UPRAVLJANJA KVALITETOM U USTANOVAMA I SLUŽBAMA KOJE SE BAVE ZAŠTITOM ZDRAVLJA ADOLESCENATA I MLADIH	25. Analiza potreba za formiranjem novih službi ili savjetovaništva u skladu sa lokalnim potrebama mladih 26. Planiranje i razvoj novih službi i savjetovaništva za mlade na primarnom nivou zdravstvene zaštite 27. Uvođenje novih oblika rada kroz nozdravstvene usluge-multidisciplinarni pristup 28. Razvoj i formiranje lokalnih timova za unapređenje kvaliteta u zdravstvenim ustanovama za zaštitu zdravlja mladih (uz aktivno učešće predstavnika mladih u procesu) 29. Razvoj /usvajanje standarda za ocjenu kvaliteta zdravstvenih ustanova/ službi i servisa za mlade 30. Formiranje timova i uspostavljanje sistema za praćenje i procjenu kvaliteta zdravstvene zaštite za mlade (uz aktivno učešće mladih)

Kultura i obrazovanje

a. Uvid u postojeće dokumente i pravnu regulativu

Dokumenat	Nadležne institucije u oblasti obrazovanja i kulture
<ul style="list-style-type: none"> Zakon o osnovnom obrazovanju Zakon o srednjem obrazovanju Zakon o visokom obrazovanju Zakon o omladinskom organizovanju Omladinska politika Republike Srpske Bijela knjiga za mlade 	<ul style="list-style-type: none"> Ministarstvo prosvjete i kulture RS Republički pedagoški zavod Opština Doboj NVO

Omladinska politika Republike Srpske

a) Jake strane:

- Nastavljanje započetog procesa reformi osnovnog obrazovanja
- Uključivanje srednjoškolaca i studenata u proces odlučivanja
- Stipendiranje talentovanih srednjoškolaca i studenata
- Afirmacija kulturno-društvenog života posebno preko lokalne samouprave

b) Potencijali:

- Povećanje broja vanškolskih i vannastavnih aktivnosti kao oblika neformalnog obrazovanja
- Unapređenje nastavnih planova u okviru srednjoškolskog obrazovanja; unapređenje naučnoistraživačkog rada na fakultetima kroz povećanje finansijsko-materijalne podrške
- Povećanje broja nastavnog kadra – volonteri
- Uvođenje neformalnog obrazovanja u sistem obrazovanja
- Razvoj omladinskih kulturnih inicijativa
- Jačanje i afirmacija pozorišta mladih
- Stimulisanje kulturno-umjetničkog rada mladih
- Obezbjedenje prostornih i finansijsko-materijalnih pretpostavki za rad kulturno-umjetničkih udruženja koji okupljaju omladinu,uz aktivno učešće lokalne samouprave.

Zakon o omladinskom obrazovanju Republike Srpske

- Podsticanje sistematskog unapređenja i razvoja omladinskog organizovanja i omladinske politike uz aktivno učešće omladine

- Animiranje omladine
- Afirmacija omladinskih aktivnosti
- Zastupanje interesa i prava omladine
- Princip dobrovoljnosti
- Demokratičnost i poštivanje zakonskih propisa
- Poboljšanje statusa mladih
- Njegovanje moralnih estetskih kulturnih i sportskih vrijednosti
- Razvijanje fizičkih i duhovnih vrijednosti
- Institucije nadležne za realizaciju programa OP
- Saradnja sa omladinskim organizacijama
- Podrška omladinskim projektima
- Međunarodna omladinska saradnja
- Ostvarivati opšti interes u oblasti školstva promovisući neformalno obrazovanje u oblasti ljudskih prava i ohrabrivanje mladih ljudi da ostvaruju puno učešće u školskom životu i vannastavnim aktivnostima
- Umrežavanje na lokalnom nivou
- Izrada namicanja finansijskih sredstava
- Izdvajanje dijela sredstava iz budžeta za finansiranje programa
- Obezbjediti objekte i uslove u kojima mladi mogu da izraze i pokažu svoje kreativne sposobnosti
- Afirmacija omladinskog volonterizma
- Organizacija humanih akcija
- Planiranje i programiranje razvoja omladinske politike
- Informisanje mladih putem različitih medija i obezbjeđenje nesmetanog toka informacija

b. Analiza položaja i potreba mladih u opštini Doboj

Kultura mladih jedan je od osnovnih elemenata identiteta mladih i posebno važno područje njihove afirmacije, komunikacije i stila života. To je zapravo područje kroz koje mladi kritički preispituju tradicionalne kulturne obrasce i naslijeđe kao dio svog identiteta, i stvarajući nove obrasce i estetiku, kreiraju prostor za vlastito prepoznavanje i djelovanje.²⁵

Cilj kulture je da mladi internalizuju određene vrijednosti, stavove i norme, koje u bitnome određuju ponašanje mladih ljudi i njihove društvene odnose.

Zadatak društva je da socijalizuje mlade kako bi oni usvojili određeni kulturni kapital, koji se ispoljava u ponašanju mladih kao ukus, način upotrebe jezika, specifične vještine i sposobnosti, ideje, vjerovanja i znanja, i osjećaj vezanosti za zajednicu²⁶. U vezi sa gore navedenim možemo reći da bosanskohercegovačko društvo ne odgovara na ovaj zadatak u potpunosti usljed nekih činioca kao što su: podjeljenost društva na etno nacionalnoj

²⁵ Državni zavod za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži, Republika Hrvatska. (2003). Nacionalni program djelovanja za mlade Republika Hrvatska, Zagreb

²⁶ Pašalić, Enes, (2006). Istraživanje: Mladi Brčko Distrikta Bosne i Hercegovina, Brčko

osnovi kao posljedica rata; promjena vrijednosti, stavova i normi kao posljedica tranzicije društvenog sistema iz komunističkog u demokratsko društvo. Upravo iz ovih razloga možemo govoriti da mladi u BiH razvijaju nekoliko različitih kulturnih identiteta od kojih još uvijek prevagu odnose etno-nacionalni u odnosu na građanski.

Posjete bibliotekama, galerijama, pozorištima su veoma rijetke. Oko 68,4% mladih nikada ne posjećuje galerije, muzeje 63,3%, pozorišta 48,5% i biblioteke 36,6%. Ove institucije nemaju razvijene programe rada sa mladima.²⁷

Obrazovanje se smatra bitnim elementom razvoja svakog društva i pojedinaca. Ono predstavlja sredstvo napretka i poboljšanja uslova života čovječanstva. U zadnjim decenijama obrazovanju se sve više posvećuje pažnje i mladi ljudi sve duže ostaju u sferi formalnog ali i neformalnog obrazovanja. Veoma je bitno da obrazovanje koje se pruža mladim ljudima bude korisno, efektivno i praktično.

Pod formalnim obrazovanjem podrazumjevaju se formalni procesi unutar formalno-obrazovnog sistema, koji je hijerarijski struktuisan od osnovno-školskog do visokog obrazovanja. Krajnji rezultat formalnog školovanja je dobijanje diplome i stečenih znanja koja ih osposobljavaju da mlada osoba postane aktivna na tržištu rada²⁸.

Neformalno obrazovanje je organizovana obrazovna aktivnost koja je namjenjena različitim grupama mladih i ima za cilj da podstiče individualno i društveno učenje, sticanje različitih znanja i vještina, razvoj stavova i vrijednosti, koje su komplementarne formalnom obrazovnom sistemu ali se dešavaju izvan njega i u kome se učestvuje dobrovoljno. Ovakve obrazovne aktivnosti se sprovode od strane obučanih i kompetentnih edukatora i/ili omladinskih radnika.

Neformalno obrazovanje podrazumjeva različite edukativne aktivnosti koje se dešavaju uglavnom na individualnoj osnovi i samoinicirane su od strane te osobe koja želi da uči i stiče znanja tokom svog života. To znanje može da se stekne samoorganizovano ili spontano tokom svakodnevnih životnih aktivnosti. To može da podrazumjeva učenje kod kuće putem interneta, od ljudi s kojima je osoba okružena u svakodnevnoj socijalizaciji, preko medija, vršnjaka, religije, nacionalne zajednice, političke partije i sl.

Samo 3% građana BiH, oko 7% građana Hrvatske, te oko 15% građana Europske unije ima diplomu neke visokoškolske ustanove.²⁹ Zabrinjavajući je trend opadanja upisa mladih na fakultete. Fakultetsku diplomu steklo je tek 0,6% mladih do 25 godina, a višu školu tek 1,9%. Osnovna karakteristika škola koji mladi trenutno pohađaju su zastarjelost i konzervativnost, jer ta škola ne podstiče kreativno mišljenje, dok mladi na fakultetima imaju često razmišljanje da im takvo školovanje ne osigurava kvalitet i budućnost. Studija UNBiH «Mladi u BiH» iz 2002. godine, govori o kvalitetu obrazovanja, gdje se tvrdi da 47,4% mladih smatra da nastavnici ne vode računa o učenicima³⁰. Modernizacija nastavnih programa i investiranje u opremu je potrebno u cijeloj BiH i što je od krucijalne važnosti za sistem u cjelini, prilagođeno zahtjevima tržišta rada. Ovakav napredak je temeljno važan, posebno u srednjim školama, kako bi se obuhvatila i djeca iz siromašnih i marginalizovanih porodica.

²⁷ Vlada Republika Srpske. (2005). Omladinska politika Republike Srpske za period 2006-2010, Banja Luka

²⁸ Grupa "Hajde da..." (2005). Neformalno obrazovanje u Evropi, Korak ka prepoznavanju neformalnog obrazovanja u SCG, Beograd

²⁹ www.mladi.info

³⁰ Vlada Republika Srpske. (2005). Omladinska politika Republike Srpske za period 2006-2010, Banja Luka

Mladi koji nisu obuhvaćeni redovnim obrazovanjem su u 22,3% slučajeva obrazovni sistem ocijenili kao loš, što je 1,5 puta više od mladih koji se još uvijek obrazuju (12,8%). Drugim riječima, svaki peti mladi muškarac ili žena u BiH koji nije obuhvaćen redovnim obrazovanjem vjeruje da je obrazovni sistem loš.

Iako je u BiH postignuto pa skoro univerzalno osnovno obrazovanje (u dobi od 6 do 15 godina), povećan je udio djece koja nisu upisana u škole te je dosegao procijenjenih 4% od ukupnog broja djece te dobi. Djeca s posebnim potrebama imaju posebnih problema u osiguravanju odgovarajućeg školovanja. Postoje razlike između djece iz siromašnih i bogatijih domaćinstava. Nekih 43% djece iz siromašnih domaćinstava (u poređenju s 23% djece iz bogatijih domaćinstava) ne nastavljaju školovanje odnosno ne pohađaju srednju školu.³¹

Među mladima u EU u dobi između 18 i 24 godine, samo 18.8% ima završeno samo obavezno obrazovanje. U BiH (u dobnoj grupi od 15 do 24 godine), 31% ima završenu samo osnovnu školu. Unutar EU i regije, samo Albanija i Rumunija imaju rezultate lošije od BiH.

Tokom školske 2003/2004. u redovne je škole bilo uključeno manje od 1% djece s posebnim potrebama. Pored toga nedostaje i svijesti o potrebi uključivanja takve djece u redovne škole, a javlja se i otpor u smislu da se ovoj djeci ne dopušta napuštanje specijalnih škola.

Istraživanje za potrebe NHDR-a za 2007. godinu pokazuje da se djeca i mladi koji ne nastave pohađati srednju, nakon završetka osnovne škole nalaze u riziku od siromaštva (57% ih je u kategoriji siromašnih). Približno 66% onih koji upišu srednju školu napuštaju je prije završetka - djevojčica je u ovoj populaciji nešto više. Osobe s invaliditetom imaju minimalne šanse za pohađanje srednjih škola. Svaka, pak, mlada osoba koja školu napusti prije završetka odnosno sticanja određenog stepena obrazovanja drastično umanjuje svoje šanse za dobijanje zaposlenja. Nekih 2% od upisanih u srednje škole zauvijek napušta školu dok ih 1,5% ponavlja razrede.³² BiH još uvijek nije izgradila odgovarajuće modele kojima se onima koji su školu napustili ranije omogućuje nastavak školovanja u nekom kasnijem stadiju.

Postotak učenika koji nakon završetka osnovne škole nastavljaju pohađati srednju školu u BiH je, u poređenju sa stanjem u drugim evropskim zemljama, nezadovoljavajući. Svjetska banka je prije dvije godine ustanovila da samo 73% populacije u dobi od 16 do 18 godina pohađa srednju školu, dok zbog ponavljanja razreda i napuštanja škole svega 57% od ukupnog broja učenika koji su završili osnovnu školu u jednoj generaciji završava i srednju školu. U Sloveniji 89% ove populacije pohađa srednju školu dok je prosjek EU po pitanju srednjoškolskog obrazovanja preko 93%. U nekim od evropskih zemalja srednje škole predstavljaju integralni dio obaveznog obrazovanja. Zajednička je karakteristika srednjih škola u Evropi da je u odnosu na stručno, u porastu opšte srednjoškolsko obrazovanje. Tako više od 50% mladih, umjesto stručnih, pohađa srednje škole opšteg obrazovnog profila. Suprotno tome, u BiH je odnos između stručnih škola i opštih gimnazija 80:20,³³ uz striktnu podjelu na muška i ženska zanimanja. Statistički podaci pokazuju da je osobama sa diplomama srednjih

³¹ UNDP (2004.), *MDG Update Report for Bosnia and Herzegovina Izvještaj o napretku u ostvarenju Milenijumskih ciljeva razvoja za BiH, PRSP, Europe and Beyond - Evropa i šire, UNDP BiH*

³² BHAS (2006). *Izvještaj: Statistika obrazovanja 1, Sarajevo*

³³ EPPU BiH, *Srednjoročna strategija razvoja BiH 2004-2007., vidjeti na <http://www.eppu.ba/strategija-bos.html>*

stručnih škola daleko teže naći posao nego onima koji su završili one opšteobrazovnog tipa, i da po pravilu rade na slabije plaćenim mjestima. Upitan je i značaj školskog plana i programa za dalji rad i život, pogotovo ako se u obzir uzme da većina zanimanja za koje se mladi ljudi obučavaju u srednjim školama nije prilagođena zahtjevima tržišta rada: nastavni planovi i programi su zastarjeli, koristi se oprema koja je izašla iz upotrebe, a metode podučavanja su zastarjele. Sve to umanjuje mogućnost da srednjoškolsko obrazovanje postane sredstvo kojim se može prevenirati socijalna isključenost.

Krajem školske 2003/2004. godine u BiH bilo je 105 ustanova visokog obrazovanja od kojih osam univerziteta i to šest u FBiH i dva u RS. Na 105 ustanova visokog obrazovanja u BiH studiralo je ukupno 77.009 studenata od kojih 6%-8% više žena nego muškaraca.³⁴ Na ustanovama visokog obrazovanja studira manje od 25% mladih, a prosječno vrijeme potrebno za završetak studija kreće se od pet do sedam godina. U EU preko 50% mladih nastavlja studirati, dok fakultetsku diplomu ima 15% stanovništva - u usporedbi sa svega 3% u BiH.³⁵ Siromaštvo predstavlja jednu od prepreka visokom obrazovanju. Studenti u BiH imaju veoma malo mogućnosti da rade uz studije, te tako studirati mogu samo oni čiji roditelji imaju dovoljne prihode koji im omogućuju da ih izdržavaju tokom studija.

Samo 3,3% mladih ljudi u dobi od 15 do 25 godina koji nisu niti učenici niti redovni studenti uključeno je u neku vrstu obrazovnog procesa ili programa obuke, te svega 1,6% onih u dobi od 26 do 65 godina. U Evropi se pažnja posvećuje i neformalnom obrazovanju iz životnih vještina, namijenjenoj posebno onim odraslim osobama koje nisu završile obrazovanje ili su stekle samo osnovno obrazovanje. Takav pristup predstavlja i jedan od šest prioritarnih ciljeva u izvještaju UNESCO-a "Obrazovanje za sve, kvalitet kao imperativ".³⁶ Programi za sticanje neformalnih vještina daleko su raznovrsniji i fleksibilniji od programa namijenjenih formalnom (stručnom) obrazovanju, te mogu biti različiti po trajanju. Mogu biti usmjereni na zadovoljavanje potreba tržišta i obično koštaju manje od formalnih kurseva. Ovakvi oblici obrazovanja pomažu u okupljanju mladih ljudi koji nisu obuhvaćeni redovnim školskim sistemom mladih od 18 godina, posebno onih koji su kategorizirani kao siromašni, deprivisani, segregisani ili oni s posebnim potrebama i invaliditetom, u klimi koja je daleko opuštenija i poticajnija i gdje mogu naučiti kako uspješnije sudjelovati u životu društva. Takva se vrsta obrazovanja u BiH ne cijeni, pa je tako i potpuno nerazvijena.

Skoro svaki drugi građanin BiH ili 41.7% stanovništva u poređenju sa standardima EU ima nizak standard obrazovanja. U ovu kategoriju spada svaki treći muškarac (30.2%) i svaka druga žena (53.1%) spada u ovu kategoriju. Nivo obrazovanja radno sposobnog stanovništva, je prema standardima EU-a prilično nizak a pri tome sistem obrazovanja ne pruža drugu priliku mladima koji su ranije napustili školovanje, tj. obrazovni sistem je u odnosu na ovu grupu mladih ljudi češće ekskluzivan nego inkluzivan.

Rezultati našeg istraživanja nam govore da skoro polovina mladih (46.9%) smatra da na teritoriji opštine Doboj nema dovoljno kulturnih dešavanja atraktivnih mladim ljudima. Zbog toga ne čudi podatak da 57.8% mladih ispitanika/ca u Doboju ne posjećuje često pozorište, izložbe, muzeje, što nije puno drugačije u odnosu na podatke

³⁴ BHAS (2006). *Izvještaj: Statistika obrazovanja 1, Sarajevo.*

³⁵ OIA (2006). *Priručnik: Mogućnosti i značaj zapošljavanja mladih i razvoja omladinskog poduzetništva/preduzetništva u BiH, Sarajevo*

³⁶ UNESCO (2003). *Education for All, the Quality Imperative - Obrazovanje za sve, kvaliteta kao imperativ, 2005. and UNESCO, Education in Multilingual World - Obrazovanje u višejezičnome svijetu, Pariz,*

na nivou RS-a koju kažu da oko 68.4% mladih nikada ne posjećuje galerije, muzeje 63.3%, pozorišta 48.5% i biblioteke 36.6%. Trećina ispitanika nisu informisani o tome da li opština Doboj podstiče kulturno i kreativno stvaralaštvo mladih, dok 45% mladih smatraju da opština Doboj ne podstiče kulturno i kreativno stvaralaštvo mladih. Uzevši u obzir ove rezultate naša preporuka bi bila da kulturne institucije u Doboju trebaju da razvijaju programe rada sa mladima, te da više podstiču kulturno i kreativno stvaralaštvo mladih.

Kao što smo već ranije pomenuli, U BiH je povećan udio djece koja nisu upisana u škole te je dosegao procijenjenih 4% od ukupnog broja djece te dobi. U našem uzorku od ukupnih 504 ispitanika, 2.8% je mladih osoba bez završene osnovne škole. Iako se taj podatak ne poklapa u potpunosti sa podatkom za BiH, ipak je alarmantno da na području opštine Doboj postoji toliki postotak mladih bez osnovnog obrazovanja koje je i zakonski obavezno obrazovanje. Što se tiče mladih sa završenom samo osnovnom školom, podaci iz našeg istraživanja za opštinu Doboj poprilično prate trend u BiH, pa tako u Doboju (u dobnoj grupi od 16-30) 25.52% je mladih sa završenom osnovnom školom, dok u BiH (u dobnoj grupi od 15 do 24 godine), 31% ima završenu samo osnovnu školu. Unutar EU i regije, samo Albanija i Rumunija imaju rezultate lošije od BiH. Među mladima u EU u dobi između 18 i 24 godine, samo 18,8% ima završeno samo obavezno obrazovanje. Istraživanje za potrebe NHDR-a za 2007. godinu pokazuje da se djeca i mladi koji ne nastave pohađati srednju, nakon završetka osnovne škole nalaze u riziku od siromaštva (57% ih je u kategoriji siromašnih). Samo 3% građana BiH, oko 7% građana Hrvatske, te oko 15% Europske unije ima diplomu neke visokoškolske ustanove. Interesantni su podaci koje smo dobili u našem istraživanju za opštinu Doboj, 7.5% je mladih do 30.godina imaju diplomu neke visokoškolske ustanove, što se ne poklapa sa podacima na nivou BiH, objašnjenje za leži najvjerovatnije činjenici da je Doboj jedan od obrazovnih centara u BiH, pa je i za očekivati da ima veći postotak visokoobrazovanog stanovništva.

Rezultati našeg istraživanja pokazuju da se dvije trećine ispitanika (65,4%) ne slaže sa tvrdnjom da je obrazovanje koje steknu školujući se u opštini Doboj dovoljno i da ih osposobljava za pronalaženje posla u struci. S obzirom da je veoma bitno da obrazovanje koje se pruža mladim ljudima, bude korisno, efektivno i praktično, ovaj podatak možemo smatrati alarmantnim jer je krajnji rezultat formalnog školovanja dobijanje diplome i stečenih znanja koja osposobljavaju mlade osobe da postanu aktivne na tržištu rada. Modernizacija nastavnih programa i investiranje u opremu je potrebno u cijeloj BiH i što je od krucijalne važnosti za sistem u cjelini, prilagođeno zahtjevima tržišta rada.

Sa gore navedenim podatkom, stoji u korelaciji i podatak da, čak (70,1%) ispitanika u našem istraživanju smatra da je potrebno više profesionalne prakse tokom školovanja za učenike/ce i studente/ice. Ovaj podatak dovoljno govori o kvalitetu stečenih znanja i vještina u našim školama. Neophodno je uvesti odgovarajući balans između teorijskog i praktičnog dijela nastave kako bi učenici zaista bili osposobljeni za zvanja koje im donosi školovanje u određenim obrazovnim ustanovama. S obzirom na limitirana sredstva koja škole imaju na raspolaganju jedno od mogućih rješenja bi moglo biti volontiranje odnosno stažiranje u odgovarajućim ustanovama, fabrikama, privatnim preduzećima i sl., kako bi učenici kroz iskustveno učenje povezivali teoriju i praksu zanimanja za koje su se oprijedjelili. Sa tvrdnjom da nastavnici/profesori i učenici u školama imaju odličan međusobni odnos se ne slaže (47,6%) ispitanika, dok se njih (35,3%) slaže sa ovom tvrdnjom. Dakle vidimo da se jedna trećina učenika slaže sa ovom tvrdnjom dok se skoro polovina učenika ne slaže sa istom. Na ovakav rezultat vjerovatno utiču i lične osobine nastavnog osoblja koje može biti kruto u svom odnosu sa učenicima pogotovo ako uzmemo u

obzir starosnu dob istog, ali i promjenu sistema vrijednosti i mogućnosti adaptacije i praćenja promjena u društvu od strane nastavnog osoblja. S druge strane, ispitanici u našem istraživanju su bili stariji tinejdžeri i adolescenti za koje je karakterističan određen bunt i otpor prema autoritetima što je dio razvojne faze u kojoj se te mlade osobe nalaze. Na sve ovo treba dodati i to da su nastavni planovi i programi zastarjeli, da se koristi oprema koja je izašla iz upotrebe, i da su obrazovne metode uglavnom zastarjele.

U pogledu neformalnog obrazovanja, skoro dvije trećine (64,7%) ispitanika se izjasnilo da zna šta je neformalno obrazovanje. Važno pitanje je u kojoj mjeri su upoznati sa pojmom i svrhom istog s obzirom da više od pola (56,2%) ispitanika nije učestvovalo na nekom seminaru ili edukativnim radionicama. Reforma obrazovanja koja se sprovodi u Republici Srpskoj te uvođenje novih metoda i pristupa u obrazovanju mladih su sigurno pomogli u boljem razumijevanju ovog pojma kod ispitanika. Takođe, ne treba zanemariti ni rad NVO koje djeluju na području opštine, a pogotovo ne onih koje su u svom programskom opredijeljenju upućene na edukativni rad sa mladima i koje se koriste neformalnim metodama obrazovanja. Svakako trebali bi raditi i na mnogo većem priznavanju neformalnog obrazovanja od strane državnih institucija ali i društva, s obzirom da ono mlade uči životnim vještinama i čini ih kompetentnijim i angažovanijim pripadnicima lokalnih zajednica.

Kod dobne kategorije mladih od 16 do 20 godina, 78.9% ispitanika planira nastaviti školovanje, 15.6% je neodlučno a samo 5.5% ne namjerava nastaviti dalje školovanje. Postotak učenika koji nakon završetka osnovne škole nastavljaju pohađati srednju školu u BiH je, u poređenju sa stanjem u drugim evropskim zemljama, nezadovoljavajući. Svega 57% od ukupnog broja učenika koji su završili osnovnu školu u jednoj generaciji završava i srednju školu. U Sloveniji 89% ove populacije pohađa srednju školu dok je prosjek EU po pitanju srednjoškolskog obrazovanja preko 93%. Vidimo da je ovaj prosjek kod mladih u Doboju znatno veći u odnosu na državni prosjek ali i dosta niži u odnosu na EU.

Kod druge dvije kategorije tendencija ka nastavljanju školovanja je znatno niža. Kod dobne kategorije mladih od 20 do 26 godina, 46% ispitanika planira nastaviti školovanje, 29.8 je neodlučno a 16.8% nema namjeru nastaviti školovanje. U odnosu na podatke iz EU gdje preko 50% mladih nastavlja studirati možemo reći da mladi u Doboju prate evropski trend. Ipak, zabrinjavajući je trend opadanja upisa mladih na fakultete u BiH. Fakultetsku diplomu steklo je tek 0,6% mladih do 25 godina, a višu školu tek 1,9%, na ustanovama visokog obrazovanja studira manje od 25% mladih, a prosječno vrijeme potrebno za završetak studija kreće se od pet do sedam godina. Siromaštvo predstavlja jednu od prepreka visokom obrazovanju. Studenti u BiH imaju veoma malo mogućnosti da rade uz studije, te tako studirati mogu samo oni čiji roditelji imaju dovoljne prihode koji im omogućuju da ih izdržavaju tokom studija. Primjećujemo da rezultati naseg istraživanja donekle odskaču od državnog i entitetskog nivoa i to u pozitivnom smjeru, što se može objasniti karakteristikama grada Doboja koji predstavlja regionalni ekonomski, saobraćajni, obrazovni i trgovački centar.

Mogućnosti koje se pružaju mladima u Doboju su svakako naprednije u odnosu na manje i nerazvijenije sredine u RS i BiH. Mlade osobe sa posebnim potrebama (ispitanici iz kategorije mladih sa invaliditetom) se najmanje slažu sa tvrdnjom da u Doboju ima dovoljno kulturnih dešavanja atraktivnih mladim ljudima, i oni takođe smatraju u najvećem procentu da za pronalaženje posla u struci, obrazovanje koje stiču školujući se u opštini Doboj ne osposobljava ih dovoljno da nađu posao. Mlada raseljena lica najviše znaju šta je neformalno obrazovanje u

odnosu na ostale kategorije socijalno isključenih i onih koji to nisu. Mlade osobe sa invaliditetom u najvećem procentu su učestvovali u nekom seminaru ili edukativnoj radionici dok mlade osobe pripadnici/ce nacionalnih manjina su u najmanjem procentu učestvovali u istom.

SWOT analiza radne grupe za obrazovanje i kulturu

obrazovanje

SNAGE	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> NVO Stručnjaci i kadar Seminari i edukacije Školski sistemi (predškolsko, osnovno, srednje i visoko školstvo) Programi EU za mlade 	<ul style="list-style-type: none"> Finansije Sredstva i prostor Nedostatak informacija Profesionalna orijentacija Nemogućnost zaposlenja Neusklađenost obrazovnog sistema sa potrebama tržišta
MOGUĆNOSTI-ŠANSE	PRIJETNJE
<ul style="list-style-type: none"> Konkurisanje projektima Opštinski budzet Različiti fondovi Ministarstvo za obrazovanje Međunarodne organizacije i saradnja Neformalno obrazovanje Dokvalifikacija i prekvalifikacija 	<ul style="list-style-type: none"> Nezainteresovanost mladih Nedovoljna motivacija Nedostatak podrške lokalne zajednice, društva i institucija Delikventni oblici ponašanja mladih ljudi Nezainteresovanost i nepovezanost institucija i organizacija

kultura

SNAGE	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> Zainteresovanost mladih Centar za kulturu i obrazovanje Dugogodišnje iskustvo zaposlenih Ljudski resursi (likovni i književni umjetnici) Muzej Arhiv Biblioteka Muzička škola Hor Balet i ples Postojanje radio Doboja 	<ul style="list-style-type: none"> Nedostatak finansijskih sredstava Razvijanje svijesti kod građana Arhitektonsko prilagođavanje potrebama mladih Obnova muzejske postavke Povećavanje ukupnog fonda knjiga Prilagođavanje programske sheme potrebama građana a naročito mladih Nepostojanje lokalne televizije Nedostatak sadržaja za mlade na postojećim televizijama (nedovoljna praćenost aktivnosti mladih)
MOGUĆNOSTI-ŠANSE	PRIJETNJE
<ul style="list-style-type: none"> Osnivanje omladinske organizacije u okviru centra za kulturu Davanje mogućnosti pojedincu za konkretan rad Uticaj prosvjetnih radnika Nedovoljno atraktivnih muzičkih sadržaja za mlade 	<ul style="list-style-type: none"> Nedovoljno razumjevanje javnosti i struktura vlasti Nedovoljna zainteresovanost Nedovoljna motivacija

c. Ciljevi i mjere u oblasti obrazovanja i kulture za mlade

Strateški cilj	Operativni ciljevi	Mjere
1. POVEĆAN KVALITET I MOGUĆNOSTI OBRAZOVANJA MLADIH ZA AKTIVAN DOPRINOS LOKALNOM RAZVOJU	1.1. POBOLJŠANI USLOVI RADA U JAVNIM OBRAZOVNIM USTANOVAMA	<ol style="list-style-type: none"> Snimiti stanje i potrebe za rekonstrukcijom, dogradnjom i modernim opremanjem javnih obrazovnih ustanova na području opštine Prilagođavanje prostora i nabavka opreme za moderno izvođenje nastave u javnim obrazovnim ustanovama
	1.2. PODRŽANI PROGRAMI NEFORMALNOG OBRAZOVANJA I CJELOŽIVOTNOG UČENJA ZA MLADE I NASTAVNO OSOBLJE	<ol style="list-style-type: none"> Inicirati i promovisati nove programe za neformalno obrazovanje mladih i vršnjačku edukaciju, u ruralnim i urbanim područjima Usavršavanje nastavnog osoblja u interaktivnim nastavnim metodama Promocija važnosti cjeloživotnog obrazovanja i sticanja novih znanja i vještina Inicirati i promovisati nove oblike vannastavnih aktivnosti za mlade u ruralnim i urbanim područjima
1. POVEĆAN KVALITET I MOGUĆNOSTI OBRAZOVANJA MLADIH ZA AKTIVAN DOPRINOS LOKALNOM RAZVOJU	1.4. POBOLJŠANI POSTOJEĆI ŠKOLSKI PROGRAMI I OTVORENE NOVE MOGUĆNOSTI ZA OBRAZOVANJE MLADIH	<ol style="list-style-type: none"> Podsticanje profesionalne prakse za učenike i studente Istraživanje i usklađivanje potreba tržišta rada sa obrazovnim profilima Programi za profesionalnu orijentaciju i prekvalifikaciju U saradnji sa Ministarstvom prosvjete i kulture, razraditi plan za otvaranje visokoškolskih ustanova na području opštine, i uskladiti njihov rad sa EU standardima Učešće mladih u reformi obrazovanja (adaptacija postojećih programa u skladu sa profesionalnom orijentacijom)
	1.5. OBEZBJEĐENE JEDNAKE MOGUĆNOSTI U OBRAZOVANJU ZA SVE MLADE	<ol style="list-style-type: none"> Razradivanje kriterijuma i stipendiranje učenika i studenata (talentovanih, socijalno isključenih/ugroženih, profesije koje su atraktivne za lokalno tržište i sl.) Inkluzivno obrazovanje Programi za uključivanje Roma u obrazovni sistem Uklanjanje arhitektonskih barijera u javnim obrazovnim ustanovama

Strateški cilj	Operativni ciljevi	Mjere
2. MLADI AKTIVNO DOPRINOSI PROMJENAMA U KULTURNOM ŽIVOTU ZAJEDNICE	2.1. POVEĆANA SVIJEST MLADIH O ZNAČAJU I NJHOVOJ ULOZI U IZGRADNJI KULTURNOG KAPITALA (VRIJEDNOSTI, STAVOVI I NORME)	16. Organizovati promotivne kampanje za uključivanje mladih u tradicionalne i druge kulturne manifestacije 17. Organizovati promotivne kampanje o kulturnom kapitalu 18. Organizovati događaje za razmjenjivanje znanja i iskustava sa kulturnim institucijama u zemlji i regiji
	2.2. OSIGURANA KONTINUIRANA IZGRADNJA KAPACITETA MLADIH U OBLASTI KULTURE	19. Programi izgradnje kapaciteta mladih koji su već aktivni u organizovanju kulturnih sadržaja 20. Programi izgradnje kapaciteta mladih koji žele da se uključe u organizaciju kulturnih sadržaja
	2.3. MLADI AKTIVNO UKLJUČENI U PLANIRANJE I REALIZACIJU RAZLIČITIH KULTURNIH SADRŽAJA U CIJELOJ OPŠTINI	21. Uspostavljanje mreže institucija, organizacija i neformalnih grupa za koordinaciju kulturnih aktivnosti na području opštine 22. Organizovati akcije za prikupljanje finansijskih sredstava za kulturne događaje 23. Podržati razvoj tradicionalnih kulturnih manifestacija i organizovanje novih

Sport, slobodno vrijeme i omladinski rad

a. Uvid u postojeće dokumente i pravnu regulativu

Dokumenti kojima se radna grupa za sport, slobodno vrijeme i omladinski rad rukovala prilikom analize stanja u ovoj oblasti u procesu izrade prijedloga strateških pravaca u Strategiji za mlade opštine Doboj bili su sljedeći:

- Zakon o omladinskom organizovanju RS;
- Omladinska politika RS;
- Strateški plan ekonomskog razvoja Opštine Doboj;
- Omladinska politika grada Banja Luka;
- Evropska povelja o učešću mladih na lokalnom i regionalnom nivou;
- Bijela knjiga i
- Nacionalni plan akcije za mlade Crne Gore

b. Analiza položaja i potreba mladih u opštini Doboj

Sport ima bitnu ulogu u životima mladih ljudi. Ovdje treba razlikovati rekreativno i profesionalno bavljenje sportom. Sport u BiH prije posljednjeg rata je imao važnu ulogu u brojnim sportskim savezima, no poslije rata mnoge sportske dvorane su uništene i pa je stoga bavljenje sportom postalo znatno ograničeno. Sportski sadržaji su siromašni posebno u manjim gradovima. U BiH djeluju sportski savezi u sljedećim sportovima: boks, džudo, karate, fudbal, rukomet, odbojka, košarka, tenis, stoni-tenis, planinarski savez, streljački savez, padobranski savez, šahovski kao i savez za sport i rekreaciju invalida.

Bitno je napomenuti da u Doboju postoji većina sportskih klubova i saveza koje smo napomenuli ali rade u lošim uslovima bez dovoljno opremljenih prostora i opreme za mlade sportiste. Prema istraživanju koje je rađeno 2005. u RS, dobijeni rezultati ukazuju da oko 40% mladih misli da su im male šanse da se bave sportom, a oko 60% mladih smatra da imaju male šanse da se uključe u rad nevladinih organizacija iako postoji izražena želja da se uključe u njihov rad (54%).³⁷ Rat je imao velike posledice na kvalitet provođenja slobodnog vremena mladih ljudi u BiH posebno u malim sredinama. Slobodno vrijeme mladih je jako bitan segment života mlade osobe i može doprinijeti razvoju ličnosti što doprinosi budućem angažmanu u društvu. Slobodno vrijeme

³⁷ Vlada Republika Srpske. (2005). Omladinska politika Republike Srpske za period 2006-2010, Banja Luka

je neorganizovani segment na koji društvo i vlasti imaju bitnog uticaja. To može da podrazumjeva različite aktivnosti kao što su gledanje TV, odlazak u kino, bavljenje sportom, odlazak na izlet, u kafiće/disko, upotreba interneta, odlazak u pozorište, aktivnosti vezane za religiju, političke aktivnosti, slušanje radio programa, odlazak na zabave, učestvovanje na raznim kursovima, čitanje knjiga, obilazak galerija/muzeja, posjećivanje rodbine i prijatelja, provođenje vremena sa porodicom, u kući, volontiranje u nekoj organizaciji, bavljenje se umjetnošću, igranje društvenih igara ili na računaru itd³⁸. Mnoge od navedenih aktivnosti nisu dostupne mladim ljudima što zbog uništenih objekata u ratu i raseljenog stanovništva, što zbog ne mogućnosti kreiranja novih mogućnosti. Prema istraživanju koje je rađeno za Republiku Srpsku 2005. godine, mladi ljudi svoje vrijeme provode pasivno bez kreativnih ili rekreativnih aktivnosti i to najveći dio svoj slobodnog vremena provode sa svojim vršnjacima (61,5%), zatim slijedi gledanje TV programa (41,8%), te se posvećuju muzici (32,1%). Na državnom nivou ovi podaci izgledaju ovako 77% mladih BiH često ili redovno gleda TV a 29% mladih BiH redovno se bavi sportom, a gotovo 76% mladih veoma često posjećuje kafiće.³⁹ Osim toga, veliki broj mladih nikada ne posjećuje galerije, niti muzeje ili pozorišta.

U Zakonu o omladinskom organizovanju Republike Srpske omladinski rad je definisan na slijedeći način: „Omladinski rad, odnosno aktivnost, podrazumjeva oblike društveno-korisnog rada iz oblasti interesovanja omladine i u koji su uključeni i kojim se doprinosi unapređenju položaja mladih“. Omladinski rad je onaj rad sa mladima, čija je svrha da se mladima pruža podrška u specifičnom razvojnom periodu osamostaljivanja i prelaska u odraslo doba, tako što omladinski radnika/ca facilitira (podržava) njihov lični i socijalni razvoj, doprinosi ispunjavanju ličnih potencijala, kako bi mladi imali glas, uticaj i mjesto u zajednici/društvu. Međutim, nije svaki rad sa mladima omladinski rad. Jedinstvenost omladinskog rada ne leži u ciljnoj grupi, nego u njegovoj gore navedenoj svrhi i karakteristici da je on planski, odnosno namjerno obrazovnog karaktera.⁴⁰ Vrijednosti omladinskog rada u širem kontekstu ka kreiranju šireg pluralističkog društva su:

1. **Ravnopravnost**-Osiguravanje da svi mladi ljudi imaju ravnopravne mogućnosti bez obzira na njihovu etničku, polnu, seksualnu orijentaciju, religijsku ili neku drugu pripadnost ili razliku.
2. **Različitost**-Ohrabivanje i uvažavanje različitih identiteta kako mladih tako i onih koji rade u omladinskom sektoru. Različitost je element koji nas obogaćuje (vrijednosti, iskustva, kulture, perspektive)
3. **Međuzavisnost**-Razvijanje i razumjevanje kako individualna i grupna delovanja utiču jedna na drugu, kao i na društvo u celini. Vrednovanje saradnje i međusobne povezanosti na osnovama poštovanja i povjerenja⁴¹

Centralna tema omladinskog rada je lični i socijalni razvoj mladih ljudi putem kojeg mladi dobijaju znanja, razvijaju vještine, bolje razumjevanje i svjesnost o sebi kao i o odnosima sa drugima oko sebe. Ključni principi omladinskog rada su: osnaživanje mladih na učešće, testiranje vrijednosti i uvjerenja, prihvatanje i razumjevanje drugih.⁴² U omladinskom radu mladi imaju priliku da razviju vještine, vrijednosti i znanja kako bi preuzeli ulogu individualnog ali i organizovanog učešća u svojoj zajednici. Oni se razvijaju da prepoznaju svoje vještine i sposobnosti i kako bi ih iskoristiti individualno a ali i sa drugim ljudima. Takođe omladinski rad prati razvojne

38 UNDP (2003). *Mladi u BiH, Sarajevo*

39 www.mladi.info

40 Young, K. (1999) *Art of Youth Work*; Russell House Publishing Ltd., UK

41 Stuart, G.R. (2003). *Nonviolence and Youth work practice in Australia, Theses submitted for degree of Doctor of Philosophy*

42 *Curriculum Development; A Model of effective practice; Youth Work NI*

potrebe mladih ljudi i pruža im podršku u ličnom razvoju tako što omladinski radnici kreiraju zajedno sa mladim ljudima programe koji su u skladu sa njihovim sposobnostima sa krajnjim ciljem učenja i zabave. Učenje se obavlja kroz više nivoa i oblika ali omladinski rad pristupa učenju tako što mladi ljudi uče na sebi i takođe omladinski radnici se vide kao i uzor mladim ljudima (eng. role model)⁴³.

Što se tiče omladinskog rada 43.8% ispitanika je odgovorilo da se slaže da rad omladinskih organizacija na teritoriji opštine Doboj odgovara potrebama mladih, ali se trećina ispitanika (30.7%) izjasnilo da nisu informisani o tome, što znači da treba mlade više informisati o mogućnostima koje pruža omladinski rad. S toga je potrebno više promovisati sam koncept omladinskog rada, njegove vrijednosti, principe, važnost i svrhu rada sa mladima pa tako i uticaj koji može imati na lični i socijalni razvoj svake mlade osobe.

Prema rezultatima našeg istraživanja na pitanje da li na teritoriji opštine Doboj postoji dovoljan broj objekata i sportskih organizacija koje pružaju mogućnost mladima da se rekreativno bave sportom, mišljenja su veoma podijeljena jer 47,9% ispitanika se slaže, dok se njih 38,7% ne slaže sa ovom tvrdnjom, što može biti posljedica toga da neke mjesne zajednice po pitanju sportskih objekata i organizacija imaju više mogućnosti za mlade u odnosu na druge. Sport predstavlja važnu ulogu u životu mladih ljudi u Doboju s obzirom da je skoro polovina (48,2%) odgovorila da se bavi sportom i informiše se o sportskim aktivnostima u svom gradu. Mladima je potrebno više informacija o opcijama za kvalitetno provođenje slobodnog vremena jer skoro polovina ispitanika 44,7% smatra da na teritoriji opštine Doboj mladi nemaju dovoljno informacija o opcijama za kvalitetno provođenje slobodnog vremena. Mladi u Doboju baš kao i mladi u RS svoje vrijeme provode pasivno bez kreativnih ili rekreativnih aktivnosti jer su odgovorili da najveći dio svog slobodnog vremena (81,3%) provode sa prijateljima/cama, 52% ispred računara/ gledajući TV/ slušajući muziku, 37.1% u kafićima/ diskotekama, 28.8% se bavi sportom (gdje primjećujemo da tendencija ka bavljenjem sportom opada sa starosnom dobi mladih), 11.7% se bavi društveno korisnim aktivnostima/volontira u nekoj NVO, 3.6% ispitanika se bavi politikom, samo 15.9% mladih putuje.

Mladi sa visokim obrazovanim statusom se ne slažu da na teritoriji opštine Doboj postoji dovoljan broj objekata i sportskih organizacija koje pružaju mogućnost mladima da se rekreativno bave sportom dok se mladi sa srednjim obrazovanjem slažu sa tvrdnjom da postoji dovoljan broj istih. Mlade osobe sa invaliditetom i/ ili posebnim potrebama u najvećem procentu smatraju da na teritoriji opštine Doboj mladi nemaju dovoljno informacija o opcijama za kvalitetno provođenje slobodnog vremena. Mlade osobe sa nezavršenom osnovnom školom uopšte ne provode slobodno vrijeme u kafićima/diskotekama, i u najmanjem procentu provode slobodno vrijeme baveći se sportom u odnosu na ostale kategorije socijalno isključenih. Mlade osobe sa invaliditetom i/ ili posebnim potrebama u najmanjem procentu provode svoje slobodno vrijeme sa prijateljima/cama, a s druge strane najviše se bave društveno korisnim aktivnostima/volontiraju u nekoj NVO u odnosu na ostale kategorije socijalno isključenih i onih koji to nisu.

43 Mark K. Smith (1983). *Creators Not Consumers*

SWOT analiza radne grupe za sport, slobodno vrijeme i omladinski rad

Omladinski rad

SNAGE	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> • Postoji određen broj NVO koje rade sa mladima • Postoji volonterski servis • Zainteresovanost Opštine da finansijski pomogne rad omladinskih NVO • Postojanje zakonske regulative «Zakon o omladinskom organizovanju RS» • Ljudski resursi • Savjet učenika pri školama – rad regulisan zakonom 	<ul style="list-style-type: none"> • Nemamo dovoljan broj omladinskih organizacija na prostoru opštine • Nedovoljna informisanost mladih i odrasle populacije o omladinskom radu • Nezainteresovanost mladih • Nepostojanje zanimanja «omladinski radnik/ca» • Upitan kvaliteta rada omladinskih organizacija • Neki savjeti učenika rade samo formalno • Nema samoodrživosti omladinskih organizacija
MOGUĆNOSTI - ŠANSE	PRIJETNJE
<ul style="list-style-type: none"> • Ljudski resursi • Savjetodavni odbor mladih – pri kabinetu načelnika opštine • Implementacija omladinske politike 	<ul style="list-style-type: none"> • Nepovjerenje sredine u rad omladinskih organizacija • Nepriznavanje zanimanja «omladinski radnik/ca»

Slobodno vrijeme

SNAGE	SLABOSTI
<p>Postoji volonterski servis</p> <p>Postojanje zakonske regulative «Zakon o volonterizmu RS»</p> <p>Postojanje želje i talenta za kreativnim provođenjem slobodnog vremena</p>	<p>Nemamo dovoljan broj omladinskih organizacija na prostoru opštine</p> <p>Nepostojanje omladinskih centara u opštini</p> <p>Nedovoljno razvijen rad školskih sekcija</p>
MOGUĆNOSTI - ŠANSE	PRIJETNJE
<ul style="list-style-type: none"> • Muzička škola • KUD • Gradski hor • bioskop • škole stranih jezika • PC igraonice • kafići • diskoteke • sportski klubovi • bazeni • biblioteka • teretane 	<ul style="list-style-type: none"> • Nedovoljna finansijska podrška opštine korisnim omladinskim aktivnostima/projektima • Neiskorištenost prostora koji pripadaju opštini/ mjesnim zajednicama za potrebe mladih • Neadekvatno održavanje postojećih prostora

Sport

SNAGE	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> • Veliki broj mladih na prostoru opštine • Postojanje sportskih talenata • Motivisanost mladih za bavljenje sportom 	<ul style="list-style-type: none"> • Nedovoljna promocija sporta na prostoru opštine • Nedostatak stručnog kadra u sportskim klubovima • Nepostojanje Strategije za razvoj sporta na nivou opštine Doboj • Nedostatak finansijskih resursa • Nedostatak informisanosti mladih • Nedostatak angažovanosti mladih
MOGUĆNOSTI - ŠANSE	PRIJETNJE
<ul style="list-style-type: none"> • Postojanje sportskih klubova • Postojanje sportskih objekata • Postojanje sportskog saveza • Podrška uticajnih ličnosti 	<ul style="list-style-type: none"> • Loša ekonomska situacija • Nedovoljno i neravnomjerno ulaganje u razvoj sportskih grana • Loše održavanje postojećih sportskih objekata • Sport je nisko rangiran u društvu • Nedostatak podrške obrazovnih institucija u razvoju sportskih sekcija • Nedostatak podrške porodice

c. Ciljevi i mjere u oblasti sporta, slobodnog vremena i omladinskog rada

Strateški cilj	Operativni ciljevi	Mjere
1. POVEĆANA SVIJEST MLADIH IZ GRADA I SA SELA O ZNAČAJU KREATIVNOG KORIŠĆENJA SLOBODNOG VREMENA	1.1. MLADI LJUDI SU INFORMISANI O MOGUĆNOSTIMA KREATIVNOG KORIŠĆENJA SLOBODNOG VREMENA (Napomena: realizacija ovog operativnog cilja i pripadajućih programa/projekata/akcija će biti sprovedena kroz St.cilj 3-Op.cilj 3.2 iz oblasti Mobilnost, participacija i informisanje mladih)	1. Informativna kampanja o mogućnostima korišćenja slobodnog vremena putem medija, info centra, škola, radionica, mjesnih zajednica 2. Promocija višenamjenskog Centra za mlade 3. Promocija volonterskog rada i Zakona o volonterizmu RS 4. Gostujuće radionice u mjesnim zajednicama, školama, omladinskim centrima ne temu neformalnog obrazovanja i omladinskog rada 5. Gostujuće radionice u mjesnim zajednicama, školama, omladinskim centrima o značaju rekreativnog i aktivnog bavljenja sportom 6. Medijska kampanja o značaju kreativnog korišćenja slobodnog vremena mladih ljudi u njihovom psiho-fizičkom razvoju
2. POBOLJŠANI USLOVI I OTVORENE NOVE MOGUĆNOSTI ZA KREATIVNO KORIŠĆENJE SLOBODNOG VREMENA, BAVLJENJE SPORTOM I OMLADINSKIM RADOM	2.1. ADAPTIRANI POSTOJEĆI I OTVORENI NOVI PROSTORI ZA BAVLJENJE SPORTOM NA PROSTORU CIJELE OPŠTINE 2.2. UNAPRIJEĐEN KVALITET I OBIM SLOBODNIH AKTIVNOSTI U ŠKOLAMA 2.3. UNAPRIJEĐEN OMLADINSKI RAD	7. Analiza stanja postojećih sportskih objekata i potreba za novim 8. Sanacija postojećih i izgradnja novih sportskih poligona na prostoru cijele opštine 9. Organizovanje sportskih događaja/manifestacija/takmičenja opštinskog karaktera i učešće na regionalnim („ulični basket“, međuškolska sportska takmičenja, i sl.) 10. Mladi učestvuju u planiranju i sprovođenju vannastavnih aktivnosti u školama 11. Osiguranje i unapređenje kvaliteta rada školskih sekcija (uključujući sportske) 12. Uspostavljanje omladinskih klubova u selima (najmanje po jedan u mikro regiji) 13. Razvijanje omladinskog rada na ulici 14. Razvijanje omladinskog rada baziranog na ličnom i socijalnom razvoju u školama

Strateški cilj	Operativni ciljevi	Mjere
2. POBOLJŠANI USLOVI I OTVORENE NOVE MOGUĆNOSTI ZA KREATIVNO KORIŠĆENJE SLOBODNOG VREMENA, BAVLJENJE SPORTOM I OMLADINSKIM RADOM	2.4. USPOSTAVLJENA MEĐUSEKTORSKA SARADNJA INSTITUCIJA/ORGANIZACIJA KOJE RADE SA MLADIMA I ZA MLADE	15. Jačanje učešća mladih u radu Sportskog saveza opštine 16. Izrada Strategije za sport opštine Doboj 17. Razvijanje saradnje sa relevantnim akterima za rad sa mladima na ulici (npr. policija za rad u zajednici, Centar za socijalni rad, Centar za mentalno zdravlje, omladinske organizacije, Službenik za mlade, itd.)
3. OBEZBJEĐENI STRUČNI I KVALITETNI LJUDSKI RESURSI ZA RAD SA MLADIMA	2.5. STRUČNO OSPOBLJENI LJUDSKI RESURSI ZA RAD SA MLADIMA NA SPORTSKIM AKTIVNOSTIMA 2.6. STRUČNO OSPOBLJENI OMLADINSKI RADNICI/E	18. Podrška u edukaciji i usavršavanju osoba koje rade sa mladima u sportu 19. Promocija i realizacija programa/projekata vršnjačke edukacije 20. Kurs osnova omladinskog rada za mlade lidere i volontere 21. Jačanje kapaciteta postojećih omladinskih radnika/ca

Mobilnost, participacija i informisanje

a. Uvid u postojeće dokumente i pravnu regulativu

Relevantni zakoni i strategije za ove tri oblasti su:

3. Zakon o omladinskom organizovanju RS-a
4. Zakon o slobodi pristupa informacijama RS-a
5. Omladinska politika RS-a
6. Strateški plan ekonomskog razvoja opštine Doboj

Rezultati analize Zakona o omladinskom organizovanju RS-a:

- Zakon reguliše donošenje srednjoročne i dugoročne strategije za mlade-član 15
- Regulišu se programi razmjene te institucionalno učešće mladih u donošenju odluka-formiranje komisija za mlade i slično
- Takođe reguliše osnivanje tijela npr. Upravljački komitet za razvoj omladinske politike i njenu primjenu i na opštinskom nivou članom 77.
- Zakon takođe reguliše međunarodnu omladinsku saradnju članom 75. te informisanje mladih članom 76.
- Omladinske organizacije su korisnici sredstava (član 21) iz budžeta grada za realizaciju programa utvrđenih planom omladinske politike grada
- U cilju poboljšanja statusa mladih (član 22) u RS nadležni organi će obezbjediti uslove da mladi učestvuju u donošenju odluka, raspravama, debatama koje se odnose na njih

Rezultati analize Omladinske politike RS-a

- Iz oblasti Učešće mladih u društvu aktivnosti kao što su: Zagovaranje za uspostavljanje budžeta za mlade, Podrška razvoju savjeta učenika i studentskim organizacijama, te podržavanje rada sa mladima u ruralnim područjima i podrška lokalnim omladinskim organizacijama se mogu sprovesti i na lokalnom nivou, tj. Na nivou opštine Doboj.
- U oblasti Mobilnosti mladih u Omladinskoj politici RS-a, identifikovali smo taktivnosti pod rednim brojem 91., 92. i 93. koji bi se mogli sprovesti na lokalnom nivou a odnose se na osnivanje omladinskih kampova, preporuka dačkom domu da se koriste na komercijalnoj osnovi za potrebe smještaja mladih koji posjećuju Doboj, i podrška programima koji okupljaju studente/ice i učenike/ice unutar RS-a.
- Unutar oblasti Informisanje mladih Omladinske politike RS-a, aktivnost koja se odnosi na medijsko popularisanje uključivanja omladine u omladinske organizacije i predstavljanje aktivnosti omladinskih organizacija bi se mogla sprovesti i na nivou Doboja.

Rezultati analize Zakona o slobodi pristupa informacijama RS-a

- Zakonom se ostvaruje pravo na informaciju svakom fizičkom licu od strane javnih organa
- Ovim zakonom se olakšava i promoviše objavljivanje informacija koje se nalaze pod kontrolom javnog organa
- Zakonom se definišu: informacija, javni organ, kontrola, lična informacija, nadležni javni organ
- Određuje zakonsku proceduru-sve javne institucije bi trebale po zakonu da imaju-da pruže građanima: vodič o pristupu informacijama sa obrascem, Index registar, Službenika za informisanje
- Mali procenat građana koristi ili zna/poziva se na ovaj zakon (rezultat OSCE-ovog istraživanja 2005.)
- Pravna analiza zakona pozitivna
- Sve javne institucije treba da primjenjuju ovaj zakon

Rezultati analize Strateškog plana ekonomskog razvoja opštine Doboj:

Identifikovani ciljevi iz ovog plana koji se odnose na nasu oblast su:

- Strateški cilj br 2: Izvršena specijalizacija i izgrađeni kapaciteti Doboja kao saobraćajnog, komunikacijskog i distributivnog centra BiH i Zapadnog Balkana i projekat 10 koji se odnosi na promociju Doboja kao saobraćajnog, komunikacijskog i distributivnog centra BiH i Zapadnog Balkana.
- Strateški cilj br 3

Prostorno uređena i ekološki napredna sredina sa razvijenom specifičnom turističkom ponudom i uslugama. Projekat br 13 koji se odnosi na hitno uklanjanje arhitektonskih barijera za osobe sa invaliditetom

- Strateški cilj br.5: Regionalno konkurentni ljudski resursi, posebno u strateškim prioritetnim područjima. Svi operativni ciljevi i projekti (izuzev projekta br 23) iz ovog strateškog cilja se mogu odnositi na oblast mobilnost, participacija i informisanje mladih.

b. Analiza položaja i potreba mladih u opštini Doboj

Pojam mobilnosti mladih podrazumjeva obrazovnu, kulturnu i turističku pokretljivost, kao i međunarodnu saradnju i razmjenu. Mobilnost obezbjeđuje otvorenost u komunikaciji sa drugim društvima i kulturama, što uključuje poznavanje, tolerisanje i poštovanje međusobnih različitosti. Pored socijalnog učenja kroz interkulturalni pristup, mobilnost omogućava razmjenu ideja i obogaćivanje iskustava⁴⁴. Lokalne i regionalne vlasti bi trebalo da ohrabruju mlade, njihove organizacije i škole da aktivno učestvuju u međunarodnim aktivnostima, svim tipovima razmjene i evropskim mrežama. Vladajuće strukture na svim nivoima u današnje vrijeme bi trebale da budu spremne da daju finansijsku podršku mladim ljudima u svrhu promovisanja učenja jezika i interkulturalnih razmjena, kao i razmjene iskustava. Oni treba da uključe mlade i/ili njihove predstavnike u komisije i druge organe odgovorne za provođenje razmjene⁴⁵.

Mladi treba da imaju mogućnost da se aktivno uključe u društvena dešavanja, kao i da na njih utiču svojim

⁴⁴ Pokrajinski sekretarijat za sport i omladinu u partnerstvu sa Omladinskim savjetom Vojvodine. (2005). Akcioni plan politike za mlade u Vojvodini, Novi Sad

⁴⁵ Savjet Evrope i OSCE. (2004). Evropska povelja o učešću mladih u životu na opštinskom i regionalnom nivou, Sarajevo

djelovanjem i ostvarenjem ličnih ideja, prvenstveno kao učenici/e i studenti/ce kroz obrazovne i prateće školske programe, zatim kao korisnici/e i učesnici/e u programima omladinskih organizacija, kao članovi/ce omladinskih organizacija i političkih partija⁴⁶. Sa ciljem da se postigne stvarno učešće mladih, moraju im se staviti na raspolaganje određeni instrumenti. Takođe lokalne vlasti bi trebale da podrže institucionalno učešće mladih u poslovima na lokalnom nivou, tj. da podrže osnivanje i djelovanje struktura kao što su npr. savjeti, parlamenti ili forumi mladih ili slično, koji će stvoriti uslove za istinski dijalog i partnerstvo između mladih i lokalnih vlasti, kao i da omoguće mladima i njihovim predstavnicima da budu stvarni akteri u oblastima i odlukama koje su od značaja za njih. Načela zagovaranja različitih oblika učešća odnose se na sve mlade, bez diskriminacije, posebno prema etničkim, rasnim, nacionalnim, socijalnim, seksualnim i kulturnim manjinama⁴⁷.

Mladima je nužan primjereni nivo informisanosti o mogućnostima, te o programima i uslugama koje im se nude. Tu se prvenstveno radi o školskim i vanškolskim aktivnostima, oblicima dopunskog i neformalnog obrazovanja, stipendijama, finansiranju stanovanja, dobrovoljnom radu, mobilnosti, sportskim i kulturnim aktivnostima, omladinkom turizmu, razmjenama i drugo⁴⁸.

Informacija je često ključ za učešće, a pravo mladih da imaju pristup informacijama u vezi sa mogućnostima i pitanjima koja ih zanimaju prepoznato je i zauzima visoko mjesto u službenim evropskim i međunarodnim dokumentima, i ne samo u kontekstu lokalnog i regionalnog života. Lokalne i regionalne vlasti bi s toga trebale da podrže rad na informisanosti i da podrže postojeće savjetodavne centre za mlade ljude... da promovišu i pomažu u kreiranju adekvatnih informativnih službi za mlade, kao i da preduzmu posebne mjere kako bi se zadovoljile potrebe za informacijama grupa mladih koji imaju poteškoće u pristupu informacijama (jezičke barijere, nemogućnost pristupa internetu, itd.)⁴⁹.

Rezultati istraživanja položaja i potreba mladih u opštini Doboj, sprovedenog u junu i julu 2007. od strane CORNO-a nam govore da čak 88,1% ispitanika nije učestvovalo u nekoj međunarodnoj razmjeni niti je jedan dio školovanja provelo u nekoj stranoj zemlji, dok mladi iz Doboja u nešto većem procentu 43,3% putuju unutar svoje države (46,8% ispitanika putuje ponekad). Ako mladi u tako malom broju imaju mogućnost za mobilnost van svoje države, iz toga proizilazi da su mladi time uskraćeni za otvorenost u komunikaciji sa drugim društvima i kulturama, što isključuje upoznavanje, tolerisanje i poštovanje međusobnih različitosti, razmjenu ideja i obogaćivanje iskustava. S obzirom da se 93,1% ispitanika izjasnilo da opština Doboj treba da finansijski podrži međunarodne razmjene mladih i studijska putovanja, onda je naša preporuka da bi lokalne vlasti trebale da ohrabruju mlade, njihove organizacije i škole da aktivno učestvuju u međunarodnim aktivnostima, svim tipovima razmjene i evropskim mrežama, da budu spremne da im daju finansijsku podršku, u svrhu promovisanja učenja jezika i interkulturalnih razmjena kao i razmjena iskustava kao i da uključe mlade i/ili njihove predstavnike u komisije i druge organe odgovorne za provođenje razmjena.

Prema našim rezultatima vidimo da je mali procenat mladih 22.3% koji su uključeni u forum mladih, savjet

⁴⁶ Pokrajinski sekretarijat za sport i omladinu u partnerstvu sa Omladinskim savjetom Vojvodine. (2005). *Akcionni plan politike za mlade u Vojvodini, Novi Sad*

⁴⁷ Županijski program djelovanja za mlade za Vukovarsko-srijemsku županiju, Vukovar, 2005.

⁴⁸ *ibid*

⁴⁹ *Savjet Evrope i OSCE. (2004). Evropska povelja o učešću mladih u životu na opštinskom i regionalnom nivou, Sarajevo*

učenika ili volontira u nekoj omladinskoj organizaciji, a još je manje (13.1%) mladih ispitanika koji su aktivni članovi/ice neke političke stranke. Što dalje znači da mladi najvjerovatnije nemaju puno mogućnosti da se aktivno uključe u društvena dešavanja, kao i da na njih utiču svojim djelovanjem i ostvarenjem ličnih ideja, prvenstveno kao učenici/e i studenti/ce kroz obrazovne i prateće školske programe, zatim kao korisnici/e i učesnici/e u programima omladinskih organizacija, kao članovi/ce omladinskih organizacija i političkih partija. Da bi se postiglo stvarno učešće mladih, moraju im se staviti na raspolaganje određeni instrumenti, a i lokalne vlasti bi trebale da podrže institucionalno učešće mladih u poslovima na lokalnom nivou npr. savjeti mladih, parlamenti ili forumi mladih i sl. Pošto takvo institucionalno učešće mladih na lokalnom nivou stvara uslove za istinski dijalog i partnerstvo između mladih i lokalnih vlasti, i omogućava mladima i njihovim predstavnicima da budu stvarni akteri u oblastima i odlukama koje su od značaja za njih, a s obzirom da je, kao što smo već pomenuli, mali procenat mladih u Doboju uključen u poslove na lokalnom nivou, onda ne čudi činjenica da skoro polovina (49,4%) ispitanika smatra da u opštini Doboj ne postoji direktna i redovna komunikacija između lokalnih vlasti u opštini Doboj i mladih ljudi.

Informacija je često ključ za učešće, a pravo mladih da imaju pristup informacijama u vezi sa mogućnostima i pitanjima koja ih zanimaju prepoznato je i zauzima visoko mjesto u službenim evropskim i međunarodnim dokumentima, i ne samo u kontekstu lokalnog i regionalnog života. Lokalne vlasti u Doboju bi s toga trebale da podrže rad na informisanosti mladih jer više od trećine mladih (39,6%) smatra da nema dovoljno informacija o tome da li lokalna vlast opštine Doboj podržava aktivnosti i inicijative savjeta učenika, foruma mladih i omladinskih organizacija, a skoro trećina (28,2%) nisu sigurni da znaju kako doći do predstavnika lokalnih vlasti, bez obzira na to da se 45,8% izjasnilo da znaju kako da dođu do njih kada imaju takvu potrebu.

Mlade osobe sa invaliditetom imaju najmanje informacija o tome da li lokalna vlast opštine Doboj podržava aktivnosti i inicijative savjeta učenika, foruma mladih i omladinskih organizacija. Mlade osobe sa invaliditetom i/ili posebnim potrebama su u najvećem procentu učestvovali u nekoj međunarodnoj razmjeni ili jedan dio školovanja proveli u nekoj stranoj zemlji i takođe su najviše uključeni u forum mladih, savjete učenika, volonterski rad u nekoj omladinskoj organizaciji u odnosu na ostale kategorije socijalno isključenih i onih koji to nisu. SWOT analiza oblasti Mobilnosti, participacije i informisanje mladih u Doboju koju su uradili članovi/ce radne grupe za pomenute oblasti:

SWOT analiza radne grupe za mobilnost, participaciju i informisanje mladih

Mobilnost mladih

<p style="text-align: center;">SNAGE</p> <ul style="list-style-type: none"> Lokacija/geografski položaj opštine Motivacija mladih/samoinicijativa Univerzitetski centar Regionalni srednjoškolski centar-veci broj škola Uspostavljena struktura za mlade pri lokalnim vlastima-SOM, Sluzbenik za mlade Broj stanovnika Izgradnja turističkog centra-turisticki kapaciteti Umreženost Savjeta učenika i studenata-postoje kapaciteti (USUD/Unija Savjeta učenika Doboja-registrovan kao udruženje Redovni mjesečni medjusektorski sastanci Saobračajni čvor Pristup evropskim fondovima 	<p style="text-align: center;">SLABOSTI</p> <ul style="list-style-type: none"> USUD trenutno ne funkcioniše Ne podržava se kreativnost mladih (ne podržava se izgradnja kreativnih potencijala mladih) Neinformisanost/ ne postoji jasan kanal komunikacije Predrasude prema osobama sa invaliditetom Ne postoji vozilo za prevoz osoba sa invaliditetom u školu ili slično Ahitektonske barijere za osobe sa invaliditetom Neprilagodjen saobraćaj za mlade koji idu u školu-naročito u seoskim područjima Fokusiranost na trenutne teskoće Ne postojanje sistemskog pristupa rješavanju problema u oblasti mobilnosti mladih Fenomen „naučene bespomoćnosti“-osjećaj bespomoćnosti kod mladih Nemotivisanost neorganizovanih grupa mladih Neobrazovanost-veliki procenat mladih sa samo osnovnim obrazovanjem Mali broj omladinskih organizacija/nedostatak sadržaja za mlade Otežana komunikacija sa načelnikom Opštine Nepostojanje jasnih „kanala“ komunikacije između osoba unutar lokalne uprave koji se bave pitanjima mladih Predrasude i uskogrudost ljudi koji donose odluke koje se tiču mladih Nedostatak finansija/nepostojanje kontinuirane budžetske stavke za mlade Ne postoje prioriteta u lok. upravi za finansiranje projekata ili aktivnosti za mlade
<p style="text-align: center;">MOGUĆNOSTI - ŠANSE</p> <ul style="list-style-type: none"> Poboljšanje režima javnog saobraćaja Uspostavljanje radnih servisa za mlade koji omogućavaju zaradu pa time i mobilnost Veći angažman lokalne uprave o omogućavanju kretanja socijalno isključenih kategorija i invalida (nabavka adekvatnih vozila) Zakonska regulativa koja se tiče uklanjanja arhitektonskih barijera i izgradnja pristupnih rampi (za kategorije invalida) Olakšavanje viznog režima 	<p style="text-align: center;">PRIJETNJE</p> <ul style="list-style-type: none"> Opšta ekonomska situacija koja onemogućava mobilnost mladih Letargija i apatija mladih kao opšta konstatacija na području RS/BiH Nepostojanje informacija o mogućnostima kretanja Nepostojanje sistemskog pristupa po pitanjima studentske/učeničke razmjene, volonterizma itd...

Participacija/učešće mladih u društvu

<p style="text-align: center;">SNAGE</p> <ul style="list-style-type: none"> Uspostavljanje SOM/a, izrada omladinske politike koja je sama po sebi „participativno“ radjena Veliki broj omladine na području grada i opštine Postojanje većeg broja NVO koje se bave pitanjima promocije participacije Angazman mladih politicara koji primjerom pokazuju mogućnost participacije Razliciti edukativni programi koji promovisu participaciju Postojanje i aktivnosti savjeta učenika i studenata 	<p style="text-align: center;">SLABOSTI</p> <ul style="list-style-type: none"> Nepostojanje kulture participacije u našem društvu Nepromovisanje projekata/uspjeha koji su ostvareni participacijom omladine Nepostojanje sistemskog pristupa vlasti na lokalnom nivou u obezbjeđivanju participacije mladih po važnim pitanjima za lokalnu zajednicu Neiskazivanje inicijative od strane mladih da nešto zaista urade Nepoštovanje zakona koji se odnose na savjete učenika i roditelja
<p style="text-align: center;">MOGUĆNOSTI-ŠANSE</p> <ul style="list-style-type: none"> Reforma javne uprave u RS/ BiH koja generalno promovise participaciju Postojanje mogućnosti finansiranja projekata-Javni poziv Opštine Postojanje odluka na nivou opštine koje obezbjeđuju participaciju (i mladih i drugih kategorija, kao što su Odluka o javnim raspravama, Odbornički čas, i sl.) 	<p style="text-align: center;">PRIJETNJE</p> <ul style="list-style-type: none"> Nepostojanje kulture participacije Nepostojanje programa u okviru formalnog obrazovanja koji razvijaju vještine participacije Osjećanje nemoći građana (a posebno mladih) da nešto promjene svojim učesćem Opšta apatija u svim društvenim krugovima

Informisanje mladih

<p style="text-align: center;">SNAGE</p> <ul style="list-style-type: none"> Lokacija/geografski položaj Univerzitetski centar Regionalni centar-veci broj škola Uspostavljena struktura za mlade pri lokalnim vlastima-SOM, Službenik za mlade Umreženost Savjeta učenika i studenata-postoje kapaciteti (USUD/Unija Savjeta Učenika Doboja-registrovan kao udruženje Redovni mjesečni medjusektorski sastanci Postojanje radio emisija-termin za mlade na lokalnom radiju Postojanje oglasne table po školama za razmjenu informacija Postojanje zakona za pristup informacijama/zakonska regulativa Uspostavljanje „info-tačaka za mlade“ Olakšan pristup internetu Postoji formalna podrška od strane Ministarstva prosvjete Postojanje OKC u BL-mogućnost za razmjenu iskustva Postojanje „MRESURS“-a/Mreža savjeta učenika RS-a 	<p style="text-align: center;">SLABOSTI</p> <ul style="list-style-type: none"> Nedovoljna materijalna opremljenost Nepostojanje dovoljno medijskog prostora za mlade Nepostojanje prostora za mlade Nedostatak sistemskog pristupa u lobiranju novih članova savjeta učenika Nerazumjevanje od strane onih koji donose odluke /direktori škola Nedovoljna razmjena iskustava i informacija Zatvorenost-nespremnost za promjene Ne promovise se koncept „cjeloživotnog učenja“ i konstantnog usavršavanja Loše stanje lokalnih medija Nedostatak tehničkih uslova za kvalitetno informisanje mladih Nedostatak podrške iz Ministarstva prosvjete/informisanje, instrukcije, seminari Nema posjeta predstavnika Ministarstva prosvjete školama i koordinatorima aktivnosti
<p style="text-align: center;">MOGUĆNOSTI-ŠANSE</p> <ul style="list-style-type: none"> Postojeći resursi (NVO, administracija, itd) Razvoj visokog obrazovanja u opštini Doboj Postojanje relativno velikog broja lokalnih radio i TV stanica 	<p style="text-align: center;">PRIJETNJE</p> <ul style="list-style-type: none"> Ukupno stanje u medijima Neinventivnost i nekreativnost novinara Nepostojanje sistemskog pristupa u informisanju mladih Nekreativnost određenog dijela mlade populacije da pronađu informacije

c. Ciljevi i mjere u oblasti mobilnosti, participacije i informisanja mladih

Strateški cilj	Operativni ciljevi	Mjere
1. POVEĆANA MOBILNOST MLADIH UKLJUČUJUĆI SVE MLADE LJUDE BEZ DISKRIMINACIJE PO BILO KOM OSNOVU	1.1. POVEĆANA MOBILNOST MLADIH NA NIVOU OPŠTINE DOBOJ	<ol style="list-style-type: none"> Poboljšanje usluga prevoza za učenike/ce i studente/ice iz ruralnih dijelova opštine Nabavka specijalizovanog vozila za prevoz učenika sa invaliditetom Podrška programima koji okupljaju studente i srednjoškole iz okruženja Organizovanje omladinskih kampova (izviđački kampovi, volonterski kampovi...) na području opštine Doboј Preporučiti đaćkom domu da tokom raspusta ustupa prostor potrebama mladih na komercijalnoj osnovi/hostel Realizacija projekata studijskih putovanja mladih i međuna rodnih razmjena iz Doboја uz podršku lokalnih vlasti
	1.2. OSTVARENI PROGRAMI STUDIJSKIH PUTOVANJA MLADIH UNUTAR I IZVAN ZEMLJE, KAO I MEĐUNARODNIH RAZMJENA	<ol style="list-style-type: none"> Kampanja o Evropskoј poveјji participaciji mladih na lokalnom i regionalnom nivou i Zakonu o omladinskom organizovanju RS-a Podrška razvoju i saradnji između Savjeta učenika osnovnih i srednjih škola, studentskih organizacija, USUDA-a (Unija savjeta učenika Doboја) Edukacija mladih o mogućnostima i mehanizmima učešća na lokalnom nivou (odbornički čas, anketiranje za prioritete projekte na nivou MZ, odluka o finansiranju nevladinih organizacija, ...) Osnazivanje neformalnih grupa mladih i podrška uspostavljanju omladinskih klubova u ruralnim područjima
2. ORGANIZOVANI I OSPOSOBLJENI MLADI LJUDI AKTIVNO UČESTVUJU U RAZVOJU SVOJE ZAJEDNICE	2.1. REALIZOVANI PROGRAMI KOJI PODSTIČU ORGANIZOVANJE I IZGRADNJU KAPACITETA MLADIH ZA UČEŠĆE U PLANIRANJU I DONOŠENJU ODLUKA NA LOKALNOM I REGIONALNOM NIVOU	<ol style="list-style-type: none"> Osposobljavanje lokacije na prostoru opštine za potrebe mladih - Uspostavljanje višenamjenskog omladinskog centra (Centar za mlade) Zagovaranje za uspostavljanje budžetske linije za mlade na lokalnom nivou vlasti Formiranje Doboјskog omladinskog savjeta (DOS-a) i Upravljačkog komiteta (skladu sa Zakonom o omladinskom organizovanju RS) Formiranje Parlamenta mladih opštine Doboј Umrežavanje i saradnja organizacija mladih i volonterskih servisa za mlade Lobiranje za obaveznu zastupljenost mladih na svim nivoima lokalne vlasti
	2.2. USPOSTAVLJENI MEHANIZMI KOJI OMOGUĆAVAJU AKTIVNO UČEŠĆE MLADIH I SARADNJU SA LOKALNIM VLASTIMA	<ol style="list-style-type: none"> Osposobljavanje lokacije na prostoru opštine za potrebe mladih - Uspostavljanje višenamjenskog omladinskog centra (Centar za mlade) Zagovaranje za uspostavljanje budžetske linije za mlade na lokalnom nivou vlasti Formiranje Doboјskog omladinskog savjeta (DOS-a) i Upravljačkog komiteta (skladu sa Zakonom o omladinskom organizovanju RS) Formiranje Parlamenta mladih opštine Doboј Umrežavanje i saradnja organizacija mladih i volonterskih servisa za mlade Lobiranje za obaveznu zastupljenost mladih na svim nivoima lokalne vlasti

Strateški cilj	Operativni ciljevi	Mjere
3. OMOGUĆEN RAVNOPRAVAN PRISTUP INFORMACIJAMA SVIM MLADIMA	3.1. USPOSTAVLJENI DVOSMJERNI KANALI KOMUNIKACIJE IZMEĐU OPŠTINE I MLADIH	<ol style="list-style-type: none"> Jačanje uloge i kapaciteta Savjetodavnog odbora mladih (SOM) Organizovanje redovnih sastanka između predstavnika lokalne vlasti (načelnik Opštine, načelnici odjeljenja, predsjednik SO i slično) i predstavnika mladih (preko SOM-a, DOS-a ili Parlamenta mladih i Službenika za mlade) Redovno ažuriranje linka na web sajtu Opštine Doboја sa relevantnim informacijama za mlade
	3.2.. PODRŽANI PROGRAMI KOJI IMAJU ZA CILJ INFORMISANJE MLADIH NA CIJELOM PODRUČJU OPŠTINE DOBOJ	<ol style="list-style-type: none"> Istraživanje o potrebama mladih u oblasti informisanosti (posebnu pažnju posvetiti socijalno isključenim grupama mladih) Uspostavljanje jedinstvenog informativnog centra za mlade u sklopu Centra za mlade - Informacije iz svih oblasti Strategije za mlade opštine Doboј Izrada WEB stranice mladih opštine Doboј sa relevantnim informacijama iz svih oblasti Štampanje i distribucija biltena kao jedan od načina informisanja mladih u kojem će između ostalog biti informacije o mogućnostima mobilnosti mladih uključujući socijalno isključene kategorije mladih Promocija Zakona o slobodi pristupa informacijama Zagovaranje za veću medijsku zastupljenost mladih Organizovanje redovnih posjeta socijalno isključenim kategorijama mladih Organizovana razmjena iskustava o mogućnostima putovanja i mobilnosti mladih između savjeta učenika/ca i studenata/ica, omladinskih organizacija i SOM-a/ Službenika za mlade Napomena: Preporuka je da se u sklopu Info-centra (projekat br.20) između ostalog pružaju osnovne informacije o vrstama i načinu podrške za socijalno isključene kategorije mladih

Zaštita životne sredine

a. Uvid u postojeće dokumente i pravnu regulativu

Dokumenat	Izvor	Dostupan radnoj grupi
Na lokalnom nivou		
LEAP Doboj	Stambeno komunalno odjeljenje opštine Doboj, Novak Božičković	Da
Strategija ekonomskog razvoja opštine Doboj	Odjeljenje za privredu i društvene djelatnosti opštine Doboj, Marica Ilić	Da
Omladinska politika RS	SOM Doboj – omladinska info tačka www.opstina-doboj.ba/mladi	Da
Regulacioni plan opštine Doboj	Stambeno komunalno odjeljenje opštine Doboj, Novak Božičković	Ne
Plan prostornog uređenja	Stambeno komunalno odjeljenje opštine Doboj, Novak Božičković	Ne
Odluka o komunalnom redu opštine Doboj	Službeni Glasnik opštine Doboj 07-2007	Da
Akcionni Plan razvoja turizma pod regije Ozren	Turistička organizacija TOD Doboj, Marija Ivić MAK Most Doboj, Ljilja Đukić	Da
Na RS nivou		
Zakon o omladinskom organizovanju	Omladinski Savez Republike Srpske, Lućijano Kaluža	Da
Zakon o zaštiti životne sredine: voda vazduh zemljište	Internet stranica Vlade RS www.vladars.net	Da
Zakon o zaštiti prirode (2002)	Internet stranica Vlade RS www.vladars.net	Da
Zakon o upravljanju otpadom (2002)	Internet stranica Vlade RS www.vladars.net	Da
Zakon o Fondu za zaštitu životnu sredinu	Internet stranica Vlade RS www.vladars.net	Ne
Zakon o prometu opasnih materija	Internet stranica Vlade RS www.vladars.net	Ne
Zakon o zaštiti kulturno-istorijskih obilježja /spomenika	Internet stranica Vlade RS www.vladars.net	Ne
Zakon o zbrinjavanju napuštenih životinja	Internet stranica Vlade RS www.vladars.net	Ne
Na nacionalnom nivou		
NEAP	Internet www.vladars.net	Ne

Legislativa koja reguliše zaštitu životne sredine na nivou BiH:

Međunarodni sporazumi:

1. Odluka o ratifikaciji Konvencije o kontroli prekograničnog opasnog otpada i njegovom odlaganju
2. Odluka o rarifikaciji Okvirne konvencije Ujedinjenih nacija o promjeni klime
3. Odluka o ratifikaciji Konvencije o biološkoj raznolikosti, Rio de Janeiro, 5.juni 1992.godine
4. Odluka o davanju saglasnosti za ratifikaciju Okvirnog sporazuma o slivu rijeke Save (Sl. Glasnik BiH dodatak Međunarodni ugovori 10/03, 21.07.2003.)
5. Odluka o ratifikaciji Međunarodne konvencije o zaštiti bilja

Zakoni koji regulišu oblast zaštite životne sredine u Republici Srpskoj:

1. Zakon o zaštiti životne sredine
2. Zakon o zaštiti voda
3. Zakon o upravljanju otpadom
4. Zakon o zaštiti vazduha
5. Zakon o zaštiti prirode
6. Zakon o Fondu za zaštitu životne sredine
7. Zakon o nacionalnim parkovima – izmjene i dopune Zakona

Zakon o upravljanju otpadom – Podzakonski akti

1. PRAVILNIK o sadržaju plana prilagođavanja za postojeća postrojenja i uređaje za djelatnosti u upravljanju otpadom i aktivnostima koje preduzima nadležni organ (Službeni glasnik RS broj 39/05)
2. PRAVILNIK o vrstama otpada i djelatnostima upravljanja otpadom za koje je potrebna dozvola (Sl. glasnik RS broj 39/05)
3. PRAVILNIK o kategorijama otpada sa katalogom (Sl. glasnik RS broj 39/05)
4. PRAVILNIK o kategorijama otpada, karakteristikama koje ga svrstavaju u opasni otpad, djelatnostima povrata komponenti i odlaganja otpada (Sl. glasnik RS broj 39/05)
5. PRAVILNIK o transportu opasnog otpada (Sl. glasnik RS broj 86/05)
6. PRAVILNIK o finansijskim garancijama kojima se može osigurati prekogranično kretanje otpada (Sl. glasnik RS broj 39/05)
7. PRAVILNIK o uslovima za prenos obaveza upravljanja otpadom sa proizvođača i prodavača na odgovorno lice sistema za prikupljanje otpada (Sl. glasnik RS broj 118/05)
8. PRAVILNIK o zbrinjavanju medicinskog otpada (Sl. glasnik RS broj 90/06)
- 9.

Zaključak je da su uglavnom najbitnije stvari, problemi i situacije definisani zakonskim aktima, ali je glavni problem nesprovođenje i/ili nepoštovanje istih. Problemi specifični za lokalni nivo mogu biti riješeni donošenjem raznih Odluka od strane Skupštine opštine Doboj na prijedlog nadležnog odjeljenja, kojima bi se isti regulisali i time pomogli u njegovom rješavanju.

b. Analiza položaja i potreba mladih u opštini Doboj

U poslijeratnom periodu u mnogim gradovima u BiH jedan od problema jeste i problem zaštite životne sredine. Još prije rata, usljed porasta industrijske proizvodnje, mnogi gradovi su izloženi ozbiljnim zagađenjima osnovnih resursa, poput vode, vazduha, zemljišta. Nakon toga, u ratnom i poslijeratnom periodu procesi devastacije prirodnih resursa su se nastavili, gde zagađivači više nisu samo velike industrije, nego i gradski saobraćaj, te pogotovo porast automobila u gradovima, otpadne vode, kao i velike količine čvrstog otpada koji se ne odlaže adekvatno (plastični otpad pokraj puta, neprikladno selektiranje otpada..). Međutim, zaštita životne sredine do sada nije bila ni približno u centru pažnje lokalnih i regionalnih vlasti, pa se nisu izgradile strategije i politike, niti se uzimalo u obzir kao nešto što je veoma bitno.

Ipak, neophodnost postoji za igradnjom strategije zaštite životne sredine koja će nastojati da pomiri dva osnovna strateška pravca djelovanja. Jedan od tih pravaca je djelovanje zasnovano na stimulatívno-afirmativnom pristupu, dok se drugi temelji na restrikcijama⁵⁰. Ako suzimo to na kontekst mladih, Omladinska Strategija zaštite životne sredine bi bila napravljena na osnovu realnih mogućnosti i kapaciteta mladih ljudi i aktivista za zaštitu i unapređenje životne sredine.

Na osnovu ispitivanja provedenih na nivou Republike Srpske, oko 83% mladih ljudi smatra da se malo ili nimalo vodi briga o zaštiti životne sredine.⁵¹ Rezultati našeg istraživanja pokazuju da se skoro dvije trećine (62%) ispitanika ne slaže sa tvrdnjom da je u opštini Doboj svijest mladih o zagađivanju životne sredine na visokom nivou. Ovaj rezultat je u korelaciji sa slijedećim koji ukazuje da su ispitanici mišljenja da mladi u Doboju ne učestvuju u u akcijama koje su vezane za zaštitu životne sredine (47,8%) ispitanika, dok je njih (23,9%) neodlučno. Ohrabrujući su podaci da dvije trećine (66,5%) ispitanika vodi računa o odlaganju smeća, dok se samo njih 17 (3,4%) izjasnilo negativno po ovom pitanju. Nažalost, kada uporedimo ličnu odgovornost iz prethodnog pitanja sa društvenim angažmanom imamo slijedeće rezultate, (40,2%) ispitanika ponekad učestvuje u akcijama koje su vezane za zaštitu sredine dok se (35,9%) ispitanika izjasnilo negativno po ovom pitanju.

Uzevši u obzir ove rezultate istraživanja, te podatak da u Republici Srpskoj 83% mladih ljudi smatra da se malo ili nimalo vodi briga o zaštiti životne sredine,⁵² vidimo da je potrebno raditi na razvoju strategije zaštite životne sredine te na edukativnom radu sa mladima kako bi razvili svijest kod mladih o potrebi zaštite iste, kako na ličnom planu tako i kroz društveno angažovanje.

Mladi iz seoskih područja ponekad učestvuju u akcijama koje su vezane za zaštitu životne sredine, dok veliki broj ispitanika iz grada ne učestvuje u takvim akcijama. Sa tvrdnjom da mladi ljudi u opštini Doboj učestvuju u akcijama koje su vezane za zaštitu životne sredine su se u najmanjem procentu složili mladi ljudi sa invaliditetom i/ili posebnim potrebama, dok su se najviše složili sa tom tvrdnjom mlade osobe pripadnici/ce nacionalnih manjina. Mlade osobe pripadnici/ce nacionalnih manjina su se u najvećem procentu izjasnili da učestvuju u akcijama koje su vezane za zaštitu životne sredine u odnosu na ostale kategorije socijalno isključenih i onih koji to nisu.

⁵⁰ Grad Banja Luka. (2006). Omladinska politika grada Banja Luke.

⁵¹ Vlada Republika Srpske. (2005). Omladinska politika Republike Srpske za period 2006-2010, Banja Luka

⁵² Omladinska politika Republike Srpske za period 2006-2010, Banja Luka, 2005.

SWOT analiza radne grupe za zaštitu životne sredine

SNAGE	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> • Prirodni resursi • Grad na tri rijeke • Riječna korita uređena • Manje rijeke-potoci • Puno šuma okružuje grad -. Centar opštine • 4 brda – planine srednje niske (Ozren, Krnjin, Vučjak i Trebava) • Relativno čista sredina • Veliki gradski par • Manji parkovi u MZs <p>Upravljanje čvrstim otpadom</p> <ul style="list-style-type: none"> • Veliki broj zelenih ostrva u gradu Doboj • Službena deponija • Medicinska deponija • Regionalna deponija Doboj • Zainteresovanost stanovnika <p>LEAP Strategija ekonomskog razvoja opštine Doboj 2007-2012 Prijedlog Akcionog Plana razvoja turizma u pod regiji Ozren</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Upravljanje čvrstim otpadom • Nepokrivenost ruralnih područja odvozom smeća • Nema reciklažnih mjesta • Nedovoljno razvijena svijest stanovnika za pravilno korištenje postojeće komunalne infrastrukture • Nema sanitarne deponije • Analiza, kontrola i prevencija • Nepostojanje mjernih stanica za monitoring kvalitete vazduha • Neispitan kvalitet obradivog zemljišta • Zagađenost rijeka • Djelimično (poprilično) uništen šumski eko-sistem • Bespravna sječa šuma • Još uvijek minirana područja u opštini <p>Eko edukacija – podizanje svijesti stanovnika i umrežavanje</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nepostojanje eko kampova za mlade /za edukaciju i radni kampovi akcija/ • Nerazvijena ekološka svijest mladih • Nedovoljan broj ekoloških organizacija i organizacija koje ozbiljno rade na zaštiti životne sredine • Nema eko mreže na nivou opštine i regije Doboj • Nedovoljna edukacija mladih u školskim ustanovama na temu ekologije <p>Infrastruktura</p> <ul style="list-style-type: none"> • Neriješeno šetalište u gradu • Neiskorištenost potencijala gradskog parka • Nema šetališta i/ili rekreativne staze duž obale Bosne • Nedovoljno uređenih sportsko-rekreativnih staza u prirodi • Neoznačene postojeće staze i zone • Neiskorišteni prirodni resursi • Nepostojanje Fonda za ekologiju i turizam • Neprepoznavanje i nevalorizovanje ekoloških vrijednosti • Nespremnost za mini HE Paklenica i Šajin Kamen (nema plana za razvoj lokacija) • Nedovoljna informisanost građana o mogućnostima koje (do)nosi EFT Stanari u budućnosti i mini HE

MOGUĆNOSTI-ŠANSE	PRIJETNJE
<ul style="list-style-type: none"> • Novac (planiranje lokalnog - programa zaštite životne sredine da se usklade sa republičkim) • Zapčeo program selekcije otpada u opštini • Postrojenje za reciklažu • Edukacija i kampanje podizanja svijesti • Očuvanje, zaštita i obnova – postaju prioriteta • Pošumljavanje (akcija S Šuma) • Eko kampovi u trendu • Pristup informacijama • Načelo – zagađivač plaća • Podsticaj republičkih organa i jedinica lokalne samouprave na unapređenje znanja • Pristup i kontrola registra postrojenja i zagađivača • Dobre prakse očuvanja vrijednosti iz okruženja • BiH u fazi pripreme za integraciju u EU 	<ul style="list-style-type: none"> • Pojačanje emisija zagađivača • Savremeni gasovi (otrovi) • Nanošenje štete bez kontrole sa viših nivoa • Povećanje stepena potrošnje prirodnih resursa • Nestabilna politička situacija • Nepovoljni zakoni

c. Ciljevi i mjere u oblasti zaštite životne sredine

Strateški cilj	Operativni ciljevi	Mjere
1. POVEĆAN AKTIVIZAM MLADIH I OJAČANI NJIHOVI KAPACITETI U OBLASTI ZAŠTITE ŽIVOTNE SREDINE	1.1. POVEĆANA INFORMISANOST I IZGRADENA SVIJEST MLADIH	<ol style="list-style-type: none"> 1. Redovni program zaštite i unpređenja životne sredine u obrazovnim institucijama 2. Animiranje mladih za uključivanje u rad školskih eko-sekcija 3. Medijska promocija ekoloških problema (divlje deponije, neplanska sječa šuma, zagađene rijeke...) 4. Promocija aktivnosti i sportova koji promovisu zdrav život u zdravom okruženju (biciklizam, planinarenje, izviđači, sportovi na vodi, pješaćenje...)
	1.2. OBRAZOVANI I AKTIVNI MLADI EDUKATORI I MLADI U ZAJEDNICI	<ol style="list-style-type: none"> 5. Program izgradnje kapaciteta: vršnjačkih edukatora, mladih promotera i zagovarača, mladih istraživača 6. Radionice za eko-sekcije u školama 7. Edukacija eko-grupa mladih na lokalnom nivou (MZ) 8. Debate u školama na temu zaštite i unapređenja životne sredine 9. „Eko-dani“ u obrazovnim institucijama 10. Takmičarski konkursi na temu zaštite i unapređenje životne sredine 11. Pokretanje inicijative i aktivno učešće mladih u akcijama zaštite životne sredine na lokalnom nivou (MZ) 12. Eko-kampovi za mlade
2. ORGANIZOVAN I POBOLJŠAN PRISTUP RJEŠAVANJU PITANJA ZAŠTITE I UNAPRIJEĐENJE ŽIVOTNE SREDINE	2.1. OSNAŽENE I UMREŽENE POSTOJEĆE ORGANIZACIJE I NEFORMALNE GRUPE MLADIH ZA ZAŠTITU ŽIVOTNE SREDINE	<ol style="list-style-type: none"> 13. Radionice i seminari za postojeće organizacije i neformalne grupe mladih 14. Osnivanje opštinske omladinske grupe za zaštitu i unapređenje životne sredine (Eko Grupa Mladih Doboj)
	2.2. USPOSTAVLJENA MEĐUSEKTORSKA SARADNJA	<ol style="list-style-type: none"> 15. Program izgradnje kapaciteta: nastavnog osoblja-voda eko-sekcija, predstavnika/ca nadležnih opštinskih službi (odjeljenja) i institucija 16. Formiranje opštinske međusektorske radne grupe/tijela za zaštitu životne sredine 17. Aktivno učešće mladih u reviziji i realizaciji LEAP-a (uključuje Istraživanje o stanju životne sredine opštine) 18. Izrada tzv. Zelene agende za mikroregije opšt. Doboj 19. Učešće mladih u izradi odluka, propisa i planova u oblasti životne sredine

Akcioni planovi za prvu godinu implementacije Omladinske politike

Zapošljavanje

Strateški cilj 1 : IZGRAĐENO PODSTICAJNO OKRUŽENJE ZA (SAMO) ZAPOŠLJAVANJE MLADIH U OPŠTINI DOBOJ ZASNOVANO NA SARADNJI IZMEĐU JAVNOG, PRIVATNOG I -CIVILNOG SEKTORA

Operativni cilj 1.1. : PODRŠKA AKCIJAMA KOJE ZA CILJ IMAJU ZAPOŠLJAVANJE MLADIH

Mjere	Očekivani rezultati	Zainteresovane strane	Budžet (KM)
1. Uspostavljanje komunikacije i saradnje između relevantnih aktera u oblasti zapošljavanja mladih	<ul style="list-style-type: none"> • uspostavljena neformalna mreža između relevantnih aktera • uspostavljena redovan razmjena informacija i saradnja između relevantnih aktera u oblasti zapošljavanja mladih 	Agencija za razvoj MSP Biro za zapošljavanje preduzetnički inkubatori Služba za privredne djelatnosti Službenik za mlade Centar za mlade NVO	
4. Organizacija Sajmova zapošljavanja za mlade	<ul style="list-style-type: none"> • uspostavljena koordinacija aktivnosti sa institucijama/ organizacijama • povećane mogućnosti zapošljavanja mladih 	SO Doboj Načelnik opštine Doboj Vlada RS-a Ministarsvo za porodicu i omladinu i sport NVO SOM	10,000

Operativni cilj 1.2. : IZRAĐENI PROGRAMI I PLANOVI ZA PODSTICANJE ZAPOŠLJAVANJA MLADIH

Mjere	Očekivani rezultati	Zainteresovane strane	Budžet (KM)
6. Analiza tržišta (relevantne institucije, izvori informacija, korisnici)	<ul style="list-style-type: none"> • urađena analiza tržišta • identifikovane preporuke za podrsticanje zapošljavanja mladih 	Agencija za razvoj MSP Biro za zapošljavanje preduzetnički inkubatori Služba za privredne djelatnosti Službenik za mlade Centar za mlade NVO Privatni sektor u opštini Doboj	5,000

Strateški cilj 2 : USPOSTAVLJENA AKTIVNA PODRŠKA MLADIMA I ORGANIZACIJAMA/ INSTITUCIJAMA U ZAPOSŁJAVANJU MLADIH			
Operativni cilj 2.1. : PROMOCIJA POSTOJEĆIH ZAKONSKIH I ORGANIZACIONIH RJEŠENJA KOJA OTVARAJU MOGUĆNOSTI ZAPOSŁJAVANJA MLADIH			
Mjere	Očekivani rezultati	Zainteresovane strane	Budžet (KM)
15. Promovisanje relevantnih Zakona za oblast zapošljavanja i rada	<ul style="list-style-type: none"> uspostavljena web stranica sa informacijama u oblasti zapošljavanja mladih 	Agencija za razvoj MSP Biro za zapošljavanje preduzetnički inkubatori Služba za privredne djelatnosti Službenik za mlade Centar za mlade NVO Privatni sektor u opštini Doboj	5,000
16. Promovisanje postojećih Fondova i programa podrške za (samo)zapošljavanje mladih na nivou opštine	<ul style="list-style-type: none"> uspostavljena web stranica sa informacijama u oblasti zapošljavanja mladih 	Agencija za razvoj MSP Biro za zapošljavanje preduzetnički inkubatori Služba za privredne djelatnosti Službenik za mlade Centar za mlade NVO Privatni sektor u opštini Doboj	5,000
UKUPNO:			25,000

Stambena politika

Strateški cilj 1 : OBEZBJEĐENI USLOVI ZA SAMOSTALNO RJEŠAVANJE STAMBENIH PITANJA MLADIH			
Operativni cilj 1.1. : USPOSTAVLJENI MEHANIZMI KONTINUIRANE PODRŠKE MLADIMA I MLADIM BRAČNIM PAROVIMA PRILIKOM SAMOSTALNOG RJEŠAVANJA STAMBENOG PITANJA			
Mjere	Očekivani rezultati	Zainteresovane strane	Budžet (KM)
1. Zagovaranje za uspostavljanje samoodrživog Stambenog Fonda za mlade	<ul style="list-style-type: none"> Postignut zajednički dogovor zainteresovanih strana Osmišljen samoodrživi model Stambenog Fonda za mlade Povećan broj mladih osoba sa odobrenim kreditnim sredstvima 	SO Doboj Načelnik opštine Doboj Vlada RS-a Ministarstvo za porodicu i omladinu i sport NVO; SOM	10,000
Operativni cilj 1.2. : OMOGUĆENE POVLASTICE ZA MLADE I MLADE BRAČNE PAROVE PRILIKOM PRIBAVLJANJA POTREBNE DOKUMENTACIJE I DOZVOLA ZA IZGRADNJU INDIVIDUALNIH STAMBENIH OBJEKATA			
Mjere	Očekivani rezultati	Zainteresovane strane	Budžet (KM)
2. Izrada i usvajanje Odluke na Skupštini opštine Doboj o smanjenju ili oslobađanju opštinske takse i naknada za izgradnju individualnih stambenih objekata za mlade i mlade bračne parove	<ul style="list-style-type: none"> Smanjenje ili oslobađanje od plaćanja opštinskih taksi i naknada za stambenu izgradnju za mlade i mlade bračne parove Broj mladih podržanih oslobođenje ili smanjenjem opštinske takse prilikom pribavljanja potrebne dokumentacije za izgradnju stambenih objekata 	Stručna služba SO Doboj Odjeljenje za stambeno-komunalne poslove Odeljenje za prostorno uređenje Mladi (SOM)	-
Strateški cilj 2 : POBOLJŠANI USLOVI ZA STAMBENO ZBRINJAVANJE SPECIFIČNIH GRUPA MLADIH			
Operativni cilj 2.2. : INFRASTRUKTURA PRILAGOĐENA POTREBAMA MLADIH SA INVALIDITETOM			
Mjere	Očekivani rezultati	Zainteresovane strane	Budžet (KM)
7. Izrada i usvajanje Odluke Skupštine opštine Doboj o regulisanju arhitektonskih barijera kroz projektnu dokumentaciju prilikom izgradnje novih objekata	<ul style="list-style-type: none"> Infrastruktura prilagođena potreba ma mladih sa posebnim potrebama Omogućen i olakšan pristup mladim sa posebnim potrebama ustanovama za mlade Smanjena socijalna isključenost mladih lica sa posebnim potrebama po pitanju pristupa prostorima za mlade 	Stručna služba SO Doboj Odjeljenje za stambeno-komunalne poslove Odeljenje za prost. uređenje NVO (naročito organizacije koje rade sa i za mlade sa posebnim potrebama, odnosno nekim vidom invaliditeta)	-

Operativni cilj 2.3. : UNAPREĐENO STAMBENO ZBRINJAVANJE STUDENATA			
Mjere	Očekivani rezultati	Zainteresovane strane	Budžet (KM)
10. Analiza postojećih objekata u svrhu stambenog zbrinjavanja studenata (npr. kasarna u gradu, objekat kod željezničke stanice-Lipac i sl.)	<ul style="list-style-type: none"> Kreirana baza podataka o raspoloživim objektima Izvršen proračun vrijednosti projekata prilagođavanja Definisane preporuke o promjeni namjene pomenutih objekata za stamb. zbrinjavanje studenata 	Odjeljenje za stambeno-komunalne poslove Odjeljenje za prostorno uređenje Studentske organizacije Mladi (SOM) Službenik za mlade	2,000
Strateški cilj 3 : PARTNERSKI PRISTUP SVIH AKTERA U RJEŠAVANJU STAMBENIH PITANJA MLADIH			
Operativni cilj 3.1. : OSIGURANA KONTINUIRANA I POTPUNA TRANSPARENTNOST INFORMACIJA KA MLADIMA			
Mjere	Očekivani rezultati	Zainteresovane strane	Budžet (KM)
11. Uspostavljanje/ imenovanje službe/referenta za informisanje o stambenim pitanjima za mlade (unutar već postojećih struktura)	<ul style="list-style-type: none"> Uspostavljeno kontinuirano informisanje i transparentnost informacija zagarantovano radom informativne stambene službe za mlade Mladi informisani o mogućnostima prilikom rješavanja stambenog pitanja 	Opština Doboj Mladi (SOM)	-
Operativni cilj 3.2. : USPOSTAVLJENA MEĐUSEKTORSKA SARADNJA NA RJEŠAVANJU STAMBENIH PITANJA MLADIH			
Mjere	Očekivani rezultati	Zainteresovane strane	Budžet (KM)
15. Izrada Kriterijuma za dodjelu sredstava iz Stambenog fonda za mlade i mlade bračne parove	<ul style="list-style-type: none"> Transparentna dodjela sredstava iz Stambenog fonda za mlade i mlade bračne parove Omogućeno učešće predstavnika mladih u dodjeli sredstava za stambeno zbrinjavanje mladih 	Stručna služba SO Doboj Odjeljenje za stambeno-komunalne poslove Mladi (SOM) (koristiti pozitivne primjere drugih opština/ gradova)	-
		UKUPNO:	12,000

Socijalna politika

Strateški cilj 1 : SMANJENA STIGMATIZACIJA I DISKRIMINACIJA SOCIJALNO ISKLJUCENIH MLADIH			
Operativni cilj 1.1 : PODIGNUTA SVIJEST JAVNOSTI O OBLICIMA, POTREBAMA I PRAVIMA MLADIH IZ SOCIJALNO ISKLJUCENIH KATEGORIJA DRUŠTVA			
Mjere	Očekivani rezultati	Zainteresovane strane	Budžet (KM)
1. Istraživanje pojava oblika i trenutnog stanja soc. isključenosti mladih u opštini Doboj kao i potreba lokalnih aktera koji rade sa soc. isključenim mladim	<ul style="list-style-type: none"> Identifikovani pojava oblici i glavne potrebe soc. isključenosti mladih u opštini Doboj Kreirana baza podataka po kategorijama soc. isključenosti mladih Definisane glavne smjernice i preporuke u otklanjanju soc. isključenosti mladih u opštini 	Grupe soc. isključenih mladih Opština Doboj OOSSP Centar za socijalni rad Centar za mentalno zdravlje MUP Osnovne, srednje, više i visoko-školske ustanove NVO Mediji	10,000
2. Senzibilizacija (pokretanje) javnosti o pitanjima i pravima mladih iz soc. isključenih grupa	<ul style="list-style-type: none"> Javnost upoznata sa pitanjem socijalne isključenosti mladih u opštini 	Opština Doboj OOSSP Mediji NVO	5,000
Operativni cilj 1.2 : REALIZOVANI PROGRAMI EDUKACIJE LOKALNIH AKTERA O DISKRIMINACIJI, OBLICIMA SOCIJALNE ISKLJUCENOSTI MLADIH I NAČINIMA NJIHOVOG PREVAZILAŽENJA			
Mjere	Očekivani rezultati	Zainteresovane strane	Budžet (KM)
4. Upoznavanje roditelja socijalno isključenih kategorija mladih o njihovim pravima i mogućnostima soc. uključiv.	<ul style="list-style-type: none"> Edukovani roditelji socijalno isključenih mladih o njihovim pravima i mogućnostima soc. uključivanja 	Porodice Mladi OOSSP Opština Doboj Centar za socijalni rad NVO	15,000
5. Edukacija lokalnih aktera iz javnog sektora o problemima socijalne isključenosti mladih (npr. lokalna uprava, policija, Centar za soci. rad, škole...)	<ul style="list-style-type: none"> Edukovani lokalni akteri iz civilnog sektora o oblicima soc. isključenosti mladih 		
6. Edukacija lokalnih aktera iz civilnog sektora o problemima socijalne isključenosti mladih	<ul style="list-style-type: none"> Edukovani lokalni akteri iz javnog sektora o oblicima soc. isključenosti mladih 		

STRATESKI CILJ 2 : OBEZBIJEĐENA KONTINUIRANA PODRŠKA SOCIJALNO ISKLJUČENIM KATEGORIJAMA MLADIH			
Operativni cilj 2.1.: PROFESIONALNO OJAČANA (KROZ STRUCNO USAVRŠAVANJE I ZAPOSŁJAVANJE NOVIH PROFESIONALACA) I MATERIJALNO OPREMLJENA POSTOJEĆA SAVJETOVALIŠTA ZA MLADE			
Mjere	Očekivani rezultati	Zainteresovane strane	Budžet (KM)
U okviru projekta br.1 potrebno je izvršiti analizu potreba za kadrovima i opremom savjetovališta navedenih (projekti od br.7-12)	<ul style="list-style-type: none"> Definisane potrebe za stručnim usavršavanjem kadrova Definisane potrebe u opremi i prostoru Stvoreni preduslovi za pripremu projekata razvoja savjetovališta i servisa za mlade 	Opština Doboj Institucije socijalne i zdravstvene zaštite NVO	-
Operativni cilj 2.2 : USPOSTAVLJENI EFEKTIVNI NOVI ORGANIZACIONI OBLICI ZA PODRŠKU SOCIJALNOM UKLJUČIVANJU MLADIH I EDUKACIJA PROFESIONALACA			
13. Servis za personalnu asistenciju	<ul style="list-style-type: none"> Povećana svijest o značaju servisa za personalnu asistenciju Obezbjedena materijalna podrška Edukovani profesionalci i volonteri za rad u servisu(kasnija faza projekta) 	OOSSP NVO Mediji Centar za socijalni rad	10,000
14. SOS krizni centar (za psiho-socijalnu podršku mladima)	<ul style="list-style-type: none"> Promovisan značaj SOS kriznog centra Edukovani profesionalci i volonteri za rad u centru (kasnija faza projekta) Obezbjedjen prostor i materijalna podrška (kasnija faza projekta) 	Centar za socijalni rad Centar za mentalno zdravlje Opština Doboj OOSSP	10,000
15. Osnivanje i osnaživanje novih NVO-a i volonterskih servisa u oblasti socijalne integracije mladih	<ul style="list-style-type: none"> Promovisan značaj i uloga NVO u oblasti socijalne integracije mladih Osnovane nove NVO i volonterski servisi Osnaženi postojeće NVO-e 	Opština Doboj NVO OOSP Mladi	5,000

Operativni cilj 2.3 : USPOSTAVLJENA MEĐUSEKTORSKA SARADNJA ZASNOVANA NA PARTNERSTVU			
Mjere	Očekivani rezultati	Zainteresovane strane	Budžet (KM)
17. Osnivanje Opštinskog omladinskog savjeta za socijalna pitanja (OOSSP)	<ul style="list-style-type: none"> Uspostavljena platforma za koordinaciju i saradnju institucija i organizacija koja se bave soc. pitanjima Određene prioritete i pokrenute aktivnosti na rješavanju soc. pitanja mladih Uspostavljena koordinacija u realizaciji projekata na nivou tijela za implementaciju strategije za mlade oštine Doboj 	Opština Doboj Ustanove socijalne i zdravstvene zaštite NVO mladi	5,000
Formiranje info centra za socijalno isključene mlade(biće u okviru info-centra za mlade-projekat br.18 pod SC 3-OC 3.2. u oblasti <i>Mobilnost, participacija i informisanje mladih</i>)	<ul style="list-style-type: none"> Informacije vezane za soc. integraciju mladih dostupne u sklopu Info-centra za mlade Soc. isključene kategorije mladih preduzimaju inicijative za umanjene i prevazilaženje efekata soc. isključenosti 	OOSSP NVO Opština Doboj	5,000
STRATEŠKI CILJ 3: JEDNAKA PRAVA I MOGUĆNOSTI ZA SOCIJALNO ISKLJUČENE KATEGORIJE MLADIH			
Operativni cilj 3.1. : ZBRINJAVANJE I KONTINUIRANA PODRŠKA MLADIMA BEZ RODITELJSKOG STARANJA			
Mjere	Očekivani rezultati	Zainteresovane strane	Budžet (KM)
21. «KUĆA PRIJATELJSTVA» (smještaj, odjeća, udžbenici, itd.)	<ul style="list-style-type: none"> obezbjeden «siguran krov» za djecu i mlade bez roditeljskog staranja stvorene mogućnosti za upućivanje djece u hraniteljske porodice kontinuirana briga društva na pružanju jednakih mogućnosti ovoj kategoriji mladih 	Opština Doboj OOSSP NVO Centar za socijalni rad	20,000
22. Promocija hraniteljstva i animiranje novih hraniteljskih porodica	<ul style="list-style-type: none"> Promovisan značaj hraniteljstva Animirane nove hraniteljske porodice Zbrinuti mladi bez roditeljskog staranja u hraniteljske porodice 	Centar za socijalni rad NVO Opština Doboj OOSSP	5,000

23. "Stariji brat, starija sestra"	<ul style="list-style-type: none"> • promovisan značaj projekta • obezbjeđena vršnjačka podrška mladima bez roditeljskog staranja 	Centar za socijalni rad OOSSP Mediji NVO	5,000	
Operativni cilj 3.2 : PODRŠKA MLADIM OSOBAMA SA POSEBNIM POTREBAMA				
24. Osnivanje socijalnih kooperativa	<ul style="list-style-type: none"> • Obezbjeđena kontinuirana podrška • Promovisan značaj osnivanja socijalnih kooperativa • Obezbjeđena socijalna reintegracija mladih ljudi sa posebnim potrebama 	OOSSP NVO Centar za socijalni rad Centar za mentalno zdravlje Mladi	5,000	
25. Nabavka adekvatnih pomagala za mlade sa invaliditetom (vizuelnih, audio, kolica, ortopedskih pomagala, prevodilac gestovnog govora, Brajevo pismo i dr.)	<ul style="list-style-type: none"> • Obezbjeđena kontinuirana podrška lokalne zajednice mladim osobama sa invaliditetom u nabavci pomagala 	OOSSP Mediji Zavod za zapošljavanje Opština Doboj	10,000	
26. Specifične edukacije soc. isključenih grupa/kategorija mladih o njihovim pravima- može biti više projekata obzirom na specifične potrebe svake grupe		Javne ustanove Opština Doboj OOSSP NVO Mladi	10,000	
Operativni cilj 3.4. : SOCIJALNA INTEGRACIJA MLADIH IZ REDA NACIONALNIH MANJINA				
	Mjere	Očekivani rezultati	Zainteresovane strane	Budžet (KM)
27. Formiranje Savjeta za pitanja mladih iz reda nacionalnih manjina	<ul style="list-style-type: none"> • Operativan Savjet • Pokrenuti programi i projekti koji promovišu vrijednosti multietničkog života 	NVO OOSSP Opština Doboj	1,000	
STRATEŠKI CILJ 4 : ISTAKNUTA ULOGA I ZNAČAJ PORODICE U PSIHO-SOCIJALNOM RAZVOJU LIČNOSTI MLADIH LJUDI				
Operativni cilj 4.1. : POVEĆANA SVJESNOST O ZNAČAJU ZDRAVE PORODICE				
	Mjere	Očekivani rezultati	Zainteresovane strane	Budžet (KM)
Promocija zdrave porodice	<ul style="list-style-type: none"> • Obezbjeđeni kontinuirani programi i promotivni materijali koji ističu značaj porodice u psiho-fizičkom razvoju mladih • Izgrađena svijest mladih o ulozi porodice u društvu • Obezbjeđena saradnja svih relevantnih institucija sa mladima na promociji zdrave porodice 	OOSSP Opština Doboj NVO Centar za socijalni rad Školske ustanove	3,000	
		UKUPNO:	124,000	

Zdravstvena politika

Strateški cilj 1 : POSTIGNUT RAVNOPRAVAN PRISTUP SVIH MLADIH U KORIŠTENJU ZDRAVSTVENE ZAŠTITE BEZ OBZIRA NA POL, ROD, SEKSUALNU ORIJENTACIJU, VJERSKU, NACIONALNU, RASNU I DRUGU PRIPADNOST				
Operativni cilj 1.1 : POBOLJŠAN PRISTUP ZDRAVSTVENOJ ZAŠTITI MLADIH SA INVALIDITETOM I DRUGIM POSEBNIM POTREBAMA				
	Mjere	Očekivani rezultati	Zainteresovane strane	Budžet (KM)
3. Analiza zdravstvenih potreba i izrada lokalnog programa zdravstvene zaštite za mlade osobe invaliditetom i drugim posebnim potrebama	<ul style="list-style-type: none"> • Urađena analiza potreba za poboljšanje pristupa zdravstvenoj zaštiti za navedene grupe mladih • Definisani prioriteti za poboljšanje pristupa za navedene grupe mladih • Relevantne institucije upoznate sa potrebama i problemima ove kategorije mladih 	Opština Doboj Zdravstvene ustanove NVO-e iz ove oblasti Udruženja mladih SOM Novoformirani Opštinski zdravstveni odbor (OZO)	3,000	
Operativni cilj 1.2 : POBOLJŠAN KVALITET ZDRAVSTVENE ZAŠTITE ZA SOCIJALNO ISKLJUČENE GRUPE MLADIH (Romi i druge manjinske zajednice, mladi oboljeli od HIV-a, siromašni, bez osiguranja, bez roditeljskog staranja, i sl.)				
	Mjere	Očekivani rezultati	Zainteresovane strane	Budžet (KM)
Istraživanje potreba i oblasti za poboljšanje kvaliteta zdravstvene zaštite za dio socijalno isključenih grupa mladih	<ul style="list-style-type: none"> • Definisane oblasti i ključni problemi u ostvarivanju kvalitetne zdrav. zaštite za soc. isključene grupe mladih • Definisane preporuke za poboljšanja u ovoj oblasti • Relevantne institucije upoznate sa rezultatima istraživanja i pokrenute na akciju 	Opština Doboj Zdravstvene ustanove NVO-e iz ove oblasti Udruženja mladih OZO	5,000	
Strateški cilj 2 : OSIGURANA KONTINUIRANA I ODGOVARAJUĆA BRIGA SVIH RELEVANTNIH AKTERA O ZDRAVLJU ADOLESCENATA I MLADIH				
Operativni cilj 2.2 : OSTVARENO PROVOĐENJE NACIONALNIH I OBAVEZNIH PROGRAMA RANOG OTKRIVANJA RIZIČNIH FAKTORA I PREVENCIJE OBOLJENJA KOD ADOLESCENATA I MLADIH				
	Mjere	Očekivani rezultati	Zainteresovane strane	Budžet (KM)
8. Kreiranje strategije za prevenciju bolesti zavisnosti mladih u Doboju-projekat CIDA-e i Doma zdravlja Doboj	<ul style="list-style-type: none"> • Ukazano na značaj i mogućnosti prevencije i smanjenja bolesti zavisnosti • Najmanje 4 škole uključene u neki od programa /projekata prevencije bolesti zavisnosti 	Dom zdravlja Doboj Pedagoški zavod-Reg. odjeljenje Doboj Osnovne i srednje škole	20,000	

8. Kreiranje strategije za prevenciju bolesti zavisnosti mladih u Doboju-projekat CIDA-e i Doma zdravlja Doboj	<ul style="list-style-type: none"> Formirani timovi za vršnjačko obrazovanje u odnosu na odabrane programe Ukazano na značaj i mogućnosti prevencije polno prenosivih oboljenja i HIV/AIDS-a Povećan obuhvat mladih u programu prevencije polno prenosivih bolesti uključujući i HIV/AIDS za 30% 	Opština Doboj-resorno odjeljenje Fond zdravstvenog osiguranja-Filijala Doboj Regionalni zavod za zaštitu zdravlja Doboj Udruženja/organizacije mladih NVO-e OZO	20,000
9. Provođenje obaveznih preventivnih pregleda adolescenata i mladih u školama uključujući i stomatološke preglede	<ul style="list-style-type: none"> Najmanje 90% školske djece i omladine određene starosne dobi obuhvaćeni obaveznim preventivnim pregledima Kod školske djece i omladine sa uočenim rizičnim faktorima ili zdravstvenim problemima preduzete odgovarajuće zdravstvene mjere 	Dom zdravlja Doboj Pedagoški zavod-Reg. odjeljenje Doboj Osnovne i srednje škole Opština Doboj-resorno odjeljenje Fond zdravstvenog osiguranja-Filijala Doboj Regionalni zavod za zaštitu zdravlja Doboj OZO	1,000
10. Provođenje Nacionalnog programa prevencije i kontrole masovnih nezaraznih bolesti kod mladih od 18- 30 godina	<ul style="list-style-type: none"> ukazano na značaj ranog otkrivanja rizičnih faktora i mogućnosti prevencije masovnih nezaraznih bolesti Povećan obuhvat mladih u navedenom preventivnom programu najmanje za 30% Kod mladih sa uočenim rizičnim faktorima ili zdravstvenih problemima preduzete odgovarajuće zdravstvene mjere mladi informisani o ustanovama za dijagnostiku i liječenje oboljenja iz navedene grupe 	Dom zdravlja Doboj Pedagoški zavod –Reg. odjeljenje Doboj Osnovne i srednje škole Opština Doboj –resorno odjeljenje Fond zdravstvenog osiguranja-Filijala Doboj Regionalni zavod za zaštitu zdravlja Doboj Organizacije i udruženja mladih OZO	1,000
11. Provođenje redovnih ljekarskih pregleda adolescenata i mladih u sportskim klubovima	<ul style="list-style-type: none"> Ukazano na značaj bezbjednog bavljenje sportom sa stanovišta zdravlja Povećan obuhvat adolescenata i mladih koji se bave sportom redovnim ljekarskim pregledima za najmanje 30%. Kod sportske omladine sa uočenim rizičnim faktorima ili zdravstvenim problemima preduzete odgovarajuće zdravstvene mjere 	Opštinski sportski savez Sportski klubovi Dom zdravlja Doboj Opština Doboj – resorno odjeljenje Fond zdravstvenog osiguranja-Filijala Doboj Regionalni zavod za zaštitu zdravlja Doboj Organizacije i udruženja mladih OZO	3,000

Mjere	Očekivani rezultati	Zainteresovane strane	Budžet (KM)
14. Projekat „Zdrave škole”	<ul style="list-style-type: none"> Ukazano na značaj projekta-principe i svrhu škola koje promovišu zdravlje Urađena analiza za potrebe uključivanja novih škola u projekat U projekat uključene najmanje 2 nove škole na prostoru opštine Doboj 	Pedagoški zavod- Regionalno odjeljenje Srednje (even. osnovne) škole Regionalni zavod za zaštitu zdravlja Doboj Dom zdravlja Doboj Opština Doboj-resorno odjeljenje Fond zdravstvenog osiguranja-Filijala Doboj NVO-e OZO	3,000
Strateški cilj 2 : OSIGURANA KONTINUIRANA I ODGOVARAJUĆA BRIGA SVIH RELEVANTNIH AKTERA O ZDRAVLJU ADOLESCENATA I MLADIH			
Operativni cilj 2.3. : USPOSTAVLJENO AKTIVNO UČEŠĆE MLADIH U IZRADI I REALIZACIJI ZDRAVSTVENE POLITIKE I MEĐUSEKTORSKA SARADNJA			
Mjere	Očekivani rezultati	Zainteresovane strane	Budžet (KM)
15. Formiranje Opštinskog zdravstvenog odbora (OZO) uz aktivno učešće mladih	<ul style="list-style-type: none"> Poboljšana komunikacija između organizacija/udruženja mladih ,lokalne uprave i zdravstvenih ustanova po pitanju zaštite zdravlja mladih Aktivnije učešće mladih uključujući i mlade sa invaliditetom i mlade iz socijalno isključenih grupa u planiranju i reaalizaciji programa i projekata zdravstvene zaštite mladih Uspostavljena formalna saradnja između različitih sektora / ustanova i organizacija 	Regionalni zavod za zaštitu zdravlja Doboj Dom zdravlja Doboj Opština Doboj-resorno odjeljenje Fond zdravstvenog osiguranja-Filijala Doboj Organizacije i udruženja mladih SOM Konsultanti	1,000
19. Aktiviranje projekta „Doboj-zdrav grad“	<ul style="list-style-type: none"> Ukazano na značaj projekta „Zdravi gradovi“ Uspostavljena saradnja sa nekim od „zdravih gradova“ Urađena analiza za stvaranje preduslova za Doboj kao zdrave opštine za mlade 	Opština Doboj-resorno odjeljenje Fond zdravstvenog osiguranja-Filijala Doboj Dom zdravlja Doboj Regionalni zavod za zaštitu zdravlja Doboj Org. i udruženja mladih SOM	5,000

Strateški cilj 3 : OSIGURANO SISTEMATSKO POBOLJŠANJE KVALITETA ZAŠTITE ZDRAVLJA ADOLESCENATA I MLADIH			
Operativni cilj 3.1 : OBEZBJEĐENI ODGOVARAJUĆI PROSTOR I OPREMA ZA ZAŠTITU ZDRAVLJA MLADIH NA PRIMARNOM I SEKUNDARNOM NIVOU			
Mjere	Očekivani rezultati	Zainteresovane strane	Budžet (KM)
20. Analiza potreba za prostornom adaptacijom i opremom za zaštitu zdravlja mladih na prostoru opštine Doboj	<ul style="list-style-type: none"> Urađena analiza stanja raspoloživih prostornih kapaciteta i opreme za zaštitu zdravlja svih kategorija mladih Definisani prioriteti za potrebnim adaptacijama i nabavkom opreme Definisane potrebe za novim prostornim kapacitetima za zaštitu zdravlja mladih 	Zdravstvene ustanove Organizacije i udruženja mladih Opština Doboj –resorno odjeljenje Nevladine organizacije OZO	1,000
Operativni cilj 3.2 : OBEZBJEĐENI ODGOVARAJUĆI LJUDSKI RESURSI ZA RAD NA ZAŠTITI ZDRAVLJA ADOLESCENATA I MLADIH			
22. Analiza potreba za stručnim usavršavanjem ljudskih resursa koji rade na zaštiti zdravlja adolescenata i mladih	<ul style="list-style-type: none"> Urađena analiza potreba za dodatnim stručnim usavršavanjem, broj osoblja i prioritetne oblasti stručnog usavršavanja Analiza raspoloživih programa za stručnog usavršavanja vezanih za zaštitu zdravlja mladih Izrađeni lokalni planovi stručnog usavršavanja Uključivanje u prioritetne programe stručnog usavršavanja Razvoj baze podataka za ljudske resurse 	Zdravstvene ustanove Organizacije i udruženja mladih Opštinski zdravstveni odbor (OZO) Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite	2,000
Operativni cilj 3.3. : FORMIRANE NOVE SLUŽBE ILI SAVJETOVALIŠTA ZA ZDRAVSTVENU ZAŠTITU MLADIH U SKLADU SA LOKALNIM POTREBAMA I STRATEŠKIM DOKUMENTIMA			
25. Analiza potreba za formiranjem novih službi ili savjetovališta u skladu sa lokalnim potrebama mladih	<ul style="list-style-type: none"> Urađena analiza potreba za otvaranjem novih službi ili savjetovališta Definisani prioriteti u skladu sa potrebama adolescenata i mladih 	Zdravstvene ustanove Organizacije i udruženja mladih Opštinski zdravstveni odbor (OZO) Minist. zdravlja i soc. zaštite	2,000
Operativni cilj 3.4 : Uveden sistem upravljanja kvalitetom u ustanovama i službama koje se bave zaštitom zdravlja adolescenata i mladih			
28. Razvoj i formiranje lokalnih timova za unapređenje kvaliteta u zdravstvenim ustanovama za zaštitu zdravlja mladih (uz aktivno učešće predstavnika mladih u procesu)	<ul style="list-style-type: none"> Formiran tim /timovi za praćenje i procjenu Definisane oblasti mjerenja i indikatori za praćenje zaštite zdravlja mladih u opštini Doboj ili preuzete iz važećih propisa 	Radna grupa predstavnika zdravstvenih Org. i udruženja mladih Opštinski zdravstveni odbor OZO) Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite	2,000
UKUPNO:			49,000

Kultura i obrazovanje

Strateški cilj 1 : POVEĆAN KVALITET I MOGUĆNOSTI OBRAZOVANJA MLADIH ZA AKTIVAN DOPRINOS LOKALNOM RAZVOJU			
Operativni cilj 1.1. : POBOLJŠANI USLOVI RADA U JAVNIM OBRAZOVNIM USTANOVAMA			
Mjere	Očekivani rezultati	Zainteresovane strane	Budžet (KM)
1. Snimiti stanje i potrebe za rekonstrukcijom, dogradnjom i modernim opremanjem javnih obrazovnih ustanova na području opštine	<ul style="list-style-type: none"> Identifikovane potrebe za rekonstrukcijom i opremom javnih obrazovnih institucija na prostoru opštine Izrađen plan rekonstrukcije i opremanja po prioritetima Obezbjedena podrška resornog ministarstva 	Obrazovne institucije Min. prosvjete i kulture Opština Doboj Savjeti učenika Unije studenata Pedagoški zavod	5,000
Operativni cilj 1.2. : PODRŽANI PROGRAMI NEFORMALNOG OBRAZOVANJA I CJELOŽIVOTNOG UČENJA ZA MLADE I NASTAVNO OSOBLJE			
Mjere	Očekivani rezultati	Zainteresovane strane	Budžet (KM)
2. Inicirati i promovisati nove programe za neformalno obrazovanje mladih i vršnjačku edukaciju, u ruralnim i urbanim područjima	<ul style="list-style-type: none"> povećane mogućnosti profesionalne orijentacije mladih omogućen pristup neformalnom obrazovanju mladima sa sela raznovrsnost obrazovnih sadržaja za mlade 	Republički pedagoški zavod Opština Doboj Ministarstvo prosvjete i kulture NVO-e Ostale relevantne institucije u zavisnosti od tema	30,000
Operativni cilj 1.3. : POBOLJŠANI POSTOJEĆI ŠKOLSKI PROGRAMI I OTVORENE NOVE MOGUĆNOSTI ZA OBRAZOVANJE MLADIH			
Mjere	Očekivani rezultati	Zainteresovane strane	Budžet (KM)
7. Podsticanje profesionalne prakse za učenike i studente	<ul style="list-style-type: none"> Usklađenost teoretske i praktične nastave Poboljšani ukupni kapaciteti i kompetetnost u struci učenika i studenata 	Obrazovne institucije Ministarstvo prosvjete i kulture Savjeti učenika Unija studenata	-
8. Istraživanje i usklađivanje potreba tržišta rada sa obrazovnim profilima	<ul style="list-style-type: none"> Urađena analiza stvarnih potreba tržišta za obrazovnim profilima izgrađene početne pozicije za dijalog sa nadležnim institucijama o potrebama za novim obrazovnim profilima 	Obrazovne institucije Opština Doboj Zavod za zapošljavanje Ministarstvo prosvjete i kulture	10,000

Operativni cilj 1.4. : OBEZBJEĐENE JEDNAKE MOGUĆNOSTI U OBRAZOVANJU ZA SVE MLADE			
Mjere	Očekivani rezultati	Zainteresovane strane	Budžet (KM)
12. Razrađivanje kriterijuma za stipendiranje učenika i studenata (talentovanih, socijalno isključenih/ugroženih, profesije koje su atraktivne za lokalno tržište i sl.)	<ul style="list-style-type: none"> finansijska sredstva za školovanje dostupna svim kategorijama mladih, a naročito socijalno isključenim podsticaj talentovanim učenicima i studentima usklađenost kriterijuma sa potrebama lokalnog tržišta 	Opština Doboj Poslovna zajednica Obrazovne institucije	-
Strateški cilj 2 : MLADI AKTIVNO DOPRINOSE PROMJENAMA U KULTURNOM ŽIVOTU ZAJEDNICE			
Operativni cilj 2.1. : POVEĆANA SVIJEST MLADIH O ZNAČAJU I NJIHOVOJ ULOZI U IZGRADNJI KULTURNOG KAPITALA (VRIJEDNOSTI, STAVOVI I NORME)			
Mjere	Očekivani rezultati	Zainteresovane strane	Budžet (KM)
18. Organizovati promotivne kampanje za uključivanje mladih u tradicionalne i druge kulturne manifestacije	<ul style="list-style-type: none"> obezbjedena raznovrsnost kulturnih sadržaja na prostoru cijele opštine povećan interes mladih za očuvanje i razvoj kulture kontinuirano čuvanje kulture i tradicije 	Opština Doboj Centar za kulturu Ministarstvo prosvjete i kulture	5,000
Operativni cilj 2.3. : MLADI AKTIVNO UKLJUČENI U PLANIRANJE I REALIZACIJU RAZLIČITIH KULTURNIH SADRŽAJA U CIJELOJ OPŠTINI			
Mjere	Očekivani rezultati	Zainteresovane strane	Budžet (KM)
23. Uspostavljanje mreže institucija, organizacija i neformalnih grupa za koordinaciju kulturnih aktivnosti na području opštine	<ul style="list-style-type: none"> obezbjedena raznovrsnost kulturnih sadržaja sistematski i planski rad svih relevantnih aktera u oblasti kulture povećan interes mladih za očuvanje i razvoj kulture 	KUD NVO-e Opština Doboj Centar za kulturu Ministarstvo prosvjete i kulture	10,000
24. Organizovati akcije za prikupljanje finansijskih sredstava za kulturne događaje	<ul style="list-style-type: none"> obezbjedena finansijska podrška opštine omasovljavanje kulturnih događaja svrstavanje opštine Doboj kao kulturnog centra regije i šire 	Opština Doboj Centar za kulturu NVO-e	10,000
UKUPNO:			70,000

Sport, slobodno vrijeme i omladinski rad

Strateški cilj 1 : POVEĆANA SVIJEST MLADIH IZ GRADA I SA SELA O ZNAČAJU KREATIVNOG KORIŠĆENJA SLOBODNOG VREMENA			
Operativni cilj 1.1. : MLADI LJUDI SU INFORMISANI O MOGUĆNOSTIMA KREATIVNOG KORIŠĆENJA SLOBODNOG VREMENA			
Mjere	Očekivani rezultati	Zainteresovane strane	Budžet (KM)
3. Promocija volonterskog rada i Zakona o volontizmu RS	<ul style="list-style-type: none"> podignuta svijest i znanja mladih o volontizmu mladi upoznati sa zakonskom regulativom iz oblasti volontizma povećan broj mladih volontera i volonterskih centara 	Volonterski servisi Savjeti učenika Studentske organizacije Obrazovne institucije Opština Doboj-resorno odjeljenje	5,000
Operativni cilj 1.2. : POVEĆANO ZNANJE MLADIH LJUDI O ZNAČAJU KREATIVNOG KORIŠĆENJA SLOBODNOG VREMENA U VLASTITOM PSIHO-FIZIČKOM RAZVOJU			
6. Medijska kampanja o značaju kreativnog korišćenja slobodnog vremena mladih ljudi u njihovom psiho-fizičkom razvoju	<ul style="list-style-type: none"> povećana svijest mladih povećan aktivizam mladih povećane mogućnosti za prepoznavanje i pružanje adekvatne podrške mladim talentima 	Savjeti učenika Studentske organizacije Organizacije mladih Opština Doboj SOM	3,000
Strateški cilj 2 : POBOLJŠANI USLOVI I OTVORENE NOVE MOGUĆNOSTI ZA KREATIVNO KORIŠĆENJE SLOBODNOG VREMENA, BAVLJENJE SPORTOM I OMLADINSKIM RADOM			
Operativni cilj 2.1. : ADAPTIRANI POSTOJEĆI I OTVORENI NOVI PROSTORI ZA BAVLJENJE SPORTOM NA PROSTORU CIJELE OPŠTINE			
Mjere	Očekivani rezultati	Zainteresovane strane	Budžet (KM)
7. Analiza stanja postojećih sportskih objekata i potreba za novim	<ul style="list-style-type: none"> mladi i relevantne institucije upoznate sa aktuelnim stanjem i potrebama za sportskim objektima kreirana baza podataka i akcioni plan rekonstrukcije starih i izgradnje novih sportskih objekata stvorene pretpostavke za sistematski i uravnotežen razvoj sporta na prostoru cijele opštine 	Sportski klubovi Organizacije mladih Savjeti MZ-a Mladi (SOM) Sportski savez opštine Doboj Skupštinska komisija za razvoj sporta	5,000

Operativni cilj 2.2. : UNAPRIJEĐEN KVALITET I OBIM SLOBODNIH AKTIVNOSTI U ŠKOLAMA			
Mjere	Očekivani rezultati	Zainteresovane strane	Budžet (KM)
11. Siguranje i unapređenje kvaliteta rada školskih sekcija (uključujući sportske)	<ul style="list-style-type: none"> programski osmišljen rad školskih sekcija mladi kvalitetnije provode svoje slobodno vrijeme stvoreni uslovi za razvijanje specifičnih sposobnosti mladih ljudi i selekciju talenata (naročito u sportu) 	Savjeti učenika Obrazovne institucije Republički pedag. zavod Minist. prosvjete i kulture Ministarstvo za sport, omladinu i porodicu Opština Doboj-resorno odjeljenje Mladi (SOM)	1,000
Operativni cilj 2.3. : UNAPRIJEĐEN OMLADINSKI RAD			
12. Uspostavljanje omladinskih klubova u selima (najmanje po jedan u mikro regiji)	<ul style="list-style-type: none"> izjednačene mogućnosti za kreativno korišćenje vremena i omladinski rad za mlade na selu i u gradu stvoreni uslovi za razvoj neformalnog obrazovanja adolescenata i mladih na selu povećano aktivno učešće mladih u razvoju lokalnih zajednica 	Opština Doboj-resorno odjeljenje Ministarstvo za sport, omladinu i porodicu SOM Centar za mlade Organizacije mladih NVO-e	20,000
Operativni cilj 2.4. : USPOSTAVLJENA MEĐUSEKTORSKA SARADNJA INSTITUCIJA/ ORGANIZACIJA KOJE RADE SA MLADIMA I ZA MLADE			
Mjere	Očekivani rezultati	Zainteresovane strane	Budžet (KM)
16. Izrada Strategije za sport opštine Doboj	<ul style="list-style-type: none"> uspostavljena saradnja između mladih i relevantnih institucija na planiranju razvoja sporta u opštini Doboj određene strateške sportske grane za opštinu Doboj sistematsko usmjeravanje raspoloživih finansijskih sredstava u razvoj strateških sportova 	Sportski savez opštine Doboj Skupštinska komisija za razvoj sporta Sportski klubovi Omladinske organizacije Centar za mlade Ministarstvo za sport, omladinu i porodicu	10,000
Strateški cilj 3 : OBEZBJEĐENI STRUČNI I KVALITETNI LJUDSKI RESURSI ZA RAD SA MLADI			
Operativni cilj 3.2. : STRUČNO OSPOSOBLJENI OMLADINSKI RADNICI/E			
Mjere	Očekivani rezultati	Zainteresovane strane	Budžet (KM)
Kurs osnova omladinskog rada za mlade lidere i volontere	izgrađeni kapaciteti mladih lidera omogućeno širenje znanja i vještina omladinskog organizovanja i rada stvoreni preduslovi za stvaranje mreže omladinskih klubova na prostoru cijele opštine	Omladinske organizacije Savjeti učenika Studentske organizacije Omladinski klubovi SOM NVO-e	8,000
UKUPNO:			52,000

Mobilnost, participacija i informisanje

Strateški cilj 1 : POVEĆANA MOBILNOST MLADIH UKLJUČUJUĆI SVE MLADE LJUDE BEZ DISKRIMINACIJE PO BILO KOM OSNOVU			
Operativni cilj 1.2. : OSTVARENI PROGRAMI STUDIJSKIH PUTOVANJA MLADIH UNUTAR I IZVAN ZEMLJE, KAO I MEĐUNARODNIH RAZMJENA			
Mjere	Očekivani rezultati	Zainteresovane strane	Budžet (KM)
3. Podrška programima koji okupljaju studente i srednjoškolce iz okruženja	<ul style="list-style-type: none"> razmjena znanja i iskustava promocija multi-kulturnih vrijednosti promocija opštine Doboj kao regionalnog obrazovnog, kulturnog i sportskog centra 	Savjeti učenika Studentske organizacije Obrazovne institucije Ministarstvo za sport, omladinu i porodicu Opština Doboj-resorno odjeljenje	10,000
8. Realizacija projekata studijskih putovanja mladih i međunarodnih razmjena iz Doboja uz podršku lokalnih vlasti	<ul style="list-style-type: none"> razmjena znanja i iskustava promocija multi-kulturnih vrijednosti promocija opštine Doboj kao regionalnog obrazovnog, kulturnog i sportskog centra 	Savjeti učenika Studentske organizacije Organizacije mladih Obrazovne institucije Ministarstvo za sport, omladinu i porodicu Opština Doboj-resorno odjeljenje	10,000
Strateški cilj 2 : ORGANIZOVANI I OSPOSOBLJENI MLADI LJUDI AKTIVNO UČESTVUJU U RAZVOJU SVOJE ZAJEDNICE			
Operativni cilj 2.1. : REALIZOVANI PROGRAMI KOJI PODSTIČU ORGANIZOVANJE I IZGRADNJU KAPACITETA MLADIH ZA UČEŠĆE U PLANIRANJU I DONOŠENJU ODLUKA NA LOKALNOM I REGIONALNOM NIVOU			
Mjere	Očekivani rezultati	Zainteresovane strane	Budžet (KM)
9. Kampanja o Evropskoj povelji o participaciji mladih na lokalnom i regionalnom nivou i Zakonu o omladinskom organizovanju RS-a	<ul style="list-style-type: none"> mladi upoznati sa preporukama pomenute evropske povelje mladi upoznati sa zakonskom regulativom koja uređuje omladinsko organizovanje u RS pokrenute inicijative za organizovanje formalnih i neformalnih grupa mladih povećan procenat mladih koji aktivno učestvuju u procesima planiranja i odlučivanja na nivou opštine 	Savjeti učenika Studentske organizacije Organizacije mladih Stručna služba SO Doboj Omladinski savjet RS Mladi (SOM)	5,000

8. Podrška razvoju i saradnji između Savjeta učenika osnovnih i srednjih škola, studentskih organizacija, USUDA-a (Unija savjeta učenika Doboja)	<ul style="list-style-type: none"> jačanje kapaciteta i uloge učeničkih i studentskih organizacija uspostavljena saradnja između učeničkih i studentskih organizacija priprema članova Savjeta učenika osnovnih škola za njihov angažman u Savjetima učenika srednjih škola 	Savjeti učenika Studentske organizacije Mladi (SOM) Obrazovne institucije	5,000
Operativni cilj 2.2. : USPOSTAVLJENI MEHANIZMI KOJI OMOGUĆAVAJU AKTIVNO UČEŠĆE MLADIH I SARADNJU SA LOKALNIM VLASTIMA			
Mjere	Očekivani rezultati	Zainteresovane strane	Budžet (KM)
11. Osposobljavanje lokacije na prostoru opštine za potrebe mladih-Uspostavljanje višenamjenskog omladinskog centra- Centar za mlade	<ul style="list-style-type: none"> uspostavljen Centar za mlade stvoreni preduslovi za pružanje podrške formalnim i neformalnim grupama mladih uspostavljeno sjedište upravljačkih struktura mladih (DOS, SOM, projektni timovi i sl.) 	Savjeti učenika Studentske organizacije Organizacije mladih Opština Doboj DOS Ministarstvo za porodicu, sport i omladinu RS	35,000
12. Zagovaranje za uspostavljanje budžetske linije za mlade na lokalnom nivou vlasti	<ul style="list-style-type: none"> omogućena podrška Opštine u implementaciji prioriternih omladinskih projekata 	Savjeti učenika Studentske organizacije Organizacije mladih Stručna služba SO Doboj Mladi (SOM)	-
13. Formiranje Dobojskog omladinskog savjeta (DOS-a) i Upravljačkog komiteta (skladu sa Zakonom o omladinskom organizovanju RS)	<ul style="list-style-type: none"> uspostavljene upravljačke strukture mladih potrebne za realizaciju Oml. politike uspostavljeno predstavničko tijelo mladih u strukturama međusektorske saradnje uspostavljeno zajedničko tijelo lok. uprave i mladih za realizaciju Omlad. politike uspostavljeno tijelo za monitoring i evaluaciju realizacije Oml. politike 	Savjeti učenika Studentske organizacije Organizacije mladih Mladi (SOM) NVO Opština Doboj	1,000
15. Umrežavanje i saradnja organizacija mladih i volonterskih servisa za mlade	<ul style="list-style-type: none"> uspostavljena komunikacija i koordinacija aktivnosti prepoznata uloga i značaj volonterizma u lokalnim zajednicama povećan broj aktivnih volontera u opšt. 	Savjeti učenika Studentske organizacije Organizacije mladih DOS Volonterski servisi	3,000

Strateški cilj 3 : OMOGUĆEN RAVNOPRAVAN PRISTUP INFORMACIJAMA SVIM MLADIMA			
Operativni cilj 3.1. : USPOSTAVLJENI DVOSMJERNI KANALI KOMUNIKACIJE IZMEĐU OPŠTINE I MLADIH			
Mjere	Očekivani rezultati	Zainteresovane strane	Budžet (KM)
17. Jačanje uloge i kapaciteta Savjetodavnog odbora mladih (SOM)	<ul style="list-style-type: none"> uspostavljena redovna komunikacija između SOM-a i načelnika Opštine (6 sastanaka godišnje) uspostavljena komunikacija između SOM-a i Skupštine opštine Doboj goruća pitanja/problemi mladih na vrijeme prosljeđena lokalnim vlastima redovno ažuriranje i praćenje implementacije Strategije za mlade 	Omladinske organizacije Savjeti učenika Studentske organizacije Načelnik Opštine Doboj SO Doboj Centar za mlade	-
Operativni cilj 3.2. : PODRŽANI PROGRAMI KOJI IMAJU ZA CILJ INFORMISANJE MLADIH NA CIJELOM PODRUČJU OPŠTINE DOBOJ			
Mjere	Očekivani rezultati	Zainteresovane strane	Budžet (KM)
21. Uspostavljanje jedinstvenog informativnog centra za mlade u sklopu <i>Centra za mlade</i> -Informacije iz svih oblasti Strategije za mlade opštine Doboj	<ul style="list-style-type: none"> omogućeno prikupljanje i obrada informacija iz svih oblasti Strategije za mlade na jednom mjestu poboljšan pristup informacijama za mlade omogućeno usmjeravanje mladih na relevantne institucije i organizacije koje se bave specifičnim pitanjima mladih 	Omladinske organizacije Savjeti učenika Studentske organizacije DOS Opština Doboj Relevantne institucije iz opštine Doboj (po oblastima Strategije za mlade); NVO-e	10,000
22. Izrada WEB stranice mladih opštine Doboj sa relevantnim informacijama iz svih oblasti	<ul style="list-style-type: none"> povećan kvalitet i kvantitet informacija o pitanjima mladih sa prostora opštine otvaranje novih linkova i mogućnosti za saradnju po pitanjima i problemima mladih poboljšana promocija rada Centra za mlade 	DOS; SOM Centar za mlade Omladinske organizacije Savjeti učenika Studentske organizacije Relevantne institucije iz opštine Doboj (po oblastima Strategije za mlade)	1,000
23. Promocija Zakona o slobodi pristupa informacijama	<ul style="list-style-type: none"> povećan broj registrovanih mladih osoba koji koriste pravo na informaciju u javnim institucijama aktivnije uključivanje mladih u monitoring rada javnih ustanova (naročito u vezi sa pitanjima mladih) povećana odgovornost lok. institucija prema rješavanju mladih u opšt. Doboj 	DOS Omladinske organizacije Savjeti učenika Studentske organizacije NVO-e SOM	2,000
		UKUPNO:	82,000

Zaštita životne sredine

Strateški cilj 1 : POVEĆAN AKTIVIZAM MLADIH I OJAČANI NJIHOVI KAPACITETI U OBLASTI ZAŠTITE ŽIVOTNE SREDINE			
Operativni cilj 1.1. : POVEĆANA INFORMISANOST I IZGRAĐENA SVIJEŠT MLADIH			
Mjere	Očekivani rezultati	Zainteresovane strane	Budžet (KM)
3. Medijska promocija ekoloških problema (divlje deponije, neplanska sječa šuma, zagađene rijeke...)	<ul style="list-style-type: none"> poboljšana svijest javnosti o aktuelnim problemima u oblasti životne sredine ukazano na probleme u cilju organizovanja akcije zaštite živ. sredine 	Opština Doboj Eko-grupa mladih Doboj Ekološke organizacije SOM	10,000
Operativni cilj 1.2. : OBRAZOVANI I AKTIVNI MLADI EDUKATORI I MLADI U ZAJEDNICI			
Mjere	Očekivani rezultati	Zainteresovane strane	Budžet (KM)
1. Debate u školama na temu zaštite i unaprijeđenja životne sredine	<ul style="list-style-type: none"> poboljšana svijest i znanje učenika o temama zaštite životne sredine povećan aktivizam mladih u zaštiti životne sredine 	Obrazovne institucije Eko-grupa mladih Doboj Ekološke organizacije SOM	5,000
Strateški cilj 2 : POBOLJŠANI USLOVI ZA STAMBENO ZBRINJAVANJE SPECIFIČNIH GRUPA MLADI			
Operativni cilj 2.1. : OSNAŽENE I UMREŽENE POSTOJEĆE ORGANIZACIJE I NEFORMALNE GRUPE MLADIH ZA ZAŠTITU ŽIVOTNE SREDINE			
Mjere	Očekivani rezultati	Zainteresovane strane	Budžet (KM)
14. Osnivanje opštinske omladinske grupe za zaštitu i unapređenje životne sredine (Eko Grupa Mladih Doboj)	<ul style="list-style-type: none"> izrađena mreža eko-organizacija mladih osnažen eko-sektor stvoreni preduslovi za stratešku akciju u oblasti zaštite životne sredine 	Ekološke organizacije mladih Eko-sekcije SOM	1,000

Strateški cilj 2 : POBOLJŠANI USLOVI ZA STAMBENO ZBRINJAVANJE SPECIFIČNIH GRUPA MLADI

Operativni cilj 2.2. : USPOSTAVLJENA MEĐUSEKTORSKA SARADNJA

Mjere	Očekivani rezultati	Zainteresovane strane	Budžet (KM)
16. Formiranje opštinske međusektorske radne grupe/tijela za zaštitu životne sredine (u sklopu iste uspostaviti grupu za monitoring „Eko-monitori“)	<ul style="list-style-type: none"> kontinuirana razmjena informacija između svih sektora koji se bave živ. sredinom stvoreni uslovi za organizovanu akciju i partnerstvo svih aktera u opštini na zaštiti živ. sredine 	Eko-grupa mladih Doboj Obrazovne institucije (Eko-sekcije) TOD Doboj Komunalna policija opštine Doboj Javno-komunalno preduzeće DOS SOM Mediji	1,000
19. Učešće mladih u izradi odluka, propisa i planova u oblasti životne sredine	<ul style="list-style-type: none"> glas mladih uvršten u strateške dokumente i odluke vezane za zaštitu živ. sredine mladi aktivnije učestvuju u realizaciji planova i odluka 	Eko-grupa mladih Doboj Opština Doboj Mladi DOS	-
		UKUPNO:	17,000

Oblast Strategije za mlade	Planirana sredstva za prvu godinu realizacije (KM)
Zapošljavanje	25,000
Stambena politika	12,000
Socijalna politika	124,000
Zdravstvena politika	49,000
Kultura i obrazovanje	70,000
Sport, slobodno vrijeme i omladinski rad	52,000
Mobilnost, participacija i informisanje	82,000
Zaštita životne sredine	17,000
Ukupno planirana sredstva za prvu godinu realizacije:	431,000

Mehanizmi za realizaciju Omladinske politike

S obzirom da je riječ o omladinskoj politici definisanoj na srednjoročni period (petogodišnji), veoma je važno definisati strukture koje će biti zadužene za realizaciju, monitoring i evaluaciju i po potrebi reviziju ovog strateškog dokumenta. Sa druge strane, potrebno je predvidjeti i obezbjediti načine finansiranja kako pojedinih upravljačkih struktura, tako i aktivnosti koje će uslijediti kao rezultat provođenja planiranih mjera iz Omladinske politike. Na taj način ćemo obezbjediti održivost realizacije i dostizanje planiranih ciljeva iz Omladinske politike opštine Doboj.

Preduslov za uspješnu realizaciju Omladinske politike opštine Doboj je prije svega postizanje osjećaja pripadnosti zacrtanim ciljevima i mjerama definisanim ovim dokumentom i odgovornosti svih struktura zaduženih za njegovu realizaciju, a zatim svakako i stvaranje i razvijanje partnerskih odnosa između vladinog i nevladinog sektora, kao i drugih zainteresovanih aktera u opštini Doboj i šire, na entitetskom, državnom i regionalnom nivou. Kada je riječ o organizacionim strukturama koje će biti zadužene za realizaciju Omladinske politike opštine Doboj, načinima finansiranja omladinskog rada, djelovanja i aktivnosti, kao i objektima za mlade, isti su u najvećoj mjeri predviđeni i opisani Zakonom o omladinskom organizovanju Republike Srpske.

Organizacione strukture za realizaciju Omladinske politike

U skladu sa prethodno pomenutim zakonom o omladinskom organizovanju osnovne strukture potrebne za razvijanje i realizaciju Omladinske politike opštine Doboj su:

- 1. Komisija za mlade** (čl. 22) – redovno skupštinsko radno tijelo čiji je sastav pored odbornika potrebno proširiti sa predstavnicima opštinskog omladinskog savjeta, odnosno omladinskih organizacija i/ili Savjetodavnog odbora mladih Opštine Doboj ukoliko savjet nije formiran;
- 2. Omladinski savjet opštine** (čl. 44 i čl. 45) – asocijacija koja okuplja predstavnike omladinskih formalnih i neformalnih organizacija/grupa i NVO-a. Radna grupa za mobilnost, participaciju i informisanje mladih u sklopu Omladinske politike opštine Doboj predvidjela je formiranje ovog savjeta pod nazivom DOS-Dobojski omladinski savjet (SC 2; OP 2.2; mjera 13);
- 3. Upravljački komitet za mlade** (čl. 77 i čl. 78) – tijelo/organ koji se formira na nivou lokalne uprave u čijem bi sastavu trebali biti predstavnici nadležnih odjeljenja (društvene djelatnosti, finansije, službenik/služba za pitanja mladih), komisije za mlade SO Doboj, predstavnici DOS-a ili omladinskih organizacija i drugih ustanova na nivou opštine koji se bave pitanjima mladih;

- 4. Službenik za mlade** – u lokalnoj upravi opštine Doboj ranije je uspostavljena pozicija Službenik za saradnju sa mladima čiji bi zadatak prema odredbama Evropske povelje o učešću mladih na opštinskom i regionalnom nivou (poglavlje 3; tačka 68) bio da koordinira proces provođenja omladinske politike na lokalnom nivou, obezbjeđuje kontinuiranu saradnju između predstavnika mladih, lokalne uprave i drugih relevantnih institucija, održava redovnu komunikaciju na svim nivoima vezno za mlade, administrira opštinski budžet za mlade i sl.

S obzirom da je u Opštini Doboj ranije formirano Savjetodavno tijelo mladih (SOM), koje je u prethodnom periodu, pored Službenika za mlade, bilo jedini mehanizam za komunikaciju između mladih i predstavnika izvršne vlasti u opštini Doboj, a uzimajući u obzir prijedlog za formiranje gore pomenutih organizacionih struktura, vrijedilo bi razmotriti daljnju ulogu i zadatke ovog tijela. Jedna od mogućnosti bila bi reorganizacija ovog tijela i njegovo prerastanje u Upravljački komitet za mlade.

Takođe se u sklopu ovog dokumenta pominje organizovanje međusektorskih partnerskih struktura poput Opštinskog zdravstvenog odbora (OZO), Opštinskog omladinskog savjeta za socijalna pitanja (OOSSP), Savjeta za pitanja mladih iz reda nacionalnih manjina, opštinskog tijela za stambena pitanja mladih i sl. Osnovna svrha uspostavljanja ovih tijela je da se na sistematski način i koordiniranom akcijom svih relevantnih aktera u opštini, zasnovanoj na partnerskim odnosima i saradnji, pronađu rješenja za pojedine probleme koji se tiču mladih po pojedinim sektorima (oblastima omladinske politike)

Pri izboru članova gore navedenih organizacionih struktura treba voditi računa o ravnopravnoj zastupljenosti mladih, žena i socijalno isključenih kategorija poput mladih sa posebnim potrebama, predstavnika nacionalnih manjina, te predstavnika izbjeglih i raseljenih, kako bismo omogućili njihovo aktivno učešće u realizaciji Omladinske politike opštine Doboj.

U procesu izrade ovog dokumenta bile su uključene upravo i ove navedene kategorije mladih, tako da su i određeni ciljevi i mjere usmjereni na obezbjeđivanje principa jednakosti i ravnopravnosti te otvaranje mogućnosti za ravnopravan tretman ovih mladih osoba u našem društvu.

Finansiranje omladinskog rada i aktivnosti

Prema članu 54. Zakonu o omladinskom organizovanju RS „Republika, grad i opština izdvajaju dio sredstava iz budžeta za finansiranje programa, u skladu sa omladinskom politikom, a na prijedlog nadležnih omladinskih tijela (komisija, odbora).“ Pomenuta sredstva trebalo bi razmatrati kao:

1. sredstva plasirana u pojedinim oblastima koja se direktno tiču mladih (obrazovanje, kultura, zapošljavanje, socijalna i zdravstvena politika, itd.) i
2. posebna sredstva namjenjena za podsticaj organizovanju i podršku realizaciji projekata mladih, tzv. **budžet za mlade**.

Dakle, u procesima izrade opštinskog budžeta potrebno je pored ostalih strateških dokumenata koji se tiču razvoja opštine Doboj u obzir uzeti i Omladinsku politiku i skladu sa njom izvršiti ulaganja u pojedine oblasti

koje su u nadležnosti opštine. Upravo iz ovih razloga jako je važno uspostaviti tijelo poput Upravljačkog komiteta za mlade koje bi kao jedan od zadataka imalo da obezbjedi sinergiju između aktivnosti i mjera predviđenim različitim strateškim dokumentima i Omladinske politike opštine i obezbjedi njihovo finansiranje.

U pogledu **budžeta za mlade** potrebno je u okviru opštinskog budžeta predvidjeti stavku koja bi se dugoročno posmatrano odnosila na:

- finansiranje organizovanja i rada omladinskih organizacija koje djeluju na prostoru opštine Doboj bazirano na njihovim godišnjim izvještajima, rezultatima i planovima/programima rada za svaku narednu godinu. Ovdje je od naročitog značaja obezbjediti finansiranje rada DOS-a (Dobojskog omladinskog savjeta) što proističe kao obaveza opštine u skladu sa Zakonom o omladinskom organizovanju RS i
- finansiranje projekata omladinskih organizacija i neformalnih grupa mladih koji su skladu sa planiranim ciljevima i mjerama omladinske politike, ali mogu biti rezultat i inventivnosti i kreativnosti mladih ljudi kao pojedinaca koji nisu članovi neke organizacije mladih. Preporuka je da se ovakav način finansiranja provodi putem javnog poziva (konkursa) jednom ili više puta godišnje.

Pri ovakvom pristupu jako je bitno imati usvojenu opštinsku odluku o načinima, postupku i kriterijumima za finansiranje projekata mladih i obezbjediti učešće mladih u radu komisije za izbor projekata, kako bi ova sredstva na što transparentniji i participativniji način bila raspodjeljena i utrošena. Takođe je potrebno izraditi i obrazac za podnošenje projektnog prijedloga sa uputstvom za pripremu projekta kako bi se obezbjedio jednoobrazan pristup prema svim podnositeljima projektnih prijedloga i olakšao rad komisije za izbor omladinskih projekata.

Objekti za mlade

Pod ovim pojmom podrazumjevaju se prostori u kojima mladi, bilo kao članovi omladinskih organizacija, neformalnih grupa mladih ili kao pojedinci mogu svakodnevno realizovati isplanirane aktivnosti uz stručnu pomoć i vođenje omladinskih radnika. U ovakve prostore se ubrajaju omladinski centri, domovi mladih, omladinski klubovi i slično.

Prema Evropskoj konfederaciji omladinskih klubova (ECYC) svrha rada sa mladima u ovakvim centrima je da im se, zasnovano na volonterskoj osnovi, ponude razvojna i obrazovna iskustva koja će im omogućiti da igraju aktivniju ulogu u demokratskom društvu, kao i da se ogovori na njihove razvojne potrebe. U ovakvim višenamjenskim omladinskim centrima mladi imaju mogućnosti da se uče odgovornosti, diskutuju o različitim temama, ispoljavaju svoju kreativnost, grade svoje samopouzdanje, pripremaju i realizuju projekte, potraže savjet i na kraju da kvalitetno provode svoje slobodno vrijeme u druženju sa svojim vršnjacima.

Sama činjenica da mlada osoba pored kuće, škole, kafića i ulice svoje vrijeme provodi u omladinskom centru koji nudi gore navedeno osim što osnažuje tu mladu osobu, takođe smanjuje mogućnosti rizičnog ponašanja mladih (narkomanija, alkoholizam, delikvencija, itd.).

Radna grupa za mobilnost, participaciju i informisanje mladih u sklopu Omladinske politike opštine Doboj predvidjela je uspostavljanje jednog ovakvog omladinskog centra pod nazivom Centar mladih (SC 2; OP 2.2; mjera 11). Pored već navedenih funkcija koje bi ovaj centar obavljao planira se i osnivanje Informacionog centra za mlade u sklopu kojeg će prikupljati, obrađivati i distribuirati sve relevantne informacije za mlade po svim oblastima koje su obrađene u Omladinskoj politici opštine Doboj. Takođe se u budućnosti planira otvaranje određenih vrsta savjetovašta za mlade u saradnji sa Domom zdravlja Doboj, Centrom za socijalni rad, Centrom za mentalno zdravlje i ostalim institucijama na nivou opštine u zavisnosti od potreba i iskazanog interesa mladih.

U skladu sa članom 61. Zakona o omladinskom organizovanju opština Doboj će obezbjediti adekvatan prostor za uspostavljanje Centra mladih i obezbjediti njegov održiv rad i razvoj. Preporuka je da DOS (Dobojski omladinski savjet), čije je osnivanje i registracija predviđeno ovom omladinskom politikom, preuzme ulogu upravljanja Centrom mladih.

I.

Monitoring i evaluacija

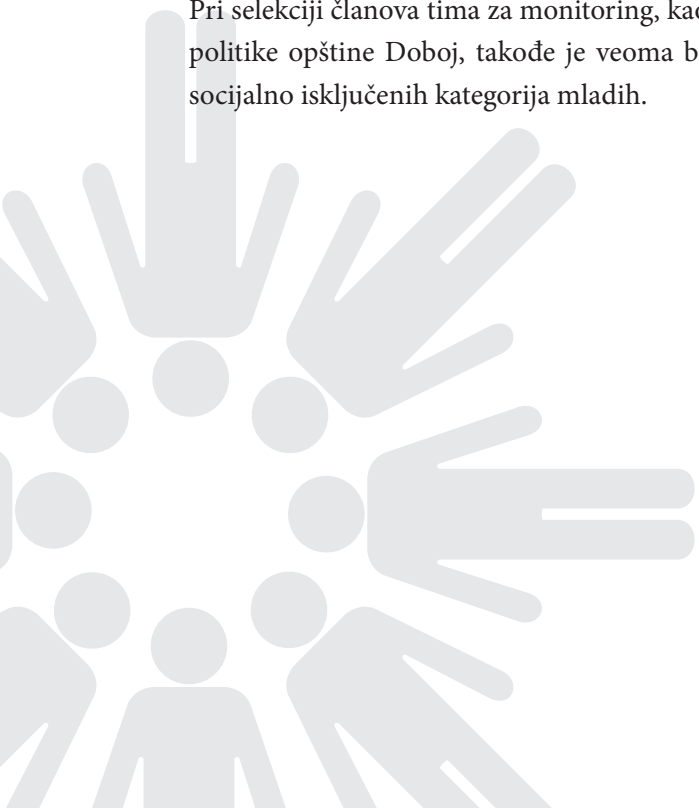
Monitoring i evaluacija tokom procesa realizacije Omladinske politike opštine Doboj u osnovi ima tri osnovna cilja:

1. Procjena uspješnosti ostvarenja ciljeva Omladinske politike (strateški i operativni),
2. Praćenje efikasnosti sprovođenja definisanih mjera u Omladinskoj politici i
3. Omogućavanje učešća mladih u monitoringu i evaulaciji uspješnosti realizacije Omladinske politike opštine Doboj

Kako bi se naprijed pomenuti ciljevi ostvarili neophodno je izgraditi jake kapacitete unutar upravljačkih struktura koje će se baviti implementacijom Omladinske politike, kako bi se obezbjedilo kompetentno praćenje i procjena realizacije ciljeva i mjera planiranih ovim dokumentom.

Kako je ovim dokumentom predviđeno formiranje tijela koje će se baviti realizacijom, praćenjem i procjenom realizacije Omladinske politike opštine Doboj (Upravljački komitet za mlade), trebalo bi u sklopu ovog tijela imenovati tim koji posjeduje relevantno znanje i iskustvo u oblasti monitoringa i evaluacije. Ovaj tim za monitoring i evaluaciju će izraditi monitoring sistem u skladu s kojim će vršiti adekvatna mjerenja, analize i izvještavanje o toku realizacije ciljeva i mjera predviđenim godišnjim akcionim planovima po svim oblastima Omladinske politike opštine Doboj.

Pri selekciji članova tima za monitoring, kao što je to slučaj i kod ostalih organizacionih struktura Omladinske politike opštine Doboj, takođe je veoma bitno obezbijediti adekvatnu zastupljenost mladih, žena i posebno socijalno isključenih kategorija mladih.

Učesnici u izradi dokumenta „Omladinska politika Opštine Doboj 2009. – 2013.“

Konsultanti:

Mirna Dabić, Savjetnica za razvoj omladinske politike - CORNO
Slaviša Đurić, stručni saradnik - MDP Inicijative

Članovi Koordinacionog tijela i vođe grupa:

Suvad Kulovac, Službenik za mlade Opštine Doboj

Dragan Kovačević-Zapošljavanje

Adisa Mehinović-Zapošljavanje

Admir Biščić- Stambena politika

Ruža Urumović- Stambena politika

Novak Božičković- Zaštita životne sredine

Ljilja Đukić- Zaštita životne sredine

Ljubica Vuković- Kultura i obrazovanje

Almir Ramić- Kultura i obrazovanje

Anđa Sušić- Zdravstvena politika

Dragana Moldovan- Zdravstvena politika

Sladana Stanojević- Socijalna politika

Sandra Džigumović-Socijalna politika

Milimir Vujanić-Mobilnost, participacija i informisanje mladih

Marin Kvaternik- Sport, slobodno vrijeme i omladinski rad

Saša Jovanović- Sport, slobodno vrijeme i omladinski rad